

Sed vt ostendamus quantum à ratione hæc via deuiat. Oportebit primum de minoratiua quam dicunt euacuatione parum differamus. Nam hanc suspicor præcipuam huius victus occasionem esse. Hinc sumpto initio. Quamlibet artem construi, tum ex ijs quæ in vniuersum dicuntur, tum ex ijs quæ in partem, quæ sunt excepta, ab ijs quæ generatim dicuntur. In singulis præterea artibus duo contingunt errores, alter cum ea quæ in vniuersum dicuntur, in partem quis accipiat, alter cum ea quæ in partem, in vniuersum esse dicta accipiatur. Grauior quidem error hic priore est, summè que vitandus in arte medica, in qua crudele profectò errare est. Concocta medicari & mouere, nõ cruda neque in principijs &c. Vniuersale dogma aut si maius præceptum tres habet exceptiones. Quarum singula secundum partem dicuntur. Nempe nisi sint furiosa. Item in acutis passionibus raro & in principijs pharmatys vti. Præterea inchoantibus morbis &c. Horum singula ab vniuersali præcepto excepta esse ex eo intelliges, quod dixit nisi sint furiosa. Item in eo in acutis passionibus raro. Præterea in eo si quid videtur. Cunque singulos quos sanandos sumis, initio moueas pharmaco, innixus Apho. inchoantibus morbis nonne sententiam vniuersalem facis, cum ea Hip. particularem fecerit, in eo quod dixit si quid videtur. At tibi forsan id semper faciendum videtur. Cum tamen mens Hip. si quis rem exacte consideret fuerit, tribus affectibus non oportere coctionem humoris ad eius euacuationem spectare.

DE VICTV FEBRICIT.

Nempe aut cum motu inordinato, aut qualitate, aut quantitate, aliquod vitæ discrimen afferunt. Primum intellexit, cum dixit nisi sint furiosa, per corpus inordinato motu vagantes humores ab ignobili ne ad nobilē & principem partem ferantur, timor est. Aliquando contingit humorem morbum efficientem adeo quantitate exuperare, vt merito timeat medicus, ne coctrix facultas sit coquendo aut expultrix expellendo. Consulte agat medicus aut venæ sectione, aut purgante pharmaco, vtro magis auxiliaturo putauerit, humoris quantitatem inter initia imminuere. Antequam quæ à pharmaco euenire solet commotio, læsioni sit magnæ. Magis eo lædit tempore, quo iam calore putredinali et actione naturæ humores agitantur. Fit vt ob agitationē boni cum prauis simul educantur. Commotio insuper pharmaci in augmento morbi causa est additionis potius quàm diminutionis prauorum humorum. Id manifestum quilibet existimabit, si opus naturæ intelligat esse coctione media separare bonos à prauis. Et qualitatis putridi humoris esse, contactu afficere quibuscunq; obuiauerit. Eos præcipue qui à naturali calido haud commode rezuntur. Quod si ijs addas, naturæ vires imbecilliores reddi ex pharmaco intempestiue exhibito, cuius proprium est, multum boni & prauis exiguum euacuare, intelliges quantum mali sit, perpetuo pharmacum sexta die exhibere, nisi facile comieceris, humorem quantitate adeo exuperantem esse, vt timeas ne vires naturæ superet. Quod si id iudicas, non sexta die sed ab initio morbo inchoante euacuare expedit. Quod

vero citant dictum Gal. nempe ad hoc ut citius fiant co-
 llectiones melius in principio euacuare. Perperã de phar-
 macia intelligendum fore contendunt. Nam per euacua-
 tionem, venæ sectionem intelligit. Hęc in principijs mor-
 borum adhibendam esse ait, ut materiam minorem fa-
 ctam, facilius natura coquere possit. Quod ipse osten-
 dit in expositione Apho. ubi cibus præter naturam in-
 trat. Vbi ita scribit ὅτι δὲ κενώσιν μὲν ἀπλῶς εἴω-
 δε λέγειν ὁ ἰσποκράτης ὅταν ὁμοτίμως ἀπαντες
 χυμοὶ κένονται, καὶ ἀκροσιν δὲ, ὅταν οἱ μοχθηροὶ κα-
 τὰ ποιοῦνται κενῶνται χρεῖ. Id est quod autem eua-
 cuationem simpliciter consuevit Hip. appellare cum hu-
 mores omnes æqualiter euacuatur, purgationem autem
 quando mali sunt secundum qualitatem meminisse o-
 portet. Et infra ait, declarans id quomaxime humo-
 res omnes æqualiter euacuantur. Euacuatio inquit o-
 mnium humorum æqualiter quæ exquisitissima est, fit
 per uenæ sectionem. Vnde ex ijs manifestum est per ver-
 bum κενώσεως euacuationem omnium humorum equa-
 liter, quæ per venæ sectionem fit, intelligendum esse, &
 non eam quæ per pharmacum fit, quam Hipp. & Gal.
 καὶ ἀκροσιν nuncupare consueuerunt & non κένωσιν.
 Sed eundem undecimo de methodo medendi audi, eadē
 quæ hic de vacuatione in principijs morborum retulit,
 de uenæ sectione dicentem. Cum ergo de vacuatione in
 febribus quæ à putrido humore ortum habent ageret.
 Saluberrimum, inquit, non solum in continuis verum in
 omnibus quas putrescens accedit humor, venam incinde-
 re. Leuata enim natura ab eo quod velut sarcina præ-

DE VICTV FEBRICIT.

mitur, quod reliquum est potentius coquet & expellet.
 Verbum igitur mouere quod in Apho. inchoantibus
 morbis est, de venæ sectione maxime intelligendum est.
 Aliquando vero de purgatione vt scriptum est à Gal.
 in expositione. Cum aut si quid videtur mouere, sunt
 autem hæc maxime venæ sectio aliquando vero purga-
 tio. Vnde ex ijs colligi licet, sæpius exercendam esse ve-
 nę sectionem inchoantibus morbis, quam purgationem.
 At ij contrariū agunt purgationē quibuscunque in mor-
 bis perpetuo inter initia adhibent, venæ sectionem ali-
 quando. Sed in acutis saltem errorem esse fatebūtur.
 Nā raro in acutis passionibus expedit in principijs phar-
 macijs vti. Quod si die sexta, aut octaua transactum
 principium in acutis esse dicant cædo. Sed cum status
 iam instet, grauiori noxa naturā afficient vt supra ostē-
 dimus. Ob id enim dixit inchoantibus morbis. In acu-
 tis vero quantum periculose sint purgationes tum ob
 medicaminis qualitatem, tum ob commotionem, declarat
 Gal. quarto de ratione victus in expositione illius verū
 si ad hæc non aperiatur. Tum non minus ob errores qui
 perpetuo in huiusmodi purgationibus cōmittūtur, quos
 magnas in acutis parere offensas ex Gal. supra ostēdi-
 mus. At venę sectio minus errori ob noxia est. Quinim-
 mo nec eius occasionem nec quantitatem errabit doctus
 & diligens medicus sanguini missioni assistens, sola ex
 pulsu facta coniectura. Qua in re Dionysius medi-
 cus pater meus facile omnes sui temporis medicos su-
 perauit. Perspicuo ex pulsu putridū sanguinem digno-
 scens. Quod quam medico possibile sit sensu asseui-

Et ad opera deducere, testabuntur angli qui mea vfi
 sunt arte, de quo alibi nobis sermo erit. In acutis ergo
 morbis raro pharmacys vtendum est, nec in eorum prin-
 cipijs, nam commune in ijs præceptum Hip. est venam
 incidere, sola indicatione sumpta à magnitudine morbi,
 Quare Apho. in acutis passionibus raro, exceptio est
 duorum communium præceptorum, nempe illius quod
 nobis tradidit quarto de ratione victus vbi scribit. In
 acutis morbis sanguinem detrahes si vehemens morbus
 videatur &c. Et præcepti concocta medicari. Prout
 enim inter initia acuti morbi pharmacū ministramus, cō-
 munē frangimus regulam concocta medicari. Vt vero
 venæ sectione nō vtimur, contra præceptum demittendo
 sanguine in acutis agimus. Ob quam causam dixit &
 hoc prius bene dijudicantes facere. Hoc est an pharma-
 cum magis competat phlobothomo, quod quidem valde
 necessarium & acuto morbo maxime conueniens di-
 xerat. Sed quando liceat in acutis pharmacum exhibere
 alibi ostendemus. Dixit ergo in acutis passionibus ra-
 ro & in principijs pharmacys vti, ac si velit. In acutis
 raro purgante medicamento vtimur, quia vt plurimum
 sanguinem in ijs mittere maxime necessarium est. Qua-
 propter discernere oportet, an pharmaco vti maiori cō-
 modo possis, quam sanguinis missione. Cum ergo h. c. ita
 se habeant, fieri non potest vt perpetuo id quod sexta,
 aut octaua die pharmacum adhibent, recte & secundū
 rationem ministrent. Vere ita res habet, quod non pau-
 cos absque ulla purgatione sanauerim, & multo plu-
 res quibus nec quarta, sexta, nec octaua, pharmacum

4. de rōne
victus.

nom. ob. t
glur. ind

DE VICTV FEBRICIT.

purgans exhibui, sed in morbi inclinatione, natura in completam crifim faciente. In continuis febribus raro quantum memini occasionem inueni exhibendi p̄pharma cum inter morbi initia, nedum apud incrementum. Febris enī continua est, quæ proprie & maxime acuta est & gr̄itudo, vt tradidit Hip. Ostensum igitur est purgationem non esse ex vsu quæ perpetuo quibuscunque in morbis die sexta aut octaua fit, quare & victum qui purgationem consequitur. Quod autem de communibus dictum est materijs, non iusta occasio est à recta deuiandi. Quod si ob multitudinem earum nec clisteribus nec syr̄rupis digerentibus absumi posse iudicat medicus, quod rarum est. Potiunculam cassiæ ex oximelite initio dare expedit. Aut eiusdem tres bolos deuorandos ei qui portionem fastidiat. A quibus quinque oximelitis aut syr̄rupi quem acetosum vocant coclearia de glutire commodum erit. Sic enim bilem & pituitam leniendo educit. Nec erit impedimento quo minus rectam victus rationem ab initio ad vigorem vsque instituas. Sed mihi admirari sæpe contingit, quod nostro sæculo infelici omine communes materiæ antiquis temporibus non visæ, com paruere. Aut si erant, non tanti certe habebantur.

CAP. XV.

Sed ad reliqua propositi sermonem conuertamus. Primis quinque aut sex diebus febricitantes tenui magis victu alere, deinde cum morbus propè vigorem est solidiori cibo pascere, oīno præter rationē est. Minus si quidem natura cibo impedienda est, cum morbi vi instimulata, circa morbi materiæ coctionem impen-

de morbis vulg.

sius vacat. Vt scite à Gal. scriptum est. Prudens igitur 1. Aphōg.
 medicus ad ciborum coctionem, naturam tunc temporis
 ab opere non distrahet. Quinimmo ab ijs quos ante mi-
 nistrabat cibus subtrahet. Vt cibus quacunque leui na-
 turæ actione transmutetur. Qui si crassior esset natu-
 ra alio intenta corrumperetur. Aut certe laboranti na-
 turæ superadderet laborem. Omnis insuper mutatio
 disproportionalis si repente fiat, sanis molesta est,
 quare multo magis ægrotantibus, vt supra ostendimus
 de mente Hip. Cum ergo virtus laborantis die sexta,
 aut octaua imbecillior sit, quam erat in initio, minus cibi 2. de ratio-
ne victus.
 feret tunc tēporis natura. Quare vt recte mutatio fiat,
 mutare cibum pro ratione ad magis tenuem oportet.
 Quod si aliter, disproportionalis fiet mutatio, nō parū
 naturam aggrauans. Ipsa enim, à magis robusta, prout
 erat in initio, ad magis imbecillem, prout est sexta, aut
 octaua die acuti morbi mutationem habuit. Ratio
 autem victus contrario, nēpe à magis tenui ad crassio-
 rem mutata est. Quapropter nullo pacto credendum
 est, naturam posse ex huiuscemodi uictus ratione iuuari.
 Insuper mutationes insignes in cibo ab initio morbi
 ad statum usque faciendas non esse supra ostendimus.
 Pessimam omnium & magis grauantem naturam, quæ
 à tenui victu ad crassum repente fit. Ad hæc, Hipp.
 commentario secundo de ratione victus aperte damnat
 eam victus rationem qua primis ægritudinibus diebus
 inaniuntur ægrotantes, deinde ad sorditiones, ante quā
 morbus iudicetur transeunt. Cuius verba ita habent.
 Melius si quidem esse dico vt protinus à morbi initio

DE VICTV FEBRICIT.

sorbere incipias quàm inanitis euacuatis que venis,
 vel dietertio, vel quarto, vel quinto, vel sexto, vel septi-
 mo, si ante hoc tempus morbus haud quaquam iudica-
 tus fuerit, sorbitionem inchoare. Præterea ipse eodem
 libro in expositione illius hoc autem verius efficaciusq;
 ita scribit. Sed sanè deterius aget, qui omnibus ijs die-
 bus vasa ante exinaniuerit, & sequentibus quibusdam
 diebus ita pauperit priusquam morbus maturus red-
 datur. Nempe hoc pacto mortem plurimis liquido as-
 fert, nisi morbus omnino beneficus fuerit. Quæ vero
 in principio committuntur delicta ea non similiter do-
 mantibus renituntur, sed facilius domari possunt. In
 quibus verbis aperte nobis ostendit maximum periculū
 esse in acuto morbo primis quinque aut sex diebus te-
 nui victu egrotantis venas inanire, postmodum morbo
 adhuc non maturo ad ea quæ comeduntur transire. Ip-
 se præterea eam mutationem damnauit qua ad sorbitio-
 nem transitus fit à magis tenui victu. Cum ait de mu-
 tatione quæ in hæc vel illa fit, plurima sum locutus quod
 re vera hæc nouisse commodissimum sit, cum ad omnia
 tum ad id de quo nunc agitur. Nam in morbis acutis
 ex vasorum inanitione ad sorbitiones transitur. Tran-
 seundum quidem præcipio ego sed sorbitionibus haud
 quaquam vtendum, prius quam morbus ad maturitatē
 perductus fuerit, aut signum aliquod aliud apparue-
 rit &c. Vides ad sorbitiones transeundum non esse à
 magis tenui victu antequam morbus maturuerit ne dum
 à iure lentium aut à cocta cucurbita ad capi aut pullę
 gallinacę carnes, quæ crassum victum constituunt hu-

inſmodi ſe habent victus, quos febricitantibus miniſtrāt occidentaliffimi medici. Qui quantum ab eo quod febricitantibus conuenit, ab errent, & à uera Hip. mente ſatis oſtenſum eſt.

CAP. XVI.

M Agis anglorum medicorum victus ratio præceptis artis medicæ conſentit. Vnica ſi quidem victus forma febricitantes ab initio ad morbi ſolutionem nutriunt. Ius pullæ hoc modo parant. Ante diem maſtant quam craſſam elegerunt. Deinde hordeo præparato prunis, paſſulis, bugloſa, endibia, violis, & huiusmodi hærbis, coquiūt, plus ſatis, ita ut ius ſpiſſum reddatur hac ſorbitiuncula nõ ſolum febricitantes ſed eos qui alijs detinentur affectibus nutriunt. Hunc victum à morbi initio ad manifeſtam uſque inclinationem miniſtrant. Antiquorum regulas maiori ſe cura obſeruare oſtendunt. Tum quia unica victus forma à morbi initio ad ſtatum uſque procedunt citra permutationem inſignem, tum quia ſic agentes læſionem quæ ex victus formæ mutatione ægro tantibus euenire ſolet, effugiunt. Secundum ex libro ſecundo de ratione victus colligunt. Primum ex Gal. eodem libro in expoſitione illius interdū autem & cruda &c. Vbi ita ſcribit vniuerſa inquit hæc contingere his ait, qui perperam cibati ſunt à medicis, qui primis diebus exiccatoſ ægros die tertio, vel quarto, vel quinto, vel ſexto, repente ad edulia non peractõ morbi vigore permutationerunt. Quasi peractõ morbi vigore conueniēter eos victum permutationerunt dicat. Quod autē

DE VICTV FEBRICIT.

dicebat permutare quidem sanorum victum in morbis, neque tamen temere id agendum, iam patere ex dictis arbitror. Nempe cū vna quidem corporis conditio sani sit, altera quæ à morbi initio ad statum vsque extenditur. Mox & tertia, quæ ad perfectam morbi solutionē sese prorogat. Deinde & quarta quæ totius conualescentiæ tempus ad vsque sanitatis habitum occupat, in nulla harum quattuor conditionum permutationem victus insignē facere oportet, nisi prius in alteram conditionis speciem peruentum sit.

CAP. XVII.

Sed quo magis antiquorum dogmata insequi eo modo conantur, eo grauius anglos lædunt ægrotantes, eorum vires exoluentes. Angli animo & corpore vigent, cibi, & potus, multum & crebro ingerere assueti. Assuetudini autem cum aliquid cōcedendū nos doceat Hip. colligitur non esse dictam victus rationem quibuscunque in febribus certā, sed nimis tenuem, sumpta indicatione ab assuetudine, regione, & cœli temperie. Corpora si quidem quæ multo & crasso vtuntur victu prospera valitudine simplici sōrbitiuncula alere, tribus morbi temporibus, haud iustum est. Nam verendum est ne corporis vires labātur ob defectum. Nec obstiterit quod supra in inuestigatione formæ victus cōsuetudinis non meminimus. Nam & si vere formam victus consuetudo non per se indicet, interuentu tamen virtutis indicare videtur. Nam crasso victu assueti, tenui si aliquot diebus vtantur, imbecilles fiunt. Qua propter supra cum de virtutis robore quaereremus, con-

Suetudinis mentionem fecimus. Ita ut eorum virtutes qui multo & crasso victu prospera vsi sunt valetudine, ob id parum vrgeri ac si imbecilles sint, posuerimus. Regio præterea ad quinquagesimum quartum gradum versus boream vergens cum frigida valde sit, calidum innatum intra viscera colligens fortius reddit. Vnde crassiori indigent alimento, tum ob hoc, tum ut frigori continentis validius obsistat. Quod autem à frigida regione similis sumatur indicatio ac à frigido tempore, ex eo fit manifestum, quia vires validas similiter efficit, & consimiles in corpore humano creat humores. Sed hyberno tempore multa quidem propter robur virium & raro danda sunt. Ut scriptum est à Galeno in expositione Apho. quibus semel aut bis. Consimiliter igitur ijs qui frigidam regionem incolunt, plus cibi quam quod morbi natura exposcat, ministrandum. Illud regioni & consuetudini concedentibus medicis. Gaudere enim semper naturam consuetis dixit Gal. octauo de Methodo ex autoritate Hip. Sunt præterea quam plurimæ acutarum ægritudinum quæ adeo tenuem victum non ferant. Præter acutas febres quas tropicas appellant medici, quibus non competit, sunt & quæ die vnde cima, & tertiadecima, & quartadecima terminantur, quibus perscriptus victus non est ex vsu, non Italo, non Hispano, si aliqua supra dictarum febrium specie laboret. Cum vterque eorum partius secunda valetudine viuat. quod si febrem ponas esse ex ijs quæ longiorem habeant terminum, recte profectò colligetur, anglos ægotantes à tenui victu grauiter lædi. Ea si quidem im

DE VICTU FERBICIT.

penſe grauis noxa non eſt, qua morbus vires aſſumit,
ſed quæ vires, quibus natura morbo oppugnat, adimit.

CAP. XVIII.

Sed non deerit fortaiſſe errandi occaſio. Anglos bo-
na valetudine inordinato aiūt vti victu, ventres q̄
eorū ob id crudis humoribus redundare. Hos cū ægro-
tant tenui victu abſumi oportere iudicāt. Fouent enim
inquiunt propriam morbi effectricem cauſam. Sed res
aliter habet vt exiſtimo. Ventres anglorum non crudis
ſed prauis aut ſemicorruptis humoribus abundare op̄e-
nor. Quod ſi crudos eos dicas, quos natura non euin-
cit cædo, & appellationem non moror. Sed eo modo
quo Hip. ſolet, cruda nuncupare excrementa, nempe ſla-
uam bilem & reliqua quæ corpus alere non valent.
Eos prauos eſſe dico, qui poſt coëtricis facultatis actio-
nem nutritioni permanent inepti, conſimilem à natura
mutationem recipientes ac excrementa. Eos ineptos nu-
tritioni ſignum eſt, quod ieiunium haud facile ferant,
quorum enim ventres crudis abundant humoribus nu-
tritioni aptis facile ieiunium ferunt, ſiue aſſueti ſint mul-
tum, aut parum ingerere. Vt ſcite ſcripſit Hip. in hæc
verba, non aſſuetam inquit cibi abſtinentiam: facilius o-
minino ferunt, qui parte ſuperiori pituitoſi ſunt. Quo
fit vt ſi ſemel die, cibo vtantur, facilius etiam ferant.
Rationem aſſignans Gal. ad hunc modum ſcribit. Pitui-
ta vero temporis proceſſu coquitur, ſanguis que effici-
tur. Vnde facilius ieiunium ob pituitę in ſanguinẽ con-
uerſionem ferunt, id longa docente experientia. Argu-
mento ergo dialectico, quod à negatione conſequentis

2. de rōne
victus.

dicunt, perspicuo apparet, eorum qui ieiunium difficulter ferant ventres carere humoribus aptis vt nutriant. Vnde manifestum fit humores quibus eorum ventres abundant, alimonie aptos non esse. Ratio vere rem ita esse ostendit. Et si hæc sola sit satis vt de re certa habeatur scientia, alia adducemus obiter signa vt pusillanimes ad rem percipiendam confortemus. Cum humores in uentriculo contenti, laudabiles sunt, halitus qui ab ijs ad caput feruntur humidi sunt nulliusque prave qualitatis participant. Cunque per poros capitæ & faciei effluunt, nulla in transitu particulas extranea afficiunt qualitate. Cum vero pravi fuerint & uentriculo diu infederint, necesse est partes eas quæ ab eo per consensum affici solent, similiter afficiantur. Facies igitur halitus à uentriculo ascendentes qualitatem haud obscure indicat. Corpora igitur anglorum si circumspectas pulchra esse videbis, alba & læui cute eorum membra obduci. Faciẽ vero eorum quorum uentriculi crudorum humorum congerie grauantur obscura rubedine, pustulis conspersam, lacera multis in locis cute intueberis. Similem in quo videas faciem crudis & humoribus grauari eius uentriculũ quẽ iandiu conquerentẽ audias nõne recte colliges cõiectura habita ex facie eius humores prauã naturã esse qualitatem longã in uentriculo morã. Halitusque inde ascendentes, faciem inficere. Vt id calido iocineri quis tribuat, sanguinem biliosum efficiẽtẽ talemque ad corporis particulas mittenti, fieri nequit. Nam cum materia quæ totum nutrit corpus, à naturali mutata est symmetria, necesse est vt singulæ corporis

DE VICTV FEBRICIT.

particulæ lædantur cum facie. Quod si adhuc inflas. Sanguinem biliosum aut magis natura excoactū, facilius ad superiora vergere, cædo. Sed fieri nequit temporis longitudine ad totum corpus quin vitium permeet. Id præterea senibus crebrius accidere quàm iuuenibus videmus, quibus minus causæ est quod biliosum generent sanguinem. Ventres tamen eorum crudis abundare humoribus non extra rationem est. Verum est quod quibuscunque talis facies futura erit humorum in ventriculo congestorum occasione, immoderato opus est calore, tum vt humores corruptioni disponat, tum vt ab eis fumosos educat halitus, qui faciem maculent. Senibus igitur immoderato vini vsu immoderatum calorem intra viscera excitante, talis generatur facies & non ratione calidi iocineris. Quibuscunque igitur talis affectus accidit materiam à ventriculo prauæ qualitatis suppeditari, calorē vero efficiētē vel ab iocinere vel ab ipso vētriculo adscititiū certū est. His fidē præstant, cibos & potus quibus vtuntur, aptissimos esse vt in ventriculo corrumpantur. Vino & ceruisia quam allam vulgari sermone dicunt ad vnā mensam vtuntur. Potus enim ceruisiæ, cum flatuosus natura sit, vini consortio magis inflatiuus redditur, ita vt caput magis impleat & feriat. Butyro præterea salsis cū piscibus vescuntur. Ita fit vt aduersantibus ciborum & potuū dissimilibus qualitibus, tota mixtio corruptiōi fiat obnoxia. Rōne igitur quispian asscret, eos non crudis solum, sed & vitiosis abundare humoribus, minime ad nutritionē aptis.

Audi

A Vdi quo rem deducam. Aegrotantibus anglis tenuem victum ministrare medicos ob id quod eorum ventres crudis redundant humoribus quos ita absumi sperant, errorem esse arbitror. Victum tenuem ministras vt humores in ventriculo redundantes absumas. At y cum à propria mutati natura, prauam que nacti qualitatem, nutrire non valeant, vt ostendimus fit, vt prauos humores morbum efficientes natura (alioquin multum temporis ventriculi coctioni impendere assueta) ad expulsionis opus parante, alter naturæ hostis insurgat, ipsam multitudine & praua qualitate & ob sedis nobilitatē grauiter perturbās. Præter id quæ à propria morbi effectrice causa laboris patitur. Quod si naturam duplicis hostis in cursu grauata, virium que robore indigentem, accedens medicus contra consuetudinem agens, tenuem victum offerat, spõteq; reddat imbecilliolem, nõne merito non medicus sanans sed occidens, non adiutor naturæ sed ægri tudinis dicitur. Sed vt nulla aduersario super sit spes, constitua mus hominem ex corruptione humorum ægrotantē, cū robore viriū. (Corruptos humores eos dico qui à natura propria migrantes nutrire non valent. Quales anglorum esse supponimus, qui diu ventriculo infederūt.) Sumpta solummodo ab ijs indicatione, parum an multū raro aut crebro huic cibum offeres. Medicus Anglus modicum iuris pullæ gallinacæ conuenientibus herbis decenter temperati bis aut ter in die ministrabit. Aut quam dicunt hyposetalam. Aut analberi, aliud sorbi-

DE VICTV FEBRICIT.

tionis genus, quæ parum alimenti præstant. Quid si Gal. audias contrarium dicentem, nonne deinceps muta bis sententiam & anglos in posterum ægrotantes crassiori victu ales. Ille igitur in expositione Apho. quibus semel aut bis ita scribit εἰ δὲ μετ' αὐτῶν δὲ εἰσὼς ἢ διαφθορᾶς ἢ δυνάμεις ἐγγόμεναι τύχοι, καὶ πομὰ καὶ πολὰ κίς στίβια τοῖς οὐτῶν ἡγόμενουσι δῶσθαι, ὡς ἂν καὶ τῆς διαδέσεως δυνάμεως πομᾶν καὶ τῆς δυνάμεως κρατῆν αὐτῶν δυνάμεως. Hoc est si cum indigentia aut corruptione facultas robusta fuerit, & multa & multoties cibaria ita laborantibus dabimus. Vt pote multa exigente dispositione & facultate illa vincere potente. Sentis ne dispositionem quæ ex humorum corruptione accidit, non modicum cibum indicare. Sed eundem in eodem audi dicentem. Si facultas inquit laborantis imbecillis fuerit, & ea quæ in corpore est dispositio ex corruptione sit vel indigentia, paucum alimenti his, & sæpius dabimus. Parum quidem quia semel totam multitudinem alimenti sustinere non potest facultas debilis. Sæpius autem quoniam multis indiget dispositio. indigentia si quidem adiectione indiget, corruptio vero epicrasi. Hos enim qui cum virium imbecillitate corruptione humorum laborant, docet Gal. curare in libris de methodo medendi, paulisper noxios humores vacuando, & de centi victu laudabiliores semper apponendo. Curationem hanc per epicrasim fieri nuncupat. Quod si cum virium robore, & corruptione humorum, hominem crebro multum cibi & potus assuetum ingerere, ponas, præter hæc, in regione frigida qualis est anglia,

iudicas ne hunc exiguo & tenui victu alendū fore an-
 multo & crasso, indicationibus tribus in id consentien-
 tibus, nempe corruptione humorum, consuetudine, &
 regione. Ego quidem multum ijs & crebro exhibendū
 esse arbitror. Nisi obstant paroxysmorum aut exa-
 cerbationum inuasiones. Quod si contingat, rarius mul-
 tum ijs ministrare oportet. Nec hoc præter mētem Gal-
 est, qui in expositione dicti Apho. ita scribit si vero ac-
 cessiones non permiserint nec multi alimenti offerēdi oc-
 casiones præstiterint, raro plura exhibebimus, sic qui-
 dam translulit. Aliter tamen habet græcum exemplar,
 nempe. ΜΗΔΕ ΠΟΛΛΟΙΣ ΤΗΣ ΔΗΦΗΣ Η ΜΕΝ ΚΑΙΡΟΣ ΠΑΡΕΓ-
 ΧΟΝΤΩΝ ΟΛΙΓΑΚΙΣ ΔΩΣΟΜΕΝ ΤΑ ΠΟΛΛΑ, hoc est neque
 plures ad cibum offerendum occasiones habentes raro
 plura dabimus. Et vere ita res habet, nam accessiones
 non solent plura cibationi opportuna tempora præsta-
 re, præcipue si longæ sint. Velim quisquis hæc legerit si-
 bi persuadeat, me hæc scribere, non vt in medicos An-
 glos inuehar, sed vt veritatē omnibus aperiēs, simul et
 anglis amorem quo eos hucusque prosequor ostendam.
 Dabōque operam vt absens, calamo efficiam, quod præ-
 sens apud vos præstabam. Clarissime vir Thomas Al-
 deæ totius Angliæ cancelarie dignissime vnicū Anglo-
 rū Decus, Ioannes Bakeri primitiarū cancelarie huma-
 nissime, in paternarum legum peritia prudentissime, re-
 cti immobilis trutina, vobis hæc commentaria de victus
 ratione conscripsi, vestra gratia tueamini. (Scio non de-
 erunt detractores) speculatio tamen cum hominibus
 ex usu maxime sit, si vestra gratia apud Anglos cōmen-

DE VICTV FEBRICIT.

detur, erit vt ad hominum manus libellus veniat, legatur, quod reliquum est speculationis vtilitas præstabit. Hoc quicquid est vobis dicere decreui, vt beneficiorum animum meum nunquam immemorem ostendam vobis. In quibus virtutũ singulare exemplar situm esse scio. Beatam rem publicam in qua ad honores tales euehantur viri. Sed beatissimam si vos ad magistratus culmẽ euectos, diu substites foueat. Sed ad reliqua propositi redeo. Obijciat nobis Anglus medicus illud Hipp. non pura corpora quantumcunque nutries magis lædes, qualiter ergo eos qui ex corruptione humorum laborant adiectione indigere asserimus. Prauos humores aliquãdo in ventriculi capacitatem contineri, & quandoq; inter eorum tunicas, & eorum aliqui crassi & lenti sunt, aut tenues, quandoque quiescentes, ventriculo inherere, aut mouentur intra eius capacitatem. Hipp. sermo de ijs est qui in spatio ventriculi, aut in vijs per quas comestur cibus humoribus continentur. qui in prædictis locis tumultuantes praua qualitate cibum nuper aduenientem corrumpunt. Vnde fit vt cibo talia non corroborentur corpora. Nobis vero de ijs qui intra ventriculi tunicas crassitie & lentore pigri continentur, sermo est. Quorum causa non est quod corpus non nutriatur. Sed aliter dicamus. Posito virium robore in duobus æquali, & paribus cæteris, eorum alter corruptione humorum laboret, alter ex multitudine eorum qui laudabiles sint. Cui nam eorum plus cibi concedas. Ego quidem sentio cum Gal. corpus humorum laudabilũ multitudine grauatam, multum inuari inedia, aut modico ci

bo. Alter vero ex his deteriore fieri. Nam corrupto
 rum humorum prava qualitas naturæ vires dissolvit.
 Quare in mediam si his aut tenuem victum iniungas, mul-
 tum profectò imbecillior em reddes, quia tamen euenire
 potest vt ob pravam humorum qualitatem cibus corrū-
 patur, præsertim cum in vjs cibi fuerit adhibere pur-
 gationem consulit, antequam reficienti victu conuale-
 scientium corpora nutriamus Hip. causam reddens qua-
 re corpora eorum qui cibum assumpserunt non corro-
 borentur, ait, quod eorum corpora nō pura sint, vacua-
 tionē q̄ indigeant, vt corpus sumpto cibo corroboretur.
 Nobis vero in præsentī de ijs sermo est qui intra
 ventriculum diu in hærentes nutritioni corporis non ob-
 stant. Quod ex eo manifestum est, eos non obstante hu-
 more ventriculi, ex cibo & potu iuuari. Quod argu-
 mentum est, aut humores intra tunicas ventriculi esse,
 cibum aduentem nō tangentes, (cui adhæreo senten-
 tiæ) aut si in capacitate ventriculi sint, ob eorum pi-
 gram crassitiem & lentorem haud quaquam posse adue-
 nientem cibum multum inficere. Corruptio igitur hu-
 morum non indicat inanitionem vt arbitratus est oriba
 sius in expositione Apho. corpora non pura &c. Sed
 potius cibi adiectionem. Vt manifeste à Gal. scriptū est
 in fine dicti Apho. quibus semel aut bis. Autumno ve-
 ro inquit morbi qui ex corruptione sunt assimilantur.
 Quapropter qui eo febricitant tempore continua opti-
 mi indigent adiectione, & si vires valide fuerint saepe
 & multa, si vero imbecilles pauca & sæpius offeremus.
 Anzlis igitur cum humores ij qui ventriculis eorum in-

hærent & crassi sint & lenti aut inter ambas ventris
 tunicas collecti, aut certe quiescentes, non est quod te-
 nuis victus ministretur. Quinimmo danda est opera,
 vt cum huiusmodi corpora febre detinentur, aut alio
 morbo, vires eorum quo ad fieri possit seruemus. Vt
 natura, multitudinem humorum manuteneat. Si enim
 ob imbecillitatem imbecilliter eis dominetur, facile in
 eis febrilis concipitur calor, ob prauam eorum qualita-
 tem. Vnde fit vt præter propriam morbi materiam, aliam
 denuo morbificam causam suppeditet ventriculus, pri-
 ma multo tenaciorem, & sæuiorem. Cautè ergo cum ijs
 agendum molliter que tractanda sunt huiusmodi cor-
 pora, et crassiori victu quàm pro morbi ratione sunt alenda.
 Euacuatio etiam talis adhibenda his est, vt propriam mor-
 bi materiam solum respiciat, in commotis ijs qui in ven-
 triculo commorantur humoribus. Hos enim securius
 bona valitudine tractabit medicus. Hoc meo discrimine
 didici, crassiori victu huiusmodi corpora alere, & le-
 uiusculis purgationibus subducere, in quorum ventricu-
 lis multitudo frigidorum humorum diu congesta est.
 Semper diligenter præcauens nequàm in ventriculo sunt
 humores morbosam affectionem concipiant. Tribus ergo
 indicationibus in crasso victu consentientibus, iudicas
 Anglum exiguo & magis tenui victu, posito morbi acu-
 mine æquali nutriendum quam Hispanum aut Italem.
 Ego quidem arbitror crassiori et ampliori cibo Anglos
 indigere. Scioque optimos quosque medicos probaturos
 sententiam meam. Nam nullam mihi legitimam reddes ra-
 tionem ob quam causam magis tenui cibo, & eius mino-

Hi copia ægrotantes Anglos nutrias, posito æquali mor-
 bi acumine quàm Hispani medici ægrotantes Hispanos,
 aut Itali Italos, qui alioquin magis tenui indigerent, tū
 ob calidam regionem tum maxime ob id quod partius
 secunda viuunt valitudine. Manifestum igitur est hunc
 victum Anglis virium esse detrimentum & lab: facta-
 tionem maximam. Nec illa iusta errandi occasio est, ob
 fugiendam mutationem in victu, febricitantium robur
 simplici iure multis diebus absumere. Profectò grauior
 error est, quo naturæ vires exoluimus, quàm quo morbo
 fomenta ministramus æque vrgentibus virtute & mor-
 bo. Nec omnem damnauit Hip. mutationem quæ in vi-
 ctus ratione apud ægrotates fit, sed solū re pentinam et
 disproportionalem vt in superioribus dictum est. A te-
 nu igitur victu ægrotantes Angli grauius læduntur.
 Cuius argumentū est sudores qui nō raro his, p̄ febres
 circa caput & collū accidūt. Quorū causa præcipua,
 viriū est imbecillitas & non morbi acumen. Nam huius
 modi sudores in acuta ægritudine & in mitiori contin-
 gere solent. Vt ab Hip. scriptum est cum de sudoribus
 qui circa caput & vultum & ceruicem fiunt loquitur.
 quos in acuta ægritudine & mitiori posse cōtingere ait.
 Imbecillitas virtutis ergo est quæ præcipue hos opera-
 tur sudores & non morbi acumen. Anglis igitur hos
 crebrius per morbos accidere quàm sibi vicinis Gallis
 Hispanis aut Italis à duabus causis nempe, ob victus te-
 nuitatē et eo quā cubiculis aërem velut carcere occludūt
 euenire putādum est. Tenui si quidem victu cito labū-
 tur corpora multo cibo assueta.

I. prædis-
 ctionum.

BRVDI LVSITANI

DIONYSII MEDICI FILII

DE VICTV FEBRICI

TANTIVM AD

ANGLOS.

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

ED tempestiuum est vt de vi
ctu agamus qui singulis febric-
bus conueniat. Exemplis si qui
dem manuducere lectorem o-
portet, vt facilis fiat sermo.

Causus cum à bilioso ortum
habet humore si cum robore

virium adsit & æger tali sit habitu vt non facile exol-
uatur, potu nutriatur, vt dictum est. Hordeum medios-
cris ætatis plenum, album, exutum que ab vtroque corti-
ce coquito in aqua fontis, quæ aut coctione aut longa mo-
ra residentiam fecerit. Sit que hordei pars vna aquæ
partes viginti. Bulliat tandiu vt insiletur hordeum &
rumpatur. Collatum propina cum opus fuerit. Hic po-
tus erit ægrotantis uictus. Quod si sitim non sedat.
Præparato eundem potum & hora vna antequam ab
igne amoueas recentes violas mediocris magnitudinis

Aqua hor-
dei

Aqua hor-
dei cum vir-
tute violarū

insimul coquito, à collatura parum Zucari misceto. Eligito pruna cuius sapor medius sit inter dulcem & acetosum, ita ut nulla participant adstrictione. Coquantur que in aqua quæ prius per se ante ebullierit, sit que prunorum pars, vna aquæ partes duodecim coquantur tandiu vt pruna tumescencia rumpantur. In eadem testa qua cocta sunt potum seruato. Dato cum modico Zucari vbi oportet. Aquam per se coquito ad tertias, cunque subsidentiam fecerit ad aliud que vas collatam effuderis, sy. upi acetosi imbecillioris partem vnâ, aquæ partes quindecim misceto ad lentum ignem spumam auferendo tandiu vt permisceantur adinuicem. Quia vero non omnibus vna placet mixtio, consulto ægrotantis palato prædictum syrupum magis aut minus acrem conficito, plus aut minus aquæ miscens. Idem cum syrupo violarum efficies, si tibi commodum videbitur aut alijs. Quod si de viribus ægrotantis non fidas, vt solo potu perdurare possit ad crisis horam, aut & si in presenti vires constent, nihilominus times futuram imbecillitatem, aut quia homo raro habitu est, aut consuetus alioquin multum ingerere, horum vtrique talem exhibebis victum. Aquam hordei vt supra parato tandiuque hordeum coquito ut rumpatur, lintheo raro hordeum suscipito, fortiter que exprimito, ita vt totam hordei medullam exire facias, hanc multa aqua hordei misceto vt tenuis fiat sorbitio, est cum pauco Zucaro exhibito. Syrupi acetosi acris si tantum misceas vt aliquid acetosi habeat iam dicta sorbitio, facias que vt modicum bulliat, optimum cibum huic febrî efficies. Idem cum pru-

decoctum
prunorum.

potus acetosus.

Ptisane tenuis sorbitio.

Acris ptisane sorbitio

DE VICTV FEBRICIT.

nis eff. cere possis. Micam panis mediocris atatis a' fure sincere ad paruulas partes radito, in aquam infundito frigidam, digitis que confricato ter' que aquam in nouato, deinde coquito in aqua hordei violacea, cunq; vtrunque permixtum fuerit, infunde succi granatorum acetosorum & Zucari singulorum tantum vt agrotantis palato placeat, iterum coquito vt misceantur, fac valde tenuem sorbitionem multa aqua panem diluens, qua' ijs dabis, quorum virtutes ob imbecillitatem parum vrzgent. Hip. de curatione huius febris agens, aquæ mulsæ coctæ et aquosæ quantû æger voluerit concedit. Hoc q; potu agrotantem ad crisis horam ducit. quod manifestum est ex eo quod in hunc modum scribit. Et sorbitiones inquit nisi dies iudicatory transferint non dabis. Sub audies cum Gal. si virtus agrotantis robusta esse videatur. Zucarum vsu mellis præstat. Efficacior tamen virtutem mel habet. Zucarum vt pote temperatius ad causi curatione magis probandum. Antiquorum atas eo carebat, & si sucharum tunc non deesset.

CAP. II.

Quod si causus a' materia pituitosa salsa fuerit, crassiori victu alendi sunt agrotantes. Nempè sorbitione tenui. Potus non erit ijs victus idoneus. Quare sorbitionibus in hunc modum, vteris, si virium adfuerit robur, habitus' que talis sit ut non facile corpus effluat, parceque sit assuetus viuere secunda valitudine. Sorbitionem ex hordei medulla cum syrupo acetoso eo quo supra dictum est modo præparato. A crem ptisanæ sorbitionem appellauimus, ad

Panarella
acetosa.

ministra vbi oportet. Eam insuper sorbitionem quam ex mica panis ter loti scripsimus, acetosam panatellam diximus præparabis, addito loco succi granatorum syrupo acetoso acri, hunc dico qui plus aceti recipit. Hunc victum intellige ijs conuenire qui maligno causo non laborant. Discernitur cum malignus est, ex assidua extremorum frigiditate, de ijs infra agemus. Iis ergo qui causo à pituita salsa laborant, sorbitionem dato ex hordeo aut pane modo prædicto bona syrupi acetosi quantitate iniecta, ita vt palato effatu dignam offerat representationem. Quod si facultas imbecillis fuerit, aut futuriæ imbecillitatis suspicionem præstet corporis habitus, aut consuetudo, aut si aluus ab initio liquida fuerit corpus absumentis (hoc enim symptomate solo posito, virtutem multum vrgeri supra diximus) talis comodus fuerit victus. Pullum gallinaceum qui matrem insequitur pinguem coquito ad lentum ignem recenti testa, prunorum & hordei præparati quantum singulorum manu capi possit, aquam sufficientem infundito, mali deinde granati accidi grana quantum manu capere possis projice media hora antequam pullum ab igne moueas. Sunt qui tandiu pullum ad ignem coquant donec hordeum rumpatur. Huius decocti portionem seruato vt ægrotanti exhibeas, cum tibi opportunum videbitur, ex residuo decocto cum pane in aqua frigida ter infuso sorbitionem facito. Dato quando oportet ei cui aluus liquida fuerit. Cæterum scire oportet causum cum à salsa pituita generatur, si cum aluo ab initio perturbata fiat vires naturæ multum absumere. Qua propter victus

Decoctum
pulli ex gra
nato aceto
so.

crassiori eos indigere qui huiusmodi causo laborāt. Præsertim si habitu sint raro & assueti multum ædere. Natura si quidem huiusmodi causo laborantis symptomatū prauitate, & humoris cōtumaci resistentia coctrici facultati repugnantis, exoluitur.

CAP. III.

HIP. iubet attractorias exhiberi sorbitiones. Sed quid sibi Hip. velit per illud verbum attractorias dicere non facile est. Præcipue cum Gal. verbum absque interpretatione reliquerit. Græce ita habet ροφήματα ἐπιπασσιγὰ δίδου. Hoc est sorbitiones super attractorias dato. ἐπιπασσιγὰ composita dictio est à præpositione ἐπι cuius officium est dilectionis significato aliquando aliquid addere. Vt Hipp. infra λέγει δὲ λαπεργῶ ἐόντι κενύτος ἐπιμένεται, hoc est causus superueniat. Aliquando idem valet quod apud latinos. In. Vt cum idem ait ὁ ἐξωθεν τῶνδύματ' ἐπέχεται, hoc est exteriorem spiritū inducere. Vul. Hip. vt sorbitiones attrahenti pharmaco miscemus. Pharmacum enim sorbitione mixtum, melius nuncupare non potuit, nomen ab utroque simplici compositum efficiens, nempe sorbitiones attractorias. Quod autem antiquioribus consuetum fuerit medicis, in sorbitionibus pharmaca miscere, manifestū est ei qui antiquorum scripta euoluerit. Ipse etiam Gal. in phlegmonis iocineris curatione, cortice helebori in ptisana, mercuriali, & philicula utitur. Id' que non vulgare præceptum est in vehementi febre aut maligna. Nempe cum purgatio admodum sit necessaria, timeat' que medicus inualidis

ægrotantis viribus . Consulte aget vt cum pharmaco
 vti velit , id simul cum sorbitione ægrotanti offerat .
 Sic enim pharmacum minus commouebit , minus que cal
 faciet & exiccabit , quæ omnia in vehementi febre aut
 maligna ne fiant , diligenter obseruandum est . Phar
 macum præterea ita exhibitū vires naturæ minus exol
 uit . In maligna febre aut pestilenti optimus fuerit ex
 hibendi pharmaci modus , quo nullus alius certior ,
 minorique humani generis damno . Id ita esse intelliges
 si Gal. sententiæ sis memor , in expositione Aphorismi
 quibuscunque crisis fit , vbi plures iudicationes ad bonū
 terminari vidisse ait . Nouimus inquit ipse plures esse
 ex ægrotis sanatos quàm mortuos nisi pestilens sit con
 stitutio . In iudicatione autem natura trisantes chimos
 ad expulsionem commouet . In qua quidem commotio
 ne natura solet in pluribus victrix exire , nisi cum pe
 stilens morbus fuerit . Cauenda ergo sunt , quæ humo
 rem pestilentem pura pharmaca commoueant , offerre .
 Ab vtroque enim & a pestilenti humore & a phar
 maco ægrotantis robur absimitur . Quod si pharma
 cum cum sorbitione misceas , ab vtriusque ictu naturam
 magis seruabis , eique simul materiam vnde sibi arma
 ministret suppeditabis . Prudentissime igitur Hippoc.
 in maligni causi curatione sorbitiones attractorias mini
 strare iubet . Quod autem in causi curatione pharma
 cum purgans aliquando exhibere oporteat , ipsemet do
 cuit eodem libro in hæc verba . Si liquidam aluum ha
 bentis causus super veniat , si tibi videatur purgatio ne
 cessaria , intra dies tres non purgabis , sed quarto . Ser

DE VICTV FERBICIT.

monis consequentia huc me adduxit vt de administran-
di pharmaci modo d. sererem, alibi enim de pharmaco-
rum administrādorū methodo latius agemus, vbi qua-
le, quantum, quando, & quibus exhiberi debeat phar-
macum, inuestigabimus.

CAP. IIII.

Nunc ad sermonem reuertamus. E' nostris me-
dicis nonnulli medullam cucumeris, citruli, alij
laetucam, portulacam, alij lac amigdalarum,
aliqui scariolam cum aceto aut agresta vel succo ber-
berorum aut acetositate citri vtrique cause concedunt.
Sed quantum astringentia aduersa sunt legitimo cau-
so, tantum frigida potentia, notho. Quod ex hoc ma-
xime intelliges. Legitimus causus fluxu sanguinis aut
sudore soluitur, vt ab Hip. discimus. Quæ autem poten-
tia nimis frigida sunt, tum ea quæ astringunt, vtriq; ob-
stant terminationi. Quod notho seu non vero cause
non conueniant ea quæ potentia valde sunt frigida, ra-
tione manifestum sit. Humor si quidem huius febris dif-
ficilis coctionis est, id' que maxime ob id quod frigida
glutinosa & crassa pituita sit, quæ hanc febrem genes-
rat. Quapropter abcessu solet hæc febris terminari, vt
a Gal. scriptum est. Quare omnia quæ potentia frigi-
da valde sunt huic febre incommoda esse qui vis perci-
piat. Quod rasis in hæc verba asseruit. Et pone inquit
in cibarijs scilicet in non pura, res calefacientes & sub-
tiliantes. Quid igitur prudens lector de illo sentis, qui
camphoram cum aqua rosarum dissoluens, laborati cau-
so exhibet. At quæ astringunt nisi symptomatis gratia

4. de rōne
victus.

In 4. de rō
ne victus

16. continē
tis.

volunt ab .p
ausiv on

exhibita, vtrunque causum perniciosum aut discretum efficiunt. De causi vtraque specie satis sint dicta. Vtriusque synochi victus forma, similis est ei, quam causo conuenire diximus.

CAP. V.

Cum enim vterque synochus febris sit nullas habens intermissiones, indicat ægrotantem potu fore nutriendum. Et quia hæc febris raro accidit cum imbecilli facultate, aut calido & sicco temperamento, neque habitu raro, ob id solum in hac febre de consuetudine quæremus. quem ergo ægrotantem parce viuere bona valitudine scias, solo potu nutrire oportet. Aquam igitur hordei vt supra parato, cuius accipito partes decem, Syrupi acetosi acrioris partem vnã, misceto simul ad lentum ignem, dato vbi oportet. Bonum est hordeum a primo solum exuere cortice, nam ab vtroque exutum, magis humectat & minus absterget. Ad synochum absque putredine. Antequam aquam hordei ab igne amoueris hora vna. Mali granati acidi grana secundum quantitatem hordei proy cito, Zucari purissimi quantum satis, coquito spumam auferendo, ad lentum ignem, exhibeto ægrotanti quoniam oportuerit. Commodissimus huic febre est potus. Ad putrescentem synochum. Hordeum ablato vno cortice coquito in aqua vt dictum est, antequam ab igne amoueas hora vna, politrice, aut capillorum veneris non vetustioris uno mense acetosæ herbæ proy cito singulorum quantum manu capi possit. Trãsa ista hora, remoue hærbas quas filo collegeris & proy cito Syrupi acetosi acrioris quantum videbitur, dato vbi oportet.

potus acetosus

Potus ex malo granato.

Cibus conueniens putrescenti synochu.

Aqua hordei cum virtute capillorum veueris

DE VICTV FEBRICIT.

tet, postquam ad lentum ignem probe mixta fuerint. Ob
 seruandum tamen est, ante missionem sanguinis aut ven-
 tris subductionem aut clisterium bono temporis inter-
 uallo exhibendam non esse aquam hordei vt d scimus
 ab Hip. Nō prætermittendū est, synochum à putredine
 paulo solidiorem exizere victum. Nam dispositio ex
 corruptione humorum, indicat ciborum adiectionem vt
 supra ostendimus de mente Gal. in expositione illius
 quibus semel aut bis. Natura insuper citius labitur à
 febre & à putredine simul inuadentibus quàm ex sola
 febre. Sorbitiunculam igitur tenuem ex hordeo aut pa-
 ne parato in hunc modum. Aquam hordei cum politri-
 co & acetosa coctam parato, in eius portionem d ssolue
 micā panis per horam in aqua endibiæ infusi. Coquito
 ad lentum ignem cunque permixta fuerint infunde sy-
 rupi acetosi acrioris quantum in gustatu aperte sentia-
 tur, iterum modicum coquito miscendo. Potus sit aqua
 hordei cum malo granato acido cocta, in synocho absq̃
 putredine in eo vero quā cū putredine est aqua hordei
 cum politrice & acetosa cocta.

I. de rōne
 victus.

II. Aphōr

Panarella
 cum virtute
 politrice

CAP. VI.

NOSTRI iuniores medici, cibos ex cucurbitis spi-
 nachis lactucis portulacæ virgulis, citruli mez-
 dulla consciunt. Hos victus in continentibus
 febribus reprobandos fore, vna ratione ante ostendi.
 Heæ quidem febres cum valde acute sint, natura eas
 diu ferre non potest, cito enim fit crisis qua aut natura
 vincit, aut vincitur. Vt scripsit Gal. primo de glauconē.
 Summa ergo diligentia curare medicus debet, ne aut
 humores

humores aut corporis vias ad crīsim indisponat. Vi-
ctus autem ex frigidis herbis potius efficere hoc valent
quā humoris igneam qualitatem refrangere, aut sitim
agrotantis sedare, quæ alioquin magna aquæ frigide
quantitate vno haustu ebibita vix sedatur. In conti-
nentibus igitur febribus verendum est ne victus ex hu-
iusmodi valde refrigerantibus herbis aut mortem aut
prauam crīsim inducant, ad fluxum sanguinis è nari-
bus & ad sudores corpus laborantis, & humores si-
mul indisponendo. Est qui iuuuas, & lentes cum ace-
to & cum granatis & sumach ijs concedant quando in-
tentio esset ingrossare sanguinem, aut quando natura
esset nimis mollis. Et subdit & si sit aliquod horum
per quæ constrictio timeatur scilicet ne ventrem strin-
gat, frangatur eius constrictio cum siracost, & prunis
& cibetur tunc cum cibo factō decucurbita, & hærba
acetosa. Et conuenit ollus frigidum factum de acetosa
endibia & lactuca. Sed forsan quis contra hæc obijciat,
quod nam magne dignitatis commodum in continenti fe-
bre ex sanguinis ingrossatione sequitur, vt eius gratia
sumach condimentis miscere ausus fuerit in synocha fe-
bre. Videtur tamen duplici de causa id concessisse,
nempe aut ingrossationis, aut symptomatis gratia, vt cū
alius liquida præter modum fuerit. An symptomatis
occasione concedi debeat, prætermitto. At ingrossandi
sanguinis gratia, haud quaquam rectū esse opinor. Nā
prudētis medici non videtur esse, in fluxione quæ a
toto aut ab aliqua parte in aliam fit, biliosum sangui-
nem crassiorē reddere cum ijs, quæ valide astringunt,

DE VICTV FEBRICIT.

ne superfluum humorem fluentem in parte aliqua magis fortasse momentanea detineamus. Aut ne id quod in parte affecta est, magis impingamus. In synocha vero febre sanguis feruens in altum tumet, moræ aquæ ebullientis in olla. Huius feruorem igne non remoto compesces, si igneam qualitatem ab aqua remittas, id efficias aut aqua frigida iniecta, aut si os testæ discooperias ut aëris refrigeriū capiat. Sic in febre synocha aut potu aquæ frigidae efferuentem humorē compescere oportet. Aut conandum est, ut per corporis poros ebullientes chymi libere transpirare possint. Hæc enim via ad salutem certior est. Nam febris remissio ex efferuentium humorum transpiratione fit. Quæ duplici arte fieri potest, nempe cum aut pori totius aperiuntur, aut humores æqualiter minuuntur. Ut à Gal. discimus octauo et nono de methodo medendi. Astringentia autem ex quibus vnū viribus valens rhus est, quæ recentiores sumach appellat, tantū abest ut per spirationes liberas efficiat, ut eas prohibeāt corpora constringendo. Nam è triplici causa prohibite transpirationis vna constrictio corporū est. Ex ijs igitur manifestū est, rhus & cætera astringentia nimis esse continuis febribus infesta, eo quod transpirationes quæ remissionis febris sunt causa prohibeāt. Symptomatis gratia uti possumus ijs quæ potentia mediocria sunt. Frigidæ potus exhiberi potest vtrique synocho, sed signum coctionis in eo qui cum putredine est obseruare oportet. Exhibitio tamen frigidæ vno haustu, disputationis nostræ egreditur limites, non enim ut potus sed ut medicinalis potio offertur.

CAP. VII.

Febri tertia continua dupliciter intermittit, aut in intermissione quiescunt symptomata, aut solum remittuntur. Sic que primum continua tertia in cuius remissione non omnino quiescunt symptomata. Hæc dico capitis dolor, vigilia, sitis magna, delirium, grauius ferre morbum & reliqua. Facultate robusta existente, habitu tali vt non facile corpus in-
 halitus digeratur, consuetus que sit parce viuere, acri-
 ptisanæ sorbitione vtitor, eo quo supra parauimus mo-
 do. Febricitanti panis offam infusi in aqua endibiæ &
 succo granati accidi, simul que decem, aut duodecim
 pruna in aqua tantum percocta, modico Zucari super
 asperso super exhibeto.

Præterea prunorum acetosorum ad dulcorem acceden-
 tium quantum manu capi possit, borraginis recentis à
 vermibus nõ tactæ eadem mensura, hepaticæ quã liche-
 nas Dioscorides appellat, lusitani hepatega, angli liuer
 urth bis tantum, hordei ab utroque cortice exuti, ter-
 mundato diligenter à terrestri excremento hærbam, co-
 quitoque omnia cum pullis duobus tenere etatis crassis
 admodum, tandiu vt hordeum rūpatur, dato vbi oportet.
 Conuenientissimus hic cibus fuerit ad omnes fe-
 bres quæ à putrescente bile ortum habent. Febrilem
 calorem reprimit, qui in iocinere est, facultatem coctri-
 cem inuat. Quod si facultas imbecillis fuerit, aut ha-
 bitus rarus, aut multo cibo eger assuetus, crassiorē sor-
 bitionē hordeo expresso multoties in prædictū ius effi-
 cito. Aut medulla panis infusi in aqua endibiæ in idē

Sorbitione ex
 hepatica.

et alia
 aliquid

DE VICTV FEBRICIT.

pulli decoctum dissoluta, sorbitionem conficies magis nutrientem.

Quod si in intermissionibus quiescunt omnino symptomata, virtute robusta existente, & habitu duræ resolutionis, assuetus que sit parce viuere, altera duarum sorbitionum pulli dicto modo temperati febricitantem alito. Panem que in aqua endibia & succo granatorum infusum super exhibeto. Quod si facultas debilis, aut habitus rarus facilis resolutionis, aut multū edere assuetus sit, febricitantem altera sorbitionum iam dictarū & pulli extremitatibus alito, pane similiter infuso.

Quod si febris continua nulla quidem aut parua afferat symptomata, virtute, habitu, et assuetudine vt supra habentibus simili victu hominem nutries.

Quod si virtus imbecillis fuerit, aut reliquis crassiorum victum indicantibus, pulli etiam carnes febricitanti ministrato. In tertiana igitur continua quæ debilia affert symptomata virtute robusta existente, habitu & assuetudine vt supra habentibus, sorbitione vttere in hunc modum.

Sorbitione ex lupulis

Hordei ab vno cortice exuti man. tres, capillorum veneris, cimaram lupulorum, passularum enucleatarum, ana quantum manu capi possit, coquantur insimul cum pulla crassa quæ nuper matrem reliquerit, hora vna antequam ab igne amoueas, immitte acetū albi quantum satis sit, vt acetum gustatui se offerat, huius partem seruato vt bibat inclinante febre, sorbitionem ex reliquo cum pane conficito.

Quod si virtus imbecillis fuerit aut habitus & con-

suetudo similiter indicent, extremitates pullæ quæ tene-
re sunt magis, inualido ægrotanti exhibeto. Huic victus
conueniens forma, per ea quæ comeduntur est. Semper quæ
à tenui iure incipiendum est, deinde temporis interual-
lo sorbitionem ministrato. Contingit aliquando febre
iam inclinante, iterum à quodam inflàmante calore fe-
bricitantes rursus molestari. Quod duplici de causa
contingit, aut quia intempestiue eis oblati sunt cibi,
aut cum in victu erratum est.

CAP. VIII.

Sunt qui assa gallinaceorū hepata post sorbitiones
laborantibus febre continua exhibent, quod mini-
me probo. Nam cibus longum in laborantium ven-
triculis immoratur. Quod nõ parua occasio est vt ob id
corrumpatur. Præterea hepar assum inter cibos exiccan-
tes numerandum est, quapropter febricitanti non con-
uenit. Cuius argumentum est sitis quam excitat. Eos
qui in continuis febribus, lactucis, & huiusmodi refri-
gerantibus hærbis vtuntur, ante morbi iudicationem, su-
pra ostendimus in damnum ægrotantium errare. Sed
non erit ab re, recensere victum quo vtitur quidam è no-
stris recentioribus, nam ex hoc aliquod capiet lector cõ-
modum. In die remissionis febricitantem pulla alterata
(vt ille ait) nutrit, ante vero exacerbationem et in febris
inclinatione farre & lactucis, qui valde dissident ab in-
uicem victus, & qualitate & substantia. Nutrimētum
insuper quod ex pulla habetur multum est, paruum ve-
ro quod lactucæ præstant. Aquosum namq; sanguinem
generant excrementis abundantē, quapropter cum in si-

DE VICTV FEBRICIT.

gnis sit inter eos differentia, magna fiet utique mutatio cum ab vno ad alium transitus fiat. Stâte autem eadem morbi conditione mutationem in victu faciendam non esse supra ostēdimus de mente Hip. Vbi Gal. citauimus dicentem à morbi principio ad statum vsque eadem victus specie alendum esse febricitantem. quo in loco cautum medicum reddit, vt tunc insignes mutationes caueat. Nōne melius esse iudicas si pulla ægrotantem alere illi mens erat, vt ante exacerbationem & in febris inclinatione, sorbitione ex pullæ decocto vteretur. Multo si quidem magis inter se conueniunt pulla, & sorbitio ex eius decocto, quàm pulla cum lactuca & farre, facilius præterea sorbitio coctionis est. Quod si cibū minus nutrientem se uelle exhibere dicas, pullam quare exhibuit die tranquiliore rogabit quis, quæ multo magis nutrit quàm eius sorbitio. Non enim prudentis medici est, ægrotantem vice vna implere, vt cū vice alia parū exhibuerit satisfaciatur. Multo salubrius ægrotanti esset, id in partes secare, vt natura nullo ex mutatione afficiatur grauamine. Si ergo pulla recte in die tranquillo exhibetur, facta ex ea sorbitio modo quem diximus salubrior erit profectō ægrotāti ante exacerbationem quàm far & lactucæ. Multo præterea commodius fuerit inclinante febre ius pullæ dicto modo confectum exhibere, deinde temporis interuallo sorbitione uti, quàm far & lactucas in cibum ministrare. Oportet ergo non solū simili forma victus sed similis substantiæ cibarijs febricitantem quo ad possis, stante eadem morbi conditione nutrias.

Febri continua à pituita ortum habens si cū vir-
tute robusta fuerit, habitu & assuetudine vt su-
pra habentibus, hūc victum exposcit. Hordei ab
vno cortice exuti quātum manu capi possit, passularum
enucleatarum & petroselini tantum, thymi partem me-
diam, coquito insimul cum pulla crassa modicum, an-
tequam ab igne amoueas immittito capillorum veneris
recentis aut politrici manū. vnum. Lizato insimul hær-
bas, coctas q̄ abstrabe. Projcito aceti albi quantū satis
vt in gustatu repræsentetur. Denuo coquito quousque
permisceantur. Fac sorbitionem ex pane, vtere & iure
si videbitur. Ex pullæ carnibus hora quietiori dato fe-
bricitanti quod tenerrimum sit. Meminisse oportet in
continuis febribus vbi suspitio est de pororum obstru-
ctione ante totius euacuationem incommoda esse quæ-
cunque aperiunt & incidunt.

Sorbitione ex
petroselino

Cicerum facilis coctionis manū. vnū infundito in modi-
cum aquæ endibis, testā tota nocte in calido cinere ser-
uato. Mane in aqua è fonte sufficienti bulliant, adiectis
hordei ab vno cortice exuti manū. tribus, passularū enu-
cleatarum manip. vno, cortice radice cichorij vno, co-
quantur insimul cum pulla & antequam ab igne amo-
ueas, petroselini manū. semissim addito, & parū aceti, fac
sorbitionem vt supra. Extremitates pullæ ægrotanti
dato.

Sorbitione ex
radice cis-
chorij.

Quod si imbecillis æger fuerit, permittite ei fusianum
edere, optima si quidem is caro est. Bonum est vt
cibum assumpturus æger, syrupi acetosi acrioris coclea

ria duo, melis rosati colati vnum, mixta ante sorbeat.
 Aquam decoctam cum hordeo & semine foeniculi bibant. Verum de potu abunde dictum est.

CAP. X.

IN febre phlegmatica quam arabes laticam dicunt aut latentem, humidi natiui multum exoluitur, cibum ideo multi nutrimenti dare oportet. Corpus humiditate madeficiente & laxante, affectum est ab humore frigido & humido, sed ob putredinem calido effecto. Vnde non aliter ab hac febre corpus, quam pars aliqua ab ocursu aquae ebullientis afficitur. Vnde ebullientem hanc febrem nonnulli dixerunt. Cibum conuenientem ijs qui hac detinentur febre actum frigidum & siccum esse oportet, potentia autem humidum. Hoc autem est, ut humiditatem madeficientem exiccet, & ut corpus ab humido innato exolutum reficere valeat, & ut laxa membra induret. Hoc autem difficile est in simplicibus inuenire. Quapropter sorbitionem ijs ita parabis. Phasianum iuuenem aut perdicem aut hœdum (hec enim ex carnibus optima ijs sunt) coquito cum radicibus cichorii, petroselini, passulis, tenerrimis lupulorum cimibus, & corticibus citri, cauliculis altilis cardui, quem hispani cardo vulgariter appellant, quo vbique locorum ad finem mensis utimur, insimul coquantur ex iure fac sorbitionem cum pane. Dictam herbam quam nonnulli scolimon, esse a Dioscoride appellatam opinantur, cum capo aut pulla si simul coquas, si phasiani aut perdicis copia

non detur idoneum illis parabis cibum. Carduus humiditatem madefacientem, laxantem maxime remouet. Mébrum laxum indurat, idque citra humidi nativi absumptionem. Ad hæc aperit, & vrinam prouocat, & in altum penetrat, quod ad huius febris sanationem expetendum est. Humor si quidem ad minimas est corporis particulas dispersus. Vnde crassam vrinam copiosamque & sudorem duo esse huius febris remedia ratione quis arbitrabitur. Tres ergo insimul coquens cauliculos, cardui sorbitionem facito, quam febricitanti ministrabis vbi oportet. Ex carnibus id quod maxime tenerum sit & facile ab ægrotante coqui possit exhibeto. Nec prætermittendum, solam hanc febrem ex humoralibus indigere victu qui maxime virtutem corporis augere possit. More hecticæ febris cui valde similitur. In illa enim caliditas præter naturam totum iam occupans, naturalis similitudinem acquisiuit. Sic humor huius febris per totum ad minimas vsque partes dispersus more naturalis humiditatis, natura eius coctionem, separationem aut expulsionem non curat. Sed eum ob mixtionem ad minima cum naturali humiditate seruat. Vnde hos nec euacuatione ventris, aut fluxu sanguinis sanatos videmus. Quin immo si sponte aut à medico imperito alius moueatur, peiores redduntur. Quod si aliquandiu manet, euacuato bono simul cum malo separatione non facta, moriuntur. Quapropter scopus curationis in ijs fuerit, eos more æthici nutrire. Oportet enim totum id quod in ijs de humiditatibus est superfluis, sensim absumere, ciboque salubriores induce

Quos præbeat vius carduus

DE VICTV FEBRICIT.

re, qualitatesque humoris quibus corpus affectum est, contrarijs successiue euertere. Et quia huius febris curatio à victu vt diximus maxime dependet, libet sermonē longiorem facere. Iis qui cum imbecillitate virium hac febre detinentur hunc ministrato cibum.

Perdicis secundum complementum assæ succum ad æquales portiones cum vino albo decoctionis radicum plantaginis misceto, febricitanti ieiuno stomacho exhibeto. Fac vt modicum sudet. Idem è phasiano efficere possis, quod si carnes perdicis aut phasiani digerere non valeat, ipsarum succus postquam complete assæ fuerint diligenter per linteum expressus, cum pane ministretur aut cum modico vini albi miscatur & propinetur. Sed diligenter obseruare oportet vt vinum sit maxime imbecille quod ijs propinaueris, nam alias non parū ijs lēsiōi erit. Nec silentio prætereundum esse, ijs qui ita laborant commodo esse in edulij sorbitionibus ue præsertim ijs qui assueti sunt allium vt simul bulliat immittere. Nam prærogatiuam habet in roborando naturales facultates, corrigendōque damna quæ in ijs à duarum qualitatum immoderantia fiunt, nempe à frigore & humiditate. Putridi insuper humoris cum per totum spargitur, corpus vitia corrigit. Habet enim præter hæc facultatem qua à centro ad circumferentiam pellit. Tria hæc quæ allium habere diximus ex Dioscoride licet colligere qui de eo ita scribit. Potum cum origani decoctio pediculos & lendes enecat. Præterea magnæ & allio vtilitates contra aquarum mutationes. Demum in fine dixit vtile hydropicis, ad quem quidem morbum hæc fe-

bris corpus non parum disponit. Verumtamen propter calorem & eius acrimoniam modicum in sorbitionibus miscendum est. Macerare tamen prius oportebit in succo hærbe acetosæ. Potus ijs conueniens sit vinum album pauciferum defœcatum clarum cuius sumito partes duas succi granatorum medijs saporis partis vnius semissem, aquæ in qua decocta est capillaris hærba recens aut politricum vnam, misceto. Conuenientissimus huiusmodi ijs potus fuerit. Nec prætermittendum est indicæ radicis decoctum maximo ijs fore remedio. Cuius si detur copia, vnciam vnam in lupinares sed multo subtiliores formulas scissam, in decem libris aquæ in qua nocte ante eam maceraueris coquito. Sequenti die ad lentum ignem ad medias ebullire permittito. Propinato in aurora quantum vno haustu bibere possit calidum, sed ægrotantis corpus prius fricare lintheo aspero oportet. A potu vestimentis cooperiatur & sudet quantum pro virium ratione. Cubiculum vbi ægrotans iacet, perpetuo calidum vndique clausum seruare oportet. Nullus alter potus melius sudores ciet. Partes insuper ab humore assiduo laxas roborat, indurat, sed ijs qui iam sunt imbecilles caute exhibendus est, quia plus iusto exiccat. Quare ijs qui imbecilliter habent non inutile fuerit, succi granatorum medijs saporis partem vnam miscere tribus decocti, simul que propinare. Summa diligentia obseruandum est ne ijs alius liquida fiat, quin potius huius contrarium, nempe astrictam aluum efficere conamur ijs quæ poros cutis aperiunt & res mouent.

Decoctum
indicæ radi-
cis

DE VICTV FEBRICIT.

CAP. XI.

Tertiana simplex pura hunc exigit victum. Paretur crassa sorbitio ex hepatica altero duorum modorum quos supra tradidimus. Ius dato vt bibat in febris inclinatione, ex reliquo fac sorbitionem, qua vti-
tor ante aduentum paroxysmi & cessante febre. Carni-
bus in die tranquillo vescatur.

Sorbitio ex
cucurbita.

Pullam cum cucurbita & prunis & vva acerba coquis-
to fac vt supra.

panis infri-
gidans .

Panem album trium dierum in subtiles partes planas
diuidito & in aquam endibiæ infundito, acidum que
succum arantij desuper exprimito, Zucarum deinde ras-
dito, tantum vt dulcor & acetositas manifeste ingusta-
tu sentiantur. Pane in hunc modum vtatur die tranquil-
lo bis aut ter & in maxima inclinatione paroxysmi an-
te sorbitionem. Magna huic cibo vis est, in refrangen-
do biliosi humoris acuitatem. Ventriculi præterea &
iocineris immoderatum ardorem extinguit. Robur eis
addit. Plures à tertianis liberari iuuenes & adultiores
ætate hoc cibo vidi, absque pharmaco aut alia potione .
Oportet tamen diligenter aduertere ne adsit pororum
obstructio, aut condensatio, aut corporum constrictio .
Quapropter in continuis febribus à bile ortum habē-
tibus in quibus de pororum apertione solliciti sumus, an-
te totius euacuationem exhibendus non est. A venæ se-
ctione in continuis febribus secure exhibebitur .

Duplici ter-
tiane victus
conueniens

Duplex tertiana tenui eo magis victu indiget, quàm i ea
minus quiescit natura. Sorbitione cucurbitæ aut hepatici
vtere. A carnibus n. si sit imbecillis ægrotans tem-

perandum est. Aut nisi multo sit cibo assuetus. Potus
vtrique febrī conueniens aqua hordei est.

Tertiana simplex nō pura ab humore bilioso cum cras
so phlegmate mixto ortū habens quem recentiores cho
leram vitelinam dicūt, hunc exposcit victum. Thymi pe
trofelini passularum enucleatarum singulorum mān.

Tertianæ
non puræ
competens
victus.

vnū hordei ab vno cortice exuti tres, coquito cum capo
aut pulla gallinacea herbas iam coctas extrahito, immit
titōque aceti albi quantum satis. Parum coquito de
nuo quousque permixta sint. Dato vt bibat inclinante

Sorbitio cū
aceto

te febre ex residuo fac sorbitionem. Qua vti poterit
cessante febre & ante aduentum paroxysmi, horis septē
ante accessionem, carnibus vesci poterit in die quietis.

Pisciculos saxatiles in aqua coquito cum saturēgia thy
mo sale & aceto & modicum purissimi olei. Facilis co
ctiois cibus est. Vētriculi appetentiam excitat, quæ in
hac febre plurimum expetenda sunt.

Pisces pes
trofi

Olei purissimi ex immatura oliua, partem vnā, aceti
albi duas, permisceto. Panem infundito febricitanti exhi
beto. quod si olei immaturi copia nō detur, hispano vte
re. Mixtio ex oleo & aceto cum humana maxime con
uenit natura. Quandoquidem ex contrarijs vtrisque
qualitatibus constat. Miscentur enim calidum frigidum
humidum & siccum. Ventriculum roborat. Hepar &
lienem. Distributionem adiuuat. Coctioem & ap
petentiam excitat. Aperit, incidit, humectat, refrige
rat. Quod si pipēris grosso modo contusi parum ad
das, frigido ventriculo pituitoso conferet. Quod eue
nire in hac febre multoties solet. Rationalem merito

Mixtio ex
oleo & ace
to.

DE VICTV FEBRICIT.

quis mixtionem dixerit. Quæ febrî à pituita à bile & ab attrabile conuenit. Quod si oleo & aceto parum aquæ misceas sitim sedabit.

Cibus hærbaceus.

Alium alexandri hærbæ cauliculos, laueris super aquas crescētis, foliorum rasani, violarum borraginis, lactucæ, singulorum mañ. vnum coquito in aqua quousque percoctâ sint. Hærbas exprimito quantum possis, cultelloq; ad minimas partes incidito, addito olei purissimi, salis & oximelitis acris singulorum quantum sit satis. Cû pane vtitor. Mundificat cibus hic ventrem, vtranq; euacuationem promouet.

Hærbaceus cibus magis nutriti-

Quod si post expressionem hærbarum & earundem incisionem cum pinguitudine iuris capi aut pullæ hærbas coquas adiecto oximelite, magis nutrientem cibum efficias.

Sorbitione ex hepatica cû malo granato.

Quod si bilis permixta tenui humiditati aquosæ fuerit, febris que fiat ex cholera citrina. Vtere sorbitione ex cucurbita aut crassa sorbitione ex hepatica, adiecto malo granato acido hora vna antequam ab igne amoueas. Dato ius in febris inclinatione, ex residuo fac sorbitionem. Vtere & pane in frigidante, modico cinamomi adiecto si opus fuerit. Lentes hispanas coquito in aqua cum petroselino, coriandro viridi, oleo sale & aceto & modico croci. Vtere decocto cum pane. Cibus hic frigidus & aliquantulum exiccans est. Hispanis multum in vsu est. Febricitantibus quibuscunq; sorbitione ex lentibus exhibent, exceptis quartana laborantibus. Quos & si nulla ob id laude dignos esse existimem, ita eos non absque erroris crimine, qui lentes or-

Sorbitione ex lentibus.

omni prohibent egrotanti. Id ex Gal. afferentes qui eas
 cibum hominum non esse dixerit, cum de pleuritide age
 ret in qua lentes prohibuit. Sed relicta pleuritide fe
 bricitanti febre tertiana à cholera citrina certe conue
 niet. Si febris effectricem causam & qualitatem in par
 tibus derelictam consideres. Cholera citrina humor ca
 lidus & tenuis substantiæ est, maxime omnium humorũ
 penetrans. Ius lentium contrarias operatur qualitates
 nam refrigerandi & inspissandi vim habet. Cholera in
 super citrina eam in quam incidit partem totã eius acu
 ta penetratione macerat. Ius lentium non solũ partem
 cogit vt minus prompte penetrationi fiat peruia, verũ
 id quod humidũ est tollit æquali sua siccitate. Iis præte
 rea qui ex hac febre immoderate sudant & non ob id
 alleuiantur nõ parum cibus ex lentibus confert. Quod si
 adhuc lentes atiem oculorum obtundere & ægre con
 coqui & somnia tumultuosa excitare ex Dioscoride as
 seras. Hæc omnia lentibus non earum decocto tribuit.
 Hæc damna in hispana lente non præcipimus. Stoma
 chum male habere ex ea scripsit Dioscorides, hispana
 vere lens ventriculum roborat & minime inflat. Lens
 Itala maior & candidior est, minor vero Hispana colo
 re ad rubeũ vergente nec tumultuosa excitat somnia vt
 de ea proditum est. Et si quid vitiosæ qualitatis hispanã
 habere contendas à viridi coriandro castigatur. Vbi
 cunque ergo humores corporis inspissare aut corporis
 particulas cogere citra calfactionem mens est, ius hispa
 næ lentis in cibus recte porrigitur. Quod si id cum pe
 troselino coriandro viridi, oleo aceto sale & croco pa

2. de rōne
 victus.

2. de rōne
 victus.

DE VICTV FEBRICIT.

raueris, conficies cibum ad iam dicta conuenientissimum in passiuis qualitatibus temperatum, in actiuis ad frigiditatem declinantem.

Pedes vituli anteriores duos, aut arietis omnes in aqua plus satis coquito, radicum plantaginis, cichoryj, petroselinij, singulorum manip. vnius tertiam, hepaticæ hordei ab vno cortice exuti, prunorum & passularum singulorum vnum, addito mali granati acidi tres, ius dato vbi oportet, ex reliquo fac sorbitionem. Quod si post coctionem pedum antequam malum granatum inicias herbas abstrahas, ius collans, tertiam sui partem succi acidi mali granati immittas, pane & Zucaro simul coquas, quousque permixta sint, cibum ijs valde idoneum & plurimis alijs ægrotantium parabis. Quem vt conuenientissimum memoria dignum ducito. Nam multū nutrit, corpus refrigerat, & humectat, particulas cogit, tenues humores inspissat, bilis feruorem reprimat, ventriculum iocinerem roborat, sitim sedat.

Sorbitione ex pedibus vituli.

C A P. XII.

EX arabibus medicis sunt qui in tertiana pura a cibis in quibus est caro abstinendum esse dixerunt. Alius rectum est inquit vt in potu ei detur sicut sorbitio hordei, & etiam ei simile, nisi natura iam fuerit lenificata. Dixit alius si in vltimo diei erit tempus accessionis, non erit inquit incongruum in diei principio aquam hordei propinare ad subtilitatem declinantem. Dixit vnus è nostris, intellexerunt prædicti regulariter operando, nam coacte aliquando cibamus ante accessionem & in ipsa.

aqua

aqua tamen carnis in ijs febribus prohibenda est quantum possibile fuerit. Si autem coacte eam exhibere debeamus, ab ea carne in frusta parua redacta & aquis infrigidantibus abluta sublimetur, & cum aquis infrigidantibus tribuatur. Sed opæ precii studioso lectori erit examinare, an dicti medici rationabiliter vereantur, carnes nedum auium paruarum exhibere vsque ad inclinationem vniuersalem febris. Et si quidem has in die accessionis prohibent, recte agere ita consulentes arbitror. Quod si nec in die quietis asserant, audire quibus inmituntur rationibus oportet. Tertianam puram ex Hip. asserunt intra septem periodos iudicari, hos dies tredecim continere, terminum vero acutarum quattuordecim esse. Omni autem morbo intra quattuordecim dies iudicando, tenuis victus exhiberi debet. Vt supra ostensum est. Carnes igitur nullæ dandæ sunt, quia tenuis victus limites transcendunt. Præterea in ea febre bilis utpote nimium acris, membra plus in se calfacere solet, exicare & corrodere. His vero symptomatibus ventriculū & iocinerem plus affici, eorumque actiones imbecilliores ob id fieri certum est. Iis ergo de causis victu facilis coctionis, quique contrariæ sit qualitatis, nutrire eos oportet. Carnes vero ob id quod non facile coquantur, & qualitate humori contraria non vigeant, sed media, à ventriculo & iocinere male parantur. Vnde fit vt ad humoris morbum efficientis naturam, bona earum pars conuertatur. Danda igitur sunt quæ facillimæ sint coctionis, & quæ humori qualitibus contrarijs vigeant. Hæc non in carnibus, sed in hærbis, fructibus

DE VICTV FEBRICIT.

bus, seminibus, inuenire est. Vt in lactuca, endibia, portulaca, cucurbita, malo granato, arantio, hordeo, prunis & similibus. Has & similes non contemnendas rationes assignabunt, qui in tertiana pura die quietis à carnibus quibuscunque ægrotantes prohibent. Sed nos qui in supradictis pullum gallinaceum vnum aut duos parari iussimus cum hordeo, violis, endibia, hepatica, prunis, adiecto succo mali granati acidi. Consulimus que vt hoc iure in febris inclinatione febricitans vteretur, positoque temporis interuallo sorbitione ex pane in aqua endibiæ hora vna infuso. In die vero quietis præter ius & sorbitionem pulli carnibus vesceretur. Et arbitramur sic iubentes, recte ægrotantibus cōsulere. Nullum equidem alium salubriorem quis victū inueniat, quiq; magis naturam roboret, & corpus ad suam temperiem efficacius, morbifica qualitate euersa reducat. Quod ita ostendimus. In tertiana pura duplex corpori siccitas aduenit, altera positiva (vt dicunt) qua bilis natura sicca corpus afficit, altera ex consumptione humiditatis naturalis à sanguine ortum habentis. Vtrique siccitati subuenire tenetur medicus. Sed secundæ citius occurrere medicum posse, iure pulli refrigerantibus herbis temperato & sorbitione ex eodem, quàm herbaceo quocunque cibo inde manifestum est, quod in sanguinem bona illius cibi pars vertatur, minima ex oleribus & fructibus. Quod si mente concipias corporis quamuis minime particulæ concessam esse facultatem, qua conueniens trahat & triste eiciat, intelliges ius pulli aut eius sorbitionem quia humanæ naturæ magis familiaris est,

multo magis humectare exteriores corporis et interiores
 particulas. Adde quod cibus ex hœrbis & oleribus cū
 minime ad sanguinem laudabilem conuertatur, iocia
 neris gibbum transmeans ad vrinam demittitur, aut in
 halitum euanescit. Vnde minimum est id quod conuer=
 sum in sanguinem humectare singulas corporis parti=
 culas possit. Quare si vtrique velimus obstare siccita=
 ti, non cibum ex hœrbis solum, aut fructibus, exhibebi=
 mus, sed cum ijs simul miscebimus quæ bonum præbeât
 alimentum, indigenti naturæ opem ferens. Per hoc enim
 herbarum facultates efficacius operabūtur, cum ad mi=
 nimas ita corporis particulas deferantur. Quantum
 autem facilis coctionis sint, ius pulli aut eius sorbitio
 constat. Ad hæc, in inclinatione paroxysmi & ante acces=
 sionem, ex infrigidantibus hœrbis cibus alendos ob id nō
 esse febricitantes opinor, quod illic febrilem caliditatē
 intropellant, hic expulsionem naturæ retardent. Quo
 in tempore infrigidantia & corpus constringentia mini=
 stranda non sunt. Sed potius quæ à centro ad circumsfe=
 rentiam æducant. Vt naturæ opus immitteretur regula=
 riter agentis. Hoc discimus à Gal. octauo de Methodo
 qui à balneo ægrotanti ante accessionem aquam in qua
 apium incoctum erat ministravit. In die quietis pulli
 carnes exhibentes nihil peccabimus. Nam à paroxysmo
 præterito & ab instate, inter sunt horæ decem & octo
 quibus corporis natura à labore præterito iam quie=
 scens, vires resumpsit vt pullum tenellum satis coctum
 coquere & parare possit. Superest que idem temporis
 interuallum, ad initium instantis paroxysmi. Quo tem=
 p

DE VICTV FEBRICIT.

pore verendum non est, ne paroxysmus cibum adhuc in-
 coctum offendat. Quanto enim citius anticipatio fit,
 tanto & citius febris finit in tertiana exquisita. Adde
 quod cibi ex herbis & fructibus promptissimi sunt vt
 putredinem efferuentis humoris concipiant. Quapro-
 pter recte à medicis prohibetur in febribus horarj fru-
 ctus. Aliæ rationes satis efficaces adduci possunt, ad
 id ostendendum. Hæc tamen sano intellectui satis sunt.
 Hunc dico, qui vero statim assentit, falsaque (& si
 magis appareat) arguit minime applaudens. Quod au-
 tem de numero dierum quibus iudicatur tertiana dictū
 est, nihil obstat ijs quæ diximus. Formam enim victus à
 constitutione morbi & à robore ægrotantis sumendam
 esse, ostendimus. Diximus que eum cuius virtus parum
 ob imbecillitatem urgeat, crassiori victu quàm morbi di-
 spositio exposcat alendum esse. Ostendimus insu-
 per ijs qui raro sunt habitu & humores tenues habent,
 & natura sunt calida & sicca ob id quod eorum
 corporum cito resoluuntur virtutes, crassiorem cibum
 ministrandū esse. Vñ manifestum est medicos qui in ter-
 tiana pura tenui victu febricitantes vtraq; die nutriūt,
 in marasmū eos qui gracili habitu & natura calida &
 sicca sunt, deducere. Aut si alio sint téperamento, ex pu-
 ra notham tertianā administratione frigidarum herba-
 rum & olerum efficere. Quorum vtrunque bonus me-
 dicus summa cauere debet deligentia, nempe vt ne mor-
 bum periculosiorem aut diuturniorem efficiat. Quod
 si siti vexetur ægrotans, multo sanè commodius fuerit
 si frigidam propines (si ea vsus fuerit) quæ multo magis

sitim sedabit, quàm cibus ex refrigerantibus herbis .
 Sed non ab re fuerit in præsentì adducere quas nugas
 nobiscum agat vnus è nostris medicus. qui cum nos cau-
 tosi tertiana pura simplici, ijs verbis reddidisset. Aqua
 inquit carnis in ijs febribus prohibenda est quantũ pos-
 sibile fuerit . Si autem eam coactè exhibere debeamus
 ab ea carne infrusta parua redacta & aquis infrigidan-
 tibus abluta sublimetur & cum aquis infrigidantibus
 tribuatur . Post hæc cum de victu continuæ colericæ
 agat, inquit . Ipsa enim eget subtiliori regimine & fri-
 gidiori quam sua compar interpolata . Ipse tamen in-
 curatione vnus qui febre continua tertiana laborabat,
 complexionè colericâ , ætatis quadraginta annorum
 macro corpore, mense Septembri, cum capitis dolore, et
 magna siti, delirabat que per accessiones , hunc tamen
 post lenitiuum ex manna singulis diebus intermissionis
 pulla nutriuit . Forsan aliquis in secunda intermissione
 pulsum magis debito prostratum inuenisse eum dicet .
 Ob id q̄ pullâ ei dedisse. quâ tñ ea de cã non cõcessisse,
 arguit id quod in alio scribit febricitante in quo nihil
 tale inuenit in pulsu signum, de quo ita scribit. Iuuenis
 erat colericæ complexionis febre continua tertiana la-
 borabat cui pullam paruam alteratam cum lactuca su-
 per asperso succo arantij exhibui . Quid nam de eo sen-
 tiendum est, qui cum tenui magis victu alendos esse qui
 continua febre laborant quàm qui sua compare inter-
 pollata scribat . In interpolata ab aqua carnis abstinere
 iubens inquantum possibile fuerit, incontinua tamen
 sua compare carnes pullæ febricitanti ministrare audeat

DE VICTV FEBRICIT.

nullo interueniente symptomate quod vires deiecerit. Turpe profecto est honesto viro contrarium quod dixerit agere. Vnum scriptis posteris mandare, aliud operibus exercere. Necesse enim est aut altero aut utrobique falsus deprehendatur. Sed melius fuerit in hac re Gal. in de febribus ad glauconem vt iudicem admittere, an à carnibus auis abstineat necne, sed de ijs hætenus. Non enim id ago vt medicos carpam, quod si voluissim ampla nobis dabatur area, quæ chartam longiorem exposceret. Ob id dedita opera autorum nomina prætermisisti, qui de hac re aliter senserunt. Quod si quis hoc mihi vitio vertat, cædo sentiat quiuis vt voluerit, & mihi quæ à tergo mantica est, vt suspendam æquum est cædant, aduncos quoscunque nasos. Mihi ipse viuere, & more meo agere decreui. Popularem auram & vulgi famam veritatis studio scientiæ que posponens, ratus cū Gal. hac, nullam esse honestiorem nec diuiniorem possessionem.

CAP. XIII.

Febri quæ à pituita dulci ortum habet talem exitum. Coquito phasianum aut capū aut pul- lam ijs quæ sequuntur. Petroselini, thymi, endi- biae amaræ, singulorum mañ. sem. si. acetosæ mañ. vnum, berberorum tantundem, salis parum, antequam ab igne amoueas immitte capillorum veneris aut politrici mañ. vnum bulliant quousque permixta sint da ubi oportet. Cicerum infusorum in aqua tepida per totam noctem mañ. tres, petroselini, thymi, hordei ana mañ. vnum, radi-

Sorbitio
berberorū .

Excicribus
sorbitio.

tes tres cichorij coquito cum pulla crassa adiecto aceto
 vt supradictum est. Aceti albi partes tres, olei purissimi
 oliuaru immaturi partes duas, Zucari aut mellis par-
 tem vnam, his madente vtatur pane. Mirabile est ad o-
 mnes febres que a pituita ortum habent. Venterculum
 roborat, appetentiam excitat, omnes præterea naturales
 actiones adiuuat. Nec prætermittendum his vtile fore,
 ante cibum oximelitis coclearia duo, melis rosati colati
 vnum, singulis diebus deglutire ante cibum. Nam plu-
 rimum confert stomachum mundificans, & præparans
 ad ciborum rectam coctionem.

Oxizachri-
 rationalis
 mixtio.

A pituita salsa febricitantibus sorbitione parato, in qua
 fit duarum sorbitionum facultas nepe hepaticæ & pe-
 troselini absque aceto. Caput arietis post decentem eius
 præparationem cum hordeo, uiolis, petroselino, hepati-
 ca, pulegio, thymo, passulis, prunis, radicibus cichorij, &
 petroselini coquito. Fac vt crebro decoctum febricitans
 sorbeat. Optimum is huiusmodi decoctum fuerit, quod
 nutrit, abluit, & pituitæ salsæ malitiam corrigat. Bonum
 est, vt ij ante cibum Zucari offam deuorent, parumque
 aquæ ex hordeo foeniculo dulci coctæ super bibant.

Caput arie-
 tis.

Qui a pituita acida laborat, raro febricitant. Nā pau-
 ci omnino sumi, a re acida eleuantur. Quare ad eos
 qui a pituita crassa & lenta febricitant sermonem con-
 uertere commodius erit. His talem ministrabis victum.
 Pullam crassam aut capum coquito cum thymo hordeo
 passulis, vt singulorum manip. vnum, pulegij duos sis-
 mas, bulliant simul vt supra, modico sale ius parato &
 sorbitionem.

Sorbitione ex
 pulegio.

DE VICTV FEBRICIT.

Item paretur sorbitio ex surfure quam infra trademus cum de obstructione nobis sermo fuerit, quæ valenter incidit aperit & abstergit. Capparibus ciceribus radici bus vt pote nimium aperientibus in principio non utemur, cum obstructionis suspitio est. Præstat enim ijs quæ abstergunt & leniter incidunt cum cibus miscere, vt pulegium thymum & id genus alia.

CAP. XIII.

Sed qualis victus febri quæ à pituita ortū habet, conueniat hucusque dictum est. Inuestigare tamen oportet, an verum sit quod nonnulli ex nostris medicis asserunt, crassiorem victum exposcere hanc quàm tertianam simplicem. Rationem ad id sumentes longiorem hanc febrem esse quàm tertianam, cumq; crassities victus & eius contrarium, à distantia status sumenda sint, fit, vt morbi qui breuius finiuntur magis tenuem, qui vero tardius, crassiorem victum exposcant. Præterea labores & symptomata maiora seu vehementiora, cibum magis quàm remissiora prohibere. Iis & similibus adducuntur rationibus vt phlegmatica febre crassiori victu laborantes alant, quàm tertiana. Sed eos à recta deuiare existimo triplici ratione, duabus ab ipsa febre, tertia à morbi vtraque causa coniuncta & antecedente. Et vt apertius res percipiatur, ponamus duos temperatura, ætate, habitu, & reliquis con similes, alterum phlegmatica alterum colerica febre laborare. Positis cæteris paribus præter febres & causas vtrasque earundem. Victus vt in superioribus ostēsum est, à virtute sumitur morbo non prohibente.

Vnum que diximus alimonie scopum esse, virtutis custodiam. Vt à Gal. primo de ratione victus scriptum est in fine. Vbi igitur virtus magis exoluitur, plus alimonie opus esse, vt seruetur, quam vbi minus, si per morbum liceat. At in tertiana febre plus exolui corporis virtutem quam in febre phlegmatica manifestum est experientia id ostendente. Plus igitur in illa ministrandum est si per morbum liceat. At licet, nam vna integra die & nocte sunt à morbo liberi ægrotantes, & placide quiescunt. At in phlegmatica febre contrariū accidit, ita vt neque tanta fiat exolutio neque tantum per morbum liceat. Corripiuntur enim à febre omni die & non raro prima adhuc non euanescente proxima subintrat. Aut parum est id quo quiescunt temporis & id quantumcunque est, absque motione aliqua intrinseca non est, incipiente ad instantem paroxysmum disponere. Vnde fit vt necessum sit febricitantem alere priore febre adhuc non soluta, aut si id spectes, intra limites dispositionis ad futurum paroxysmum nutrias. Cunque hoc vt deterius caueant prudentes medici, reliquum est vt primum sit eligendum. At febre adhuc non euanescente, minus cibi & tenuioris dandum esse supra ostendimus de mente Hip. plus et crassioris cum corpus ab ea liberum est. Vnde fit vt magis tenui victu in phlegmatica vtendum sit, crassiori vero in colerica. Ad hæc si humorem pituitosum vltiori coctione in sanguinem conuerti & nutrire posse intelligas, magis assenties opinioni huic. Nam in corporibus quæ ab hac detinentur febre, abundat pituitosis excrementis

DE VICTU FEBRICIT.

ventriculus, intestina, & meseraica. Quæ resolutioni
vtriusq; causæ antecedentis & coniunctæ obstant. Hæc
nullo alio melius quàm subtili victu consumes, vt recte
sensit, qui vsque ad septimum subtili victu hos transi-
gere præcepit. Quod si antecedentem spectes cau-
sam, propter inæqualitatem substantiæ pituitosæ &
qualitatis eius diuersitatem, multo plus habet hic natu-
ra quod separet, coquat, & conuertat, quàm in colerica,
in qua propter causas contrarias æqualiter putre-
do concipitur. Ex ijs igitur manifestum est magis tenui
victu alendos esse qui à pituita, quàm qui à bile febricitant.
Iis adde ob multitudinem materiæ quæ vt plurimum
in hac febre coincidit, cibum non parum obstare
eius subtiliationi, incisioni, & consumptioni. In febre
vero colerica quantum ad biliosi humorisynceri dispositionem
attinet, non solum cibum non ledere, verum &
iuuare, & ad reprimendam humoris acredinem, & ad
inducendam humori nimis tenui crassitiem debitam.

Assenties verum esse quod opinamur, si audias quæ ad
uersarius de victu agens qui quotidiana febre laboran-
ti conueniat, scribat. Citans Hip. quarto de ratione vi-
ctus dicentem custodire patientem febrem hyemalem
in fame oportet. Per hyemalem febrem eam intelligit,
quæ fit à phlegmaticis humoribus similibus naturæ hie-
mis hæc ille. Quod si ita est, vt ille Hippocratem in-
telligit. Subtilior victus in phlegmatica quàm in ter-
tiana exhibendus est. In tertiana enim non custodimus
ægrum in fame. Sed re vera Hippoc. aliter quàm
ille contra se perperam opinatur, intellexit. Nam Hip.

non de omni febre hiemali sermo est, sed de illa quæ praua affert symptomata. Vt patet ex ijs quæ dixit, lingua aspera redditur, prehendunt animi defectiones. Hunc iubet symptomatum non febris ratione ægrum, in fame seruare. Hæc ipsemet sentit cum dicit huic tā & si febris remitti consueuerit, in eo tamen qui per famem fit cruciatu conseruare ægrum oportet. Neque per famem solum in ediam intelligas sed victum qui solis adhibetur potibus. Nam λιμῶντος vel abstinentiam omnimodam significat, vel eam saltem quæ in potibus solis fit victus, rationem. Vt Gal. citato loco scriptum. A manu igitur aduersarij oblatam nobis palmam renuimus, malumus quam victrici manu decerpimus. Ad rationem quam adducit pro se aduersarius de distantia & propinquitate status iam supradiximus. Sciendum que non in omni febre instituendam victus rationem penes status distantiam, sed solum in ijs quæ aut continuitate aut symptomatum causa periculum intra dies aliquot vitæ afferunt. At tertiana & præcipue exquisita citra periculum est. Vt ab Hip. in primo commentario de morbis vulgaribus accipimus. Quanto autem ab hac degenerat, mixtione phlegmatis cum bilioso humore non absque periculo aliquo febris est. Nam quotidiana siue ea nocturna siue diurna sit, eo non vacat vt ab eodem discimus. Quapropter ratione periculi quod in phlegmatica febre est, tenui magis victu eos, qui ea detinentur alere oportet. Vt in superioribus adduximus de mente Hip. in eo quod si dolor aliquis vel periculum aliquod comparuerit. Quod si in hac re

I. de morbis vulgaribus.

I. de ratione victus.

Gal. vt iudicem quis admittat scio aduersarium nō ob-
tenturum. Nam legimus eum auium carnes oua, &
pifces petrosos, gallorum testiculos, & similia conce-
dere ei qui tertiana febre laborat. Verum in primo ad
glaucōnē de quottidiana agens, victum incisuum admi-
nistrare iubet. Talem minus nutrire q̄ prædicta mani-
festum est. Ex ijs aliquis recte colliget in tertiana non
pura vbi bili pituita est admixta, subtiliorem victum
competere q̄ in ea quæ exquisita est. qua in sententia
Gal. est eodem libro vbi de victu per cibum & potum
agens, inquit. In non certis tertianis prohibere oportet
magis, in quantum possibile est, ita vt neque ægritudinē
augere neque prosternere patientis virtutem tempori
ampliori affligendam. Id præterea ab eo percipimus
cum in huiusmodi non certis tertianis singulis alternis
diebus febricitantes solummodo alere iubet. Quod
in pura tertiana non consuluit. Quod ergo tenui ma-
gis victu qui a febre phlegmatica, quàm qui a tertiana
detinentur indigeant satis ostensum est.

CAP. XV.

Sed operæpretium erit via speculationis inquirere
quæ nam victus forma in quottidianis competat.
Nam inter recentiores medicos non conuenit in hac re.
Aliqui antiquiores insequentibus tenui victu alere febricitantes
vsque ad septimum iubent. Ab hoc ingrossare
victum præcipiunt vt virtus reficiatur, idque gradatim.
Cūque ad ingrossationem debitam augmento peruentū
sit, subtiliori vtuntur vsque ad statum. Alius non solū
primis septem diebus sed per totum ad declinationem

vsque iubet, dicens non oportet vt comedat pullas neq̃
 coturnices subintelligit quidam neq̃ alias carnes donec
 quiescat febris ab acuitate sua, & volentia. Alius dixit
 neque subtilibus aut subtiliter dietetur, ne virtus infir-
 mi deficiendo molestetur. De ijs qui subtilem amant vi-
 ctum, quidam aquam hordei ad tres dies consuluit. qui
 post hunc secuti sunt medici per tres dies totum princi-
 pium morbi intelligunt. quidam ex arabibus nõ spernen-
 dus autor cõsulit vt per hebdomadam regatur æger ex
 aceto & oleo rosarum, Zucaro, menta, & oleribus radi-
 ce siclae & similibus. Ab alio tamen ex arabibus anti-
 quiore medico hanc habuit opinionem, dicente in febre
 phlegmatica subtilia regimen vsque ad septimum diẽ.
 Et si vides eam diminutam diminutione multa procede
 hac via. Si vero non vides eam minui, ingrossa regimen
 secundum quod tibi videbitur, quoniam inueterabitur,
 & est dubium de casu virtutis. Sunt & plures qui di-
 uersa sentiunt, sed longum esset omnium percurrere opi-
 niones. Sed antequam in hanc messem nostram immitta-
 mus falcem. Dicere necessarium duco, vnde tanta inter
 medicos discordia in victus exhibitione in hac febre or-
 ta sit, vt a communi ratione quæ chronicæ febr̃i qualis
 victus competat ostendit, discedant. Causa est vt supra
 tetigimus communis materiæ abundantia, eueniens vt
 plurimum in hac febre. Quæ vtriusque causæ, & ante-
 cedentis & coniunctæ præparationem, consumptionem,
 remoratur. Hanc esse in ventriculo, intestinis meseraicis
 hanc in sanguinem conuerti posse si contagium corru-
 ptionis non acceperit certum est. Hæc propter eius len-

torem & tenacem adhaerentiã non potest clisterio aut
 villo alio medicamento incisiuo citra commotionem &
 læsionem melius erradicari quàm subtili victu. Nam te-
 nui victu non solum hanc putant consumere, sed & an-
 tecedentis materiæ bonam partem, natura alimen-
 tum sumente conuerso crudo humore in sanguinem.
 Nam vt supra tetigimus, putredo in phlegmate inequa-
 liter concipitur, propter partium substantiæ diuersita-
 tem, vnde natura multum habet quod separet. Vt ergo
 medici experiantur phlegmatis putrescentis dispositio-
 nem, nempe aptum sit vt actione naturæ ad bonum re-
 duci possit, necne, subtili victu febricitantes regunt ad
 septimum vsque. Considerant que tunc virtutis disposi-
 tionem multum aut parum aut nihil sit imbecillior fa-
 cta, quod si parum aut nihil imbecillitatis incurrerit,
 & cum hoc materiam morbi dispositiones naturales re-
 cepisse medicus coniecerit, sciet humorem aptum nutri-
 cationi, actionique naturæ cædentem & hac via proce-
 dendum esse ad sanationem vsque. Quod si contrariũ
 eueniat, à subtili victu cessandum, naturam que crassio-
 ri reficiendam, vt vires assumat contra malum & for-
 tem hostem. Signum si quidem est, putredine humorem
 vasta correptum esse. Quapropter ineptum nutritio-
 ni esse, contumacis que resistentiæ. Vtraq; ergo de cau-
 sa crassiori victu indicant alendum febricitantẽ. Quod
 si quod medio loco est eueniat, vt virtus imbecilla fue-
 rit, humor autem dispositionem naturæ receperit, pau-
 lo crassiori victu febricitantem ales, vt natura robore-
 tur. Sed minus crasso q̃ in prædicto. Est & alia causa

huius controuersiae. Febrem hanc chronicam ex sui natura esse, & non absque periculo ut graeci & arabes medici testantur. Quia longa est, crassum victum exposcit, ob periculum vero quod affert, ob paroxysmorū quottidianam inuasionem, & eorum longitudinem, & oris ventriculi laesionem, ad nauseam disponentem, tenuem. Vbi enim aliquod vitae periculum imminet attenuandum esse victum nos docuit Hip. primo de ratione victus, & primo de morbis vulgaribus. Cum ergo haec ita se habeant, non ex aequo haec victus difficultas in omni phlegmatis specie accidet. Nam in acetoso, minus quā in dulci, & quā in naturali, at in vitreo adhuc acetoso minus. In salso adhuc multo minus. Nam in omnibus praeter naturalem & dulcem pituitae speciebus materiae communis multitudo non coniungitur. Nutritioni praeterea parum aptae sunt. Quo fit ut in ijs praeter rationem sit subtili victu per septem dies vti. Praesertim in ea quae a pituita salsa ortum habet. Tum in ea summatim, in qua materiae communes pituitosae in ventriculis intestinis & vjs ductuum existentes, ineptae sunt nutritioni, ob prauam earum dispositionem. quarum in huius operis initio mentionem fecimus. In quibus non parum laeduntur febricitantes ex subtili victu per hebdomadam. In summa in omni febre longae terminationis cum materia nutritioni est inepta ex abstinentia, aut subtili victu, febricitantes grauiter laeduntur. Ea si quidem grauis noxa non est qua morbus vires assumit, sed qua corporis virtus exoluitur, morbi dispositione nihil aut parum in melius addente. Id enim manifestum est, nam

si hominē qui sic afficiatur, sola inedia per aliquot dies
 serues, multo eum imbecilliorē reddes, humore pituito
 so parum in melius addente. Crassus enim humor &
 frigidus natura longo indiget tempore, vt coctionem re-
 cipiāt. Præcipue cum longe à propria natura est.
 Quare citius virtutem corporis in deterius subtili vi-
 ctu adduces, quàm morbum in melius. Cum ergo hæc
 ita se habeant, grauē que noxam febricitantes incurre
 re ostenderit à subtili victu, cum humor nutritio
 ni ineptus est, nisi perpetuo aliquo signo aut signis id
 discernere valeamus, dementis profectò est aliquid age-
 re alicuius commodi gratia, sub periculo maioris dam-
 ni. Quod si id citra virium dispendium adipisci posse
 alia via speres, qua materias communes absumas & an
 tecedentes si opus fuerit, non ne illam amplectandam
 esse merito quis existimabit, quapropter cum signum
 certum firmum non habeamus, quo à prima, die discer-
 namus humoris dispositionem, an ad nutritionem sit ap-
 tus nec ne, multo melius est & ægrotantibus salubrius,
 communi via & regia circa victus rationem procede-
 re, citra aliquod virium incommodum, quàm ægrotan-
 tem per discriminum compendia ducere. Adde quod si
 hoc detur vt à primo die humoris naturam cognoscas
 aptam esse nutritioni, si materiæ communis adest
 abundantia, & hanc quoque subtili victu consumere
 speres, prius putredo in antecedentis materiæ altum pe-
 netrabit, q̄ natura communem absoluerit. Longe melius
 profectò est, clisterio quæ in inferiori continentur ventre
 euacuare, lenitiuo mannæ aut jloris cassiæ cum oximelite

aut melle quæ in superiori sunt. Hoc si semel aut bis vsus fueris cum victu vt oportet incisuo intra diés tres materias communes absumes. Licet earum abundantia detur. Et interim materiam antecedentem non penitus neglixisti. Horum si quidem lenitiuorū quæ acutior pars est ad iocinerem venas et renes festinat, ad materiam quæ antecedentem cui obuiat non parum iuuat. Quibus ij qui subtili victu suos nutriunt febricitantes vti non possunt. Nam ieiunantes non oportet laborare. quod si communes non adsint materiæ, antecedentis autem bonam nutrire posse partem coniecero, optimum esse iudico subtilem victum administrare. Vt pote quo natura plus temporis in opere impendit, antecedentem que ob id materiam citius apparabit, bonum separans & sibi accipiens, prauum ad expulsionem præparans. In subtili præterea victu incisiuas qualitates & abstergentes inuenias, quibus in magis nutriente victu similes non reperies. Sed difficilis admodum est coniectura dispositionis humorum qui iam putredinem conceperunt, an sint ad nutritionem apti nec ne, nisi id experientia ostendente discamus. Quia in re non expectandum esse septenarium duco, sed melius ita agere. Cum ex signis pituitam naturalem aut dulcem esse, putredinem que non profundatam in materia coniecero (quod ex febris vehementia, longitudine, & ipsius inceptioe & finitione, præterea, ex symptomatibus & ex colore faciei, & alijs percipies.) Parato statim clisteriū ad hūc modū. Cētaurēā minorē, camomillam, hyssopum, maluas, hordeū excorticatū, cōtusum, in aqua & oleo cōmuni ad æquas

DE VICTU FEBRICIT.

partes buliant quousq̄ consumpta sit aqua, olei residen-
tis vntias decem accipito, adipis anatis aut capi, & mel-
lis, singulorum vntias tres, salis parum, quantum possit
sustineat. Ab excretionē dato oximelitis vntiam vnā,
mellis rosati collati vnam et semis, aquæ decoctionis se-
minis fœniculi dulcis duas & semis, misce dato bis ea-
dem die. Sequenti aurora floris cassiæ aut manne vntiā
vnam & semis, dissolutæ in aqua decoctionis seminis
fœniculi dulcis thymi et hyssopi, oximelitis vntias duas,
dato hora quietiori diei secundæ. Quod si bibere po-
tionem renuerit, fac tres bolos cum Zinzibere & Zuca-
ro postq̄ quæ deglutierit, sorbeat oximelitis coclearia
septem. Cunque hæc per egeris ægrum symmetro victu
seruato eo modo quo supradiximus. Hoc est crassa sor-
bitione ex decocto pullæ & ex carnibus eius. Die tertio
syrupū bis dato, & similē victū exhibeto. Quarto die
clisterium ministrato & simili victū febricitantem ali-
to. Verum a quarto die ad septimum hoc victu ægro-
tantem nutrias.

Cicerum electorum mañ. tres, hordei duos, infundito in
aquā tepidā per totam noctem in testa recēti, projicēq̄
aceti albi tantum vt aqua acetosa reddatur. In crastinū
olei purissimi antiqui quantum satis misceto, petroselini
thymi singulorum mañ. vnum, salis parum, coquito ad
lentum ignem. Vtere decocto ter in die, et cum pane sor-
bitiunculam facito. Propinabis que ante cibū mellis ro-
sati collati coclearia duo, oximelitis vnum vt supra di-
ximus. Hoc victu vtitor ad septimum vsque. Quo tē-
poris interuallo nec purgante medicamento nec clisteri

ueris. Die octauo & vires infirmi & ægritudinis dispositionem contemplare. Si nullam differentiam inueneris sensibilem ad vndecimum ita transij. Quod si tunc ægrotantis virtus parum fuerit imbecillior, morbi autem dispositio in melius plus addiderit, perge hac victus ratione. Si alias eueniat, crassiori vtitor victu. Et quia bona hominum pars vnum dūtaxat victum per dies aliquot ferre nō possunt, sunt et qui cicera odio habent, cibum alium apponemus huic proposito maxime idoneum, quo uti possunt qui tenui victu in hac febre per dies aliquot procedendum esse iudicant.

Petroselini berberorum singulorum mañ. vnum, coquito in aqua modice quantitatis &c. In qua duo oua bullire tandiu finito, vt satis dura reddantur, fac colaturam cuius accipito partes tres, olei purissimi vnus semis, aceti vnam, Zucari vnam, cum pane fiat sorbitio ad lentum ignem. De subtili igitur victu qui ad dies septem ab antiquis arabum medicis obseruatur satis sint dicta.

CAP. XVI.

Sed qualis victus ijs qui à quartana detinentur febre cōueniat, iam percurramus. Hæc à triplici humore ortum habet, nempe ab atrabile quam sanguinis fecem recte quidam nuncuparunt. Et vt plurimum fit, nulla alia præcedente febre. Fit etiam à bilis crocæ & à pituitæ incensione, & hæc duæ species quartanam notham seu non puram efficiunt, successu aliarum februm, scilicet tertianæ & quottidianæ. Fit etiam ex sanguinis adustione. Verum ex incensione melancoliæ

DE VICTV FEBRICIT.

naturalis atrabilem posse fieri certum est, sed quod ab ea generetur febris quartana non recipimus. De hoc alias differendi aptior dabitur locus. Nunc quem victū singulæ species exiguant dicamus. Iis qui à naturali melancolia febricitant, hanc ministrato sorbitionem.

Pulegij, scolopendrij, hepaticæ, passularum enucleatarum singulorum mañ. vnum, coquito cum pulla crassa, parum antequam ab igne amoueas, immitte florū borraginis mañ. vnum. Coquantur simul, quousque sint permixta, croci modico adiecto, ius dato febricitanti. Ex reliquo fac sorbitionem.

Sorbitione ex
scolopendrij
dno

Iis qui intemperie frigida & sicca laborant, conuenit pulegij, chamemeli, scolopendrij, hepaticæ singulorum mañ. vnum, passularum enucleatarum vnum, coquito cū capo, aut pulla crassa, adiectis floribus borraginis, sicut vt supra. Cunque omnia percocta sint, decoctum collato, cuius accipe libras tres, medullæ cruris vituli librę vnus semis, bulliant ad létum ignem quousque permisceantur. Dato vt sorbeat bis in die aut ter, quod si iuuenibus aut alijs natura calidis cibum similem parare velis, loco chamemeli vtere violis, cum pullis duobus, reliqua exerce vt supra.

Sorbitione ex
medulla

Aceti albi libram vnā & semis, passularum enucleatarum mañ. vnum, pulegij, chamemeli, conquassatorum ana mañ. vnum & semis, infunde in acetum per diem & noctem, deinde parum coquito & collato. Hoc acetum dicatur pulegij.

Acetum pu
legij.

Huius accipe partem vnā, olei amigdalorum dulcium recenter extracti partes tres, Zucari albi partes duas, co-

quito in duplici vase quousque permixta fuerint, dato coclearia quinque vt sorbeat ter in die. Quod si caput arietis coquas cum pulegio chamemelo passulis scolopendrio quod alias ceterach arabes nuncupant, efficias ius & sorbitionem satis conuenientem ad siccum affectum. In Anglia expertum est mixtionem vini et lactis his prodesse facta distillatione. Calidam & humidam aquam ex ijs fore ratio demonstrat. Qua sanari posse eos qui frigida & sicca intemperie laborant verisimile est, si parum abcesserint à naturali temperie. Quod si quartana à bili adusta ortum habeat, hoc vietur vtere. Si iuuenis sit.

Accipe hordei extorticati ab utroque cortice, man. vñ & semis, violarum recentium, hepaticæ, chamemeli, singulorum man. vnum, coquito cum duobus pullis crassis quantum satis, deinde parum antea quàm ab igne amoueas, addito florum violarum man. tres, collato accipitoque huius decocti libras tres, medullæ cruris vituli, libræ vnius semis, coquantur omnia simul donec permisceantur, dato vt ter in die sorbeat.

Sorbitione quoque expeditibus vituli decoctis cum hordeo violis hepatica pulegio scolopendrio aut politrice passulis, croco, valde utilis est ijs qui à bile adusta febricitant, cum coquantur donec tenerimi reddantur.

Aquæ decoctionis florum violarum aut borraginis libram vnam, amigdalorum dulcium, & nucleorum persicorum singulorum vntias tres, excorticentur & tritentur diligenter, & exprimito in decoctum toties donec aqua albescat, butyri recentis multoties loti vntias

Sorbitione ex capite arietis

Sorbitione ex floribus violarum.

DE VICTV FEBRICIT.

Lac nucleo
rum perfico
rum.

tres, Zucari albi quatum satis sit, cinamomi parum, bul
liant ad lentum ignem donec permixta sint.

Lactucas quoque crudas ex melle offeres ijs, vt cum lis
buerit deuorent. Iis ante cibum dato syrui violarum
purissimi vntias tres, vinum album dilutum ex aqua de
coctionis politrici recentis, super bibant.

Sorbitio ex
adipe.

Iis qui quartana ex phlegmate adusto laborant sorbi
tionem parato, ex pulla crassa cum chamemelo, pule
gio, thymo, passulis, satiregia, postquam herbas iam
coctas abstuleris, axungie ab anate recenter extracte,
aut capi si illius copia non detur, immitte vntias tres, lon
gi piperis grosso modo contriti, grana tria, bulliant si
mul adiecto croci modico, ius propina vbi oportet ex
residuo fac sorbitionem.

Sorbitionem praeterea ex fursure cum chamemelo pu
legio & melle administrato. quam in fine huius libri
cum de obstructione nobis sermo fuerit trademus.

Sorbitio ex
allicis.

Pinguis arietis ceruicem, satiregia, chamemelo, pu
legio, tribus q̄ alijs integris ciceribus & sale coquito,
cunque herbas iam coctas abstraxeris, addito adipis
anatis, aut capi recentis partem quintam, croci parum
fac vt supra.

Sorbitio ex
camomilla.

Capum pinguissimum cum chamemeli tribus man. coqui
to, & cum sale & croco fac vt bulliat suff. cienter, consu
lito egrotanti vt bis aut ter in die magnum sorbeat ha
stum calidum. Commodissima his sorbitio haec est, ad
alios vsus etiam utilis. Ante cibum ijs dato mellis viola
cei coclearia quinque.

Iis qui quartana ab adustione sanguinis laborant, huc

administrabis victū. Hepaticæ mañ. tres, hordei ab vno cortice exuti, capillorum veneris recētis prunorum singulorum mañ. vnum, passularum enucleatarum vnum, Sorbitio ex cupatorio. eupatorij quod alias agrimonia à Dioscoride dicitur, foliorum pentaphilonis singulorum vnum & semis, coquito simul cum duobus pinguisissimis pullis, aut iuue ne capo, fac vt supra. Ante cibum sorbeat syrupi violarum coclearia tria, syrupi borraginis coclearia duo simul mixta.

CAP. XVII.

Inter medicos circa victū qui quartanæ cōpetit nō satis conuenit, sunt qui magis crasso in initio quàm in augmento & hic quam in statu vtendum esse cōtendant, continuarum febrium rationem, ad omnia febriū genera communem facientes. Sunt qui contra censeant, nempe in principio magis tenui, & crassiori semper ad statum nutriendos esse ægrotantes, in eo autem tenuius multo reficiendum esse. Sunt & alij mediæ opinionis, qui à principio ad aliquot dies tenuiter febricitantes reficiunt, deinde crassiorē exhibent victum. Multoties quartanas febres in principio curatas esse tenui victu dicentes. Si enim febris parum sit duratura, & crassum victum in principio humoris resolutionem prohibētem ministraueris longiorem eam efficies. Quod si longa futura sit, parum nocebis aut nihil, si tenui victu quo virtus non absumat per dies aliquot vtaris. Qui ita sentiunt pullorum carnes ad vicesimum diem prohibent. Ego autem quid sentiam citra disputationis contentionem dicam. In quartanis quæ aliarum febrium

DE VICTU FEBRICIT.

successu sunt, locū non esse huic dubitationi arbitrōr.
Non est enim quod virtutem multum defatigatam à
precedente febre, & aduentu alterius, iam languescen-
tem, tenui victu exoluas, ad certamen eam denuo im-
pellens. Neque si detur vt tenui victu laborantem ad
vigesimū diem serues, & morbi materiam absumas, ob
id hominem à febre liberabis. Nam in quartanis febris
bus quæ post alias succedunt, solent ab intemperie ali-
qua, viscera molestari, quæ morbum fouet, & duratio-
nis eius præcipua est causa. Hac enim stante inuasis, io-
cinere, aut liene, continua fit humoris regeneratio. In
quartana igitur febre quæ successu alicuius alterius
facta est, præcipuus sanandi hominis scopus est, vt visce-
ra ad pristinam reducamus temperiem. Ceterum alte-
rantia medicamina cibus immiscere melius esse supra
ostendimus, q̄ si nuda exhibeamus. Vt consueuere tri-
uiales nostri temporis medici, quorū nisi quis syrupos,
apozimata distillationum aquas electuaria, purganza
medicamenta exhibeat, se nihil bono medico di-
gnum egisse putat. Et hinc fit vt ex reiteratione multi-
plici illa fastidientibus infirmis, in ventriculo non recte
ad actum reducantur, quæ causa est vt infeliciter ope-
rentur. Quapropter non solum non prodesse tunc tem-
poris, sed nocere certum est. Cū multoties propter illa
cibos fastidiant infirmi, & imbecilliores ideo reddan-
tur. Quicumque igitur medicam artem ita exercent, ne
cesse est vt multoties ægrotantes lædant, præsertim si
corporibus imbecillibus & à longis ægreditudinibus ta-
befactis obuiant. Qui vero Hip. sequuntur, & eius in

primo de morbis vulgaribus acquiescunt cōsilio, dicentis. In hoc te exerceto vt saltem si non prosis ne quid noceas, lōge melius esse existimabunt vt huiusmodi corporibus non tenuem victum, non medicamina alterantia, si nuda offerantur, sed ijs quæ nutriunt, & bonum generant chymū, ea miscere, quæ paulatim valeant morbificas partium intemperies euertere. At in febre quartana quæ repente incipit, subtilem victum vt pote qui facilioris coctionis sit, ad dies viginti qui septem continet quartanę periodos, probo. Hunc dico pullorum luscula, sorbitiones, eo quo supra parauimus modo.

CAP. XVIII.

Ed cū in quartana febre compertum sit cibaria diuersa prauæ substantiæ, liberare multoties eos qui hac febre laborant. Ita vt alios, virides ficus, aut vuas nocturno rore madētes, alios carnes porcinas ad satietatem comedentes, sanatos esse sciamus, & plurima alia id genus. Ad medicum arbitror attinere, si horum non lateat rationes. Vt ijs quando occasio affuerit vti sciat. Præterea quantum medico dedecoris est, per plures dies & menses varijs remedijs ab uso, & nihil proficiente, accedente rustico salsuginem offerente, sanetur ægrotans, medico & eius arti irridente, tantum ei gloriæ est ea non latere quæ multoties admirabili vi homines repente ab antiquis liberant ægitudinibus. In febre igitur quartana rationē reddere conabimur, quā ob rem diuersa cibaria quæ prauæ substantiæ sunt, aliquoties quartanam soluant. Secundo illud aliquoties si quis manifestis describemus, vt cum occasio affuerit eā

DE VICTV FEBRICIT.

arripere diligens possit medicus. Paroxysmorum causa, motus est humoris putrescentis, cui naturę expulsio coniuncta est. Putridi humoris est, quodam putredinali ir-ritamento naturam instimulare. Facultatis vero expul- tricis, humorem certis periodis irritantem, meliori quo possit modo, depellere. Contingit autem vt cum per- sensiles repente excrementorum copia feratur partes, horrorem, rigorem, aut frigus excitari. Motus ergo ille quodammodo medius est inter naturalem, qui à na- tura sola naturaliter operãte fit (vt cum post coëtricitis facultatis actionem agit) & in naturalē, qui à sola cau- sa præternaturali fit, vt cum mouetur furiosus humor. Nec igitur à sola natura fit paroxysmus. Nec à solo hu- moris irritationis motu. prodiçe febres cõtingūt. Vterq; enim motus & naturę & humoris concurrunt, in paro- xismo, vt per doctē à Petro aponensi peritissimo medico scriptum est, in hæc verba. Quantum (inquit) ad natu- ram particularem comparando in quantum scilicet mo- tus humorum ex actione virtutis dependet, tempora pe- riodorum in morbis nõ sunt determinata, nec vnus mo- di, vt possimus dicere quod morbus factus ex cholera habeat motum de tertio in tertium, & de pblegmate in diem, & ex melancholia in quartum, immo respectu cu- iuslibet humoris hæc tempora sunt, & possunt esse di- uersa. Ita vt aliquando periodice morbus factus ex vno humore eueniat secundũ dies, aliqñ secundũ menses, vel annos. Qd̃ ideo cõtingit quia virtus expulsiva suã operatur actionē quocũq; tpe superfluum ei occurrerit, irritans eam per sui læsionem ad actum expulsionis, &

quia tale superfluum potest diuersis temporibus occur-
 rere cum eius generatio dependeat à causis diuersis,
 nunc vno tempore occurrentibus, nunc alio, & alio iccir-
 co tempus periodici motus non est vnum, sed diuersum.
 Similiter & aggregatio superfluitatis quæ dependet
 ex defectu virtutis digestiue non habet tempus præci-
 se determinatum, sed diuersum secundum diuersitatē
 eorum quæ occurrunt intrinsecus, & extrinsecus. Hæc
 ille, interceptio ergo paroxysmorum dupliciter continge-
 re potest, aut ratione expultricis facultatis, aut ratione
 superflui aggregati, primum adhuc dupliciter, aut quia
 non instimulatur, factō sensu hebetiori, aut ob fortem
 animi motionem expultricem ab opere suo perturban-
 tem. Ad primum modum reducuntur medicamenta ea,
 quæ virtutes habent narcoticorum, vt theriaca, athana-
 sia, philonium romanum, quæ sanare quartanas febres
 experientia compertum est. Id etiam discimus ex Gal.
 ijs diuersis locis vtente, ad sanationem febris quartanæ.
 Ad secundum reducitur quod ab aliquibus dictum est
 ob vehementem lætitiā plures quartanam euasisse fe-
 brem, sensoria facultate munere suo non fungente. Ob
 quamlibet prædictarum causarum virtus expultrix nō
 irritata, expulsionis opus non aggregatur. Non facta
 expulsionē interrumpitur paroxysmus, vt supra habitū
 est. Ratione superflui dupliciter, aut quia non aggrega-
 tur, aut si aggregatur euacuatur. Primo modo adhuc
 dupliciter, aut ob vigorem virtutis coctricis, aut ob de-
 fectum causæ aggregatricis. Et hoc adhuc dupliciter,
 aut vt efficiens aut vt materia. Hoc modo alimus febriz-

DE VICTV FEBRICIT.

citantem febre quartana cibarijs, quæ suapte natura in
 melancoliam facile conuerti non possunt. Talia sunt ci-
 baria calida & humida, non quæcunque sed quæ non
 facile in melancoliam conuertantur, vt pulla gallinacea,
 capus, arietis caro. Sunt alia quæ calida & humida
 sunt & longe absunt, vt in melancoliam conuerti possunt,
 talia sunt olea matura præcipue amigdalarum, se-
 samæ, axungie anatis, ficus aride, & similia. Omnia er-
 go huiusmodi cibaria calida & humida difficulter mel-
 lancolicæ naturæ cedentia, si cum hoc à coëtrice facul-
 tate facile vincantur, vtroque modo quartanas febres sa-
 nant, nempe efficiētis causæ & materiæ ablatione. Id
 est quia melancolici humoris intemperiem aggregatri-
 cem scilicet causam contraria qualitate euertunt. Et
 quia vt materia inepta melancolico humori, cessare fa-
 ciunt atrabiliosi humoris regenerationē. Ad has duas
 causas reducuntur cibaria à nobis supra scripta, quæ
 quartana laborantibus administrari iussimus. Hoc mo-
 do oleum amigdalarum dulcium cum croco, aceto pau-
 co bibitum, sanat quartanas. Hac de causa distillatio-
 ne vini & lactis plures quartanam euasisse compertum
 est in Anglia. Tunc ob fortitudinem coëtrici facultatis
 ægrotantes euadunt quartanam, cum maior pars hu-
 moris qui ad paroxysmum aggregatur, suppeditatur,
 à cibus & potibus quibus quottidie laborans vitur.
 Cūque hoc coniecero facultatem roborare coëtricem,
 quartanæ remediū esse scias. Roboratur dupliciter, aut
 absolute, aut respectu alicuius cibi, & potus. Pro com-
 perto est ea quæ nimis delectant, & placent, melius à

coëctrice coqui, ab attractice trahi, aretentrice retineri, vberiusque multo nutrire, & minus superflui ab ijs q̄ ab alio implacido accrescere. Hoc modo cibum quem avidissime febricitans appetat quartanam posse sanare experientia compertum est. Quod si præter hoc quod magno appetatur affectu supra dicta habeat, quæ ad defectum aggregatricis causæ facere diximus, adhuc certius quartanam erradicare posse sperabimus. Hac de causa plurimos carnis porcinae usu, à quartana liberatos fuisse compertum est. Quia enim nimis appetitur recte coquitur in uentriculo, iocinere, & venis, quare parum ex ea superflui colligitur, sed & intemperie obiter siccam quæ humoris atrabiliosi velut scaturiens fons est, mire corrigit. Soluere igitur quartanam carnem porcinaam aliquando posse, ex dictis manifestum est. quæ absolute roborant coëctricem facultatem, quartanam soluere possunt. Vinum ante omnia præcipue odoriferum id habet vt valenter naturales roboret actiones, vnde ebrietatem posse curare febrem quartanam tum hac de causa, tum sensu facto hebetiori haud dubium est. Curantur similiter quartanae febres ex superflui aggregati euacuatione. Hoc modo medicamenta melancholicam educentia, vt polipodium, epithimum, sene, corticem helebori, sanare quartanas pro comperto est. Hanc partem solum sibi nostræ tempestatis medici reseruarunt, reliquas omittentes, ac si non esset præter illam via alia, qua à quartana liberentur homines, hoc modo qui vvas maturas nocturno rore madentes ad saturitatem inzerunt, & ficus magnas tempestiua maturitate cadent

DE VICTV FEBRICIT.

tes, à quartanis febribus liberantur. Hi enim & similes fructus aluum aliquando immodice cient. Cum igitur perceperis ex cibis aut potibus humoris maiorem partem qui paroxysmum efficit suppeditari, dandi ea quæ placent tunc occasio est. Illud autem ijs signis percipies. Primo subtiliori te vtente victu per aliquot dies, si imminuatur febris magnitudo & vehementia. Secundo, cibo id experieris, qui difficulter in melancoliam conuertatur, aut minimum habeat melancolicæ naturæ. Si enim hoc cibo te vtente per dies aliquot, imminuatur paroxysmus, adhuc certiori coniectura initeris, à cibis & potibus humoris maiorem partem ad paroxysmum suppeditari. Hoc idem est ac si dicas si iuxta ciborum quantitatem & qualitatem quibus laborans vtitur ita variant paroxysmi, coniectura assequeris exhibendi ea quæ ægrotanti placent occasionem adesse. Quare diligenter inquireito quem nam ex cibis febricitans ardentem appetat. Si ex ijs fuerit qui qualitate atrabili contrarius est, & tali substãtia, vt difficulter in melancoliam conuertatur, laboranti porrige hora consueta quæ ab initio venturi paroxysmi duodecim horis ad minus dislet. Comedat pro appetentia citra saturitatem. Quod si cibus quem appetierit melancolicæ naturæ sit, aut in melancoliam facile conuertatur. Considerare tum opus est signa coctionis, quæ si sint, dato, eo quo diximus modo, quod si non, modicum illius febricitanti abnegare nolle, sciens nonnulla fieri & plura posse, citra rationem homini manifestam. Parum insuper deterior cibus si delectabilis &c. Quæ facultas

tem expultricem respiciunt, tunc sunt administranda cū nimis vigilanti sensoriæ facultati præcipuam continuationis paroxysmorum dederis causam. Tūc aut his quæ aliquam habent narcotici virtutem, aut forti & repentina aliqua motione, sensum ægrotantis oportet hebetescere, animum alio trabendo. Illud percipies si primo quæ nam sint corpora acuti sensus cognoscas. Hæc aliquando iusto quæruntur, quādoque iniusto. Cum initia paroxysmorum grauius ferunt, rigore frigore, vehementer quatiuntur molestantur, ipsam autem febrem paruum, magnitudine, duratione, vehementia intelligas. Scito sensoriam in ijs facultatem parumper obdormire remedium esse. Sunt tales ij qui acerrima sunt præditi imaginatione, ita vt multoties cogitantes rideant, facies mutant, oculos manus ue moueant. Iis parua occasione, imaginatio coniuncta, multoties paroxysmum efficit. Quare hos tales curabis si eorum mentes alio trahas, vt mihi in Anglia contigit. Erat iuuenis habitu gracili sicco temperamento, laborans tertiana, cunque post aliquot dies abire Londinum decreuissem (nam in ruere erat) ei dicturus accessi, quæ me discedente agere deberet. Cunque finem sermoni imposuissem, tu inquit discedis quia me moriturum certo conyicis. Cunque iurando contrarium ostendissem, repente in lecto sedens, vestem & calceos petiuit. Quid inquam cum ij is agere uis, surgere inquit, an me meis pedibus sustinere valeam, quod si hoc detur abij. Cunque surgens in fenestram quæ in virides campos late patentes prospectum habebat cōcessisset, intuens, animi deliquio captus

DE VICTV FEBRICIT.

est. Cunque in lectum portaretur parum que requie
uisset, lachrymis obortis, domine inquit Brude non ne
tibi dixi quia morior. Cunque vxorem clientes & ami
cos conuocasset, omnibus astantibus dixit, scitis amici
morio, medicus ab ire vult, vt me morientem non vi
deat. Cunque ei obiecisset, quid inquā mihi dabis, si
te ab hoc morbo liberum reddam. Repente miro ani
mi aff:ctu commotus, pete inquit, non minus dabo quā
postulabis. Cunque peterem dedita opera aliquot au
reos. Parum inquit petisti, allato scrinio numerauit
pecunias. quia inquā statim soluisti liberalis viri fun
ctus officio, non te relinquam prius, quā ad rus conce
das & perdices & phasianos aliquot ex tua venatione
mecum in domum portem. Hoc audito clamauit sanus
sum. Cunque aperte perspexissem hominem acri prædi
tum imaginatione, vt qui modo mortuum se esse puta
bat, nunc se sanum fateatur, pectore hæc versatus, mo
dum quo hominem a tertiana liberarem inueni. Die
sequenti cum febris hora decima eū inuasura esset, nocte
ante habito cum vxore & clientibus consilio. Iussi vt
omnes fenestræ ad horam nonam aperirentur (aperiebā
tur enim ante sextam) tres que horas hæro suffuraren
tur. Cunque hoc ita decretum esset, mane omnes ex cō
sulto non intrarunt in cubiculum. Cunque vxorem ho
ra octaua vocasset, quotta inquit hora est, illa quintā di
cēs, dormire que eum iubens abiit. Hora transacta clien
tem vocās, cum ab eo accepisset horam esse sextam, quie
te egit, post horam quam septimam existimabat, accessi.
Cunque in sermonibus horam traxissemus, præcor in

quam

quam domine Culpepare duas horas quæ ante paroxis-
 mum supersunt ad aleam teramus. Cunque annuisset,
 lusimus hora vna. Cunque vxor eius rem risu dissimu-
 lare non posset, rem omnem homini pandimus. Meri-
 diem que iam esse, duas que horas post paroxysmi tem-
 pus, & ita sanatus est. Superest nunc occasionem desi-
 gnare qua adhibitis ijs quæ aluum cient, curetur quarta
 na. Et si à medicis plurimis sciamus signis esse osten-
 sam, nihilominus quia id communibus non proprijs ege-
 re signis, in præsentitantummodo libare non ab re erit,
 vt compleamus sermonem. Cõmune illud medici obser-
 uantes præceptum nempe concocta medicari & moue-
 re non cruda &c. Item inchoantibus morbis &c. Phar-
 maco educente vtuntur. Nec itaque ob id quod mor-
 bus statim non curatur, male egisse censebitur. Nam
 non omnis euacuatio quæ ab arte fit, ideo fit vt illico
 ægrotans sanetur. Neque etiam euacuationes quæ à
 natura regulariter operante fiunt, hoc obtinēt, sed aut
 sanant, aut alleuiāt aut in præsentitantummodo aut in posterum. Sic
 sat est si quæ ab arte recte fiunt euacuationes sanent
 aut alleuient. Occasionem medici signis designarunt,
 qua pharmaca educentia adhibita alterum duorum ef-
 ficiunt. Et est cum adest morbi coctio. Tunc enim eua-
 cuatio adhibita vt plurimum illico sanat, aut alleuiat.
 Præterea cum materia nimis multa est, euacuatio adhi-
 bita alleuiat in posterum. At occasionem signis desi-
 gnare qua euacuatio adhibita illico sanat, difficile ad-
 modum est. Adhuc difficilius eam sensu assequi, vt pote
 nimis præcipitem. At plures scimus qui longas febres

DE VICTV FEBRICIT.

*passi, medicorum opem inanem diu experti, à rustico si-
 liculam aut rici semen aut quod vis aliud ministrante
 repente liberati sunt. Indèque arbitratur vulgus illa
 pharmaca longe ab ijs quibus medici vtuntur abesse, et
 ea ut sacra veneratur, ignorans quanti sit occasio ad sa-
 nationem momenti. Hanc nactum medicum secure ope-
 rari, cito sanare posse certum est, minimo humani cor-
 poris damno. Morituris nullius occasionem esse. Adhi-
 bendi ea quæ aluum cient in quartana aut alia longa fe-
 bre occasionem, in principio morbi aut inclinatione que-
 rere oportet. Iis duobus temporibus intemperies non
 est, quæ febrem ad longum foueat. Verum quandoq̃
 intemperies febres præcedit. Oportet ergo vt signis
 proprijs singulas quas in corpore vnaquæque febris
 generat intemperies cognoscas. Cum has omnino abes-
 se scias, humorem autem collectum in loco vno ex
 hypostasi laudabili, conijcias occasionem adesse scias
 pharmacum offerendi. Fructus autem qui medicamen-
 ti educentis vim habent, plus prodesse quia citra abo-
 minationem assumuntur, quinimmo appetuntur vt plu-
 rimum. Quapropter recte in ventriculo ad actum re-
 ducuntur, et per totum distribuuntur corpus. Vnde qua-
 dam naturali & consueta naturæ corporis actione, suū
 opus agunt. Quare multo commodius id quod noxium
 est educunt. Contrarium euenit ijs quæ cum violentia
 operantur pharmacis, naturæ corporis vim inferentibus,
 quadam præter naturali commotione, bonum simul cū
 malo educentibus. In ea autem commotione noxij con-
 tactu bonum posse affici certum est. Vnde fomentum*

dari recidiuæ . Quare habita occasione ijs quæ citra commotionem educunt vtere.

CAP. XIX.

MAlitia morbi quæ græci *μικροβειου* vocant, dupliciter dicitur, aut actionis, aut resistentiæ ratione . Primo modo malignum dicimus morbum, cum violēta actione substantiam spiritus qui naturæ vnicum est instrumentum exoluit, aut sanguinē ad eorum generationem indisponit. Aut quia pertinaci resistentia vires coquentis facultatis obtundit. Primū 4. de rōne victus. malignitatis modum tetigit Gal. in expositione illius & refrigerata extrema. Secūdum quarto de methodo mendendi aliquod vlcus cacoëthes, hoc est malæ morigerationis vocans . Pestilentes febres primo modo malignæ sunt . Vtroque autem modo febris quæ à carbunculi inflammatione originem habet . Pestilens febris non eam quam reliquæ acutæ febres victus rationem expo- scit. Causa est quia tenuem victum in illis, ob id maxime ministramus, vt natura coctioni materiæ morbi fortiter vacet. At in pestilenti febre id diligēter curamus, vt duellum inter naturam & pestilentem humorem caueamus . Nam vt plurimum ex tali certamine natura vincitur, vt scite a Gal. scriptum est in Apho. cum dixit . Nouimus plures ex crisi- bus sanatos q̄ mortuos nisi pestilens fuerit constitutio &c. Cum ergo hoc ita se habeat, cessat in pestilenti febre vna tenuis victus causa . Quinimmo cum hæc febris substantiam spiritus fortiter exoluat, & materiam ad eorum generationem indisponat, oportet vt diligētia omni, prudens medicus

DE VICTV FEBRICIT.

& cibo & potu competentibus, materiam generationis spiritus suppeditet. Et quia ab antiquis medicis ostensum est spiritus vnicum esse ad omnes actiones instrumentum, cunque in nullo & si acutissimo morbo tanta fiat spiritus consumptio ac in pestilente febre, recte quis colliget eo cibo vtendum esse qui facillime sit coctionis. At huiusmodi cibaria tali sunt substantia vt prompte huc & illuc mutantur, ita vt rationabiliter verendum sit ne a pestilenti corrumpantur prius contagio, q̄ a naturali calido vincantur. Crassa vero cibaria exhibenda non sunt, quia a naturali eorum calido vt pote languido vinci non possunt. Quæ causa est ut non solum spiritus materiam non ministrent, verum & in pestilentem causam addant. Cum necesse sit alterum duorum eis dominari. Quæ facillime coctionis sunt & mediocriter nutriunt vt oua, & carniū succus, fugienda esse videntur, nam promptius a pestilentis contagij vi, q̄ a naturali vincuntur. Difficile igitur nimirum est conuenientem cibum in pestilenti febre reperire. Talem dico qui materiam spiritus abunde suppeditet, facillime sit coctionis, difficulter que pestilenti cædat contagio, in simplicibus hæc inuenire raro admodum est. Quare in ijs quæ adinuicem miscentur, quod conueniat reperire tantandum est. Iis quidem quæ spiritus multitudinem creant, & facili coctionis sunt, ea miscere quæ pestilenti contagio obsistant. Ea autem sunt, quæ natura sunt sicca, et in altum corporis cita penetratione se mergunt exiccantem facultatem toti communicantia. Quod si præter hæc a tergo astrictoria polleant vi, qua cor

poris vias compeſcant, quodcunque id ſit peſtilenti con-
 tagio obſtare recte dicetur. Sal in primis habere locum
 vſus oſtendit, quo corpora in corrupta ad longum tem-
 pus ſeruamus. In eo igitur iam dicta percipimus nē-
 pe exiccationem, penetrationem, & aſtrictionem. Se-
 cundum locum habent omnia acetofa, ex quibus acetū
 in primis ſe offert, deinde ſuccus arantij, & ſuccus ma-
 li granati acidi, ab ijs amara, ſed quia calida ſunt, minus
 conueniunt. Oua recentia facillimæ ſunt coctionis, &
 ad generationem ſpiritus materiam præbent. Ne ergo
 in peſtilentem materiam cōuertantur, ea hoc modo exhi-
 bere expediet. Ouum recēs integrum immittito in aquā
 frigidam mixtam cum aceto, ibiq; eſſe finito tribus ho-
 ris, tandem ouum rumpito, & album extra mittito, ſuc-
 co arantij aut aceto albo capacitatem impleto, ſalis tan-
 tum addito, vt mediocriter ſalſum efficias, coquito ſu-
 pra cinerem calidum, miſcetōque donec craſſum redda-
 tur. Vtere eodem cum ſucco mali citrei loco arantij aut
 aceti. Item perdicis carnoſæ aut phafiani aut iuuenis
 columbæ viſcera effodito, eamque ſale condito, ita vt
 perdicem mediocriter ſalitam efficias, eam ſic eſſe fi-
 nito die vna in æſtate, aut duabus in hyeme. Poſtmo-
 dum in eam mali citrei fruſta immittito & petroſelini
 folia vt quod inane in perdice eſt impleatur, eamq; ad
 ignem lentum coquito. Cūque humor intrinſecus extra
 erumpat, & per dix tota humectā fiat, ſuper eam ſal
 vndique inſpergito. Cūq; mediocriter aſſa fuerit, hu-
 more qui ab ea deorſum diſtillauerit digito excipito,
 experireque an ſalſus ſit, quod ſi non, adhuc iterum

DE VICTV FEBRICIT.

sal inspergito, vt tandem succus mediocriter salsus red datur. Tandiu ad ignem perdicem esse finito quousque humor exiccetur, postea ab igne amoueto, perdicem q̄ in parua frustra secato, & in lintheum demittito, duobus que in contrarium retorquentibus pro viribus totus eius succus extrahatur. Quem ægrotanti ministrato. Multum quidem nutrit, spiritus substantiam auget, ventriculum roborat, & pestilenti infectioni valde obstitit. Idem è capo aut pulla gallinacea si illorum non detur copia efficere possit, & alijs montanis passeribus. Neque aliquis admiretur, nos & ouum & succos ex carnibus salsa ex consulto efficere. Cum enim obijciens animo voluat, pestilentem febrem naturales priuatim actiones corrumpere, nempe cordis, iocineris, & ventriculi (vt ex vomitu fluxu ventris, vrinis rubeis conturbatis, & ex inordinato pulsu, ostenditur) pestilentem que infectionem citius ijs partibus quæ humidiora sunt communicari (humiditas enim pestilentis contagij fomentum est) haud quaquam præter rationem esse ea quæ diximus existimabit. Quinimmo ab ipsa rerum natura in id ducimur. Eas si quidem corporis partes quæ pestilenti contagio affectæ sunt, scimus præter naturam humectas esse, actiones que earum ob id resolui. Quare vel cibaria ipsa natura sicca esse oportet, aut si talia propter duram coctionem non conueniant, saltem cibus ea quæ exiccare valeant sunt miscenda. Sal autem vt diximus omnium est efficacissimum aduersus omnem corruptelam, maximèque humano generi familiare. Quare salsa omnia huic feбри conuenire rationalis me

thodus docet. Neque ob id quod sitim generant reijcienda sunt, quinimmo hoc nomine amplectenda. Nā saluberrimum est in hac febre sitire, duplici ratione, & signi & causæ. Indicat enim actionem sensorię facultatis oris ventriculi incolumē esse. Sitiens præterea frigida delectatur. Potum autem aquæ frigidę ijs salubrem esse communis medicorum schola fatetur. Sed non deerunt qui salsa ijs damnent, tāquam febri & eius causæ incommoda. Nam salsa febri non sunt contraria. Potius enim frigida & humida. Nam omnem febrem calidam & siccam esse intemperiem, medici asserunt. Putridus præterea humor non salis, sed ijs quę per alium, aut vrinam, aut sudores educere possunt extra corpus pellitur. Sed si quis accuratius cuiusque humoralis febris remedia consideret, inueniet, medicum vtraque artis medicæ parte vti, tum ea quę curat, tum ea quę præcauet. Frigidam offerens medicus, febrem præsentem curat. Exhibens pharmacum, futuram præcauet. Vomitum, sudores, vrinas euocans, humorem putridum febrem efficiētem extra corpus pellit. Poros autem cor poris aperiens, aut abundantiam euacuatione minuens, perspirationes liberat efficit. Exindēque præcauet ne vltorius putredinalis affectio grassetur, & sanos corruptella ne afficiat humores. Hoc autem est causam corruptionis tollere. Hoc quod est vltimum quod rationali deuenimus methodo. Id quę primum quod opere exequimur. Nempe cum aliquis intra corpus putridus humor sit, febrem efficiens, vt qui sani sunt ne eius contagio afficiantur humores in primis curare. Si

DE VICTV FEBRICIT.

igitur in omni humoralis febre id agere tenemur, multo profectò causatius impostilenti, quæ efficacissima vi quibus obuiat afficit, id in primis nos agere iustum est. Quare non solum his quæ perspirationes liberat efficiunt, nec potionibus & medicamentis quæ intro assumuntur (quæ alias in alijs febribus ob imbecillum putridi humoris vim fecisse sat est) sed & cibus id tentandum efficere, ut pro virili corruptioni exitialiter grassanti obstemus. At salsa ut diximus primum habent locum, ut experientia & ratio ostendunt. Melius si quidè res salis quàm acetosis seruantur. Efficatius sale quàm aceto. Neque ideo quod febrilem calorem acuunt, ab eorum vsu cessandum est. Nam prudentis est inter damna minus eligere. Insuper præceptum est nobis à Gal. in de complicatis affectibus ad id quod vicem causæ habet, aut magis vrget, præcipuam indicationem habendam esse. Quapropter utraq; ratione pestilenti contagio prius obstare debemus. Tanquam ei quod magis vrget, & febris futuræ vicem habeat causæ. Medici præterea cibos exiccantes ministrare iubent. Ut acetum, & multa quæ potestate astringunt. Ut succus granatorum, arantij, acetosæ hærbæ, & similia, quæ omnia humoris corrupti excretioni obstant. Corruptionem grassantem, magis quàm febrilem & eius causam respicientes. Ad hæc in pestilenti febre diligenter prospiciendum est ventriculo, ut id quod assumit æger retinere possit, alioquin neque virtuti opitulari, neque morbo occurrere possimus. Quare eo me hæc adduxit ratio, ut mihi persuasum sit, salitos pisces his fore ex vsu. Si sint ex iis qui facile coquantur.

Hos si quidem ventriculum valde exiccare, roborare, appetentiam excitare, sitim immoderatam inducere, subuersum ventriculum & nauseantem componere certum est, cum hæc scriptis mandarem, mihi relatum est, chirurgum senem in Anglia solitum esse piscibus salitis quos herinches angli vocant, pestilentia laborantes scilicet nutrire. Quorum si copia non detur eorum loco ex paruorum piscium genere utitur, quod sal & fumum melius recipiat. Cæterum oportebit ab vsu salitorum piscium ægrotantem admonere ut à potu horra vna abstineat. Postmodum frigidam quatum hauri bibere possit dato. Vsus huiusmodi piscium aduersus humiditatem tenuem corruptam in ventriculo efficacissimus est. Quantum autem huiusmodi saliti pisces ventriculum roborent, & nauseantem reprimant, & appetentiam excitent, odor eorum declarat, quo non paruum ventriculi appetentia elicitur. Qui ergo iis assentit rationibus, eis utatur assis in fuis in aceto aut in succo acetosæ herbæ. Carnibus autem sale conditis quibus borealior Hispaniæ pars utitur, ob id quia duræ sunt coctionis uti consilium nõ est, Earum tamen succo cum decenter assæ sunt uti melius erit. Spiritus abunde carni succus generat & ventriculum roborat. Proinde id summo opere cauendum est, ne eundem cibum toties offeramus ut eum fastidiat æger. Quare oportet medicum diuersa cibaria mente concipere, ut eorum singulis utatur cum opportunum fuerit. Dulcia omnia & vntuosa & quæ calida sunt & humida diligenter cauenda sunt. Lentes cum multo aceto, & sale croco,

DE VICTV FEBRICIT.

& petroselino coctæ vt supra diximus conueniunt. Gra-
 nata acida cum voluerit laboranti dato. Soleas condi-
 tas falfamento falubriter iis ministrato. Quas ita pa-
 rabis. Lauato & sale eas conspergito, & oleo coqui-
 to, postmodum eas refrigerari finito, eas tandem in ace-
 tum, acerrimum infundito. Et frusta mali citrei & li-
 monum & folia lauri proiicito, quantum earum co-
 pia poposcerit. Iis ad diem tertium vttere. Carnes
 ad hunc modum quæ sub renibus sunt vitulæ sale con-
 spergito & in acetum acre cum origano & mali citrei
 aut limonum segmentis & alliis infundito. Ad diem
 quintum percoctarum ad ignem succis vttere vt supra
 dictum est. Quod si æger carnes huiusmodi ædere ap-
 petierit parum dato, & cultello minutatim incidito. Si-
 mili modo perdices, phasianos, & montanos, passeres
 condire possis.

CAP. XX.

EST quidem vnus è nostris qui cum de cibis
 & potibus azeret qui præseruant ab epidie-
 mia dixit. Non abscultetur opinio illorum qui dicunt
 allium valere quia falsa est, quia generat inquit fumo-
 sitatem & super calfaciendo adiuvat ebullitionem &
 sanguinem adurit, ex quo adusto generantur apostema-
 ta mortifera. Sed non ab re fuerit an allia in pestilentia
 cõueniãt gratia præseruationis iuestigare. Et postmodũ
 an in cibis miscẽda sunt gratia curationis. Primũ illud
 quærendum an præseruandus ijs assuetus sit bona vali-
 tudine, quod si sic haud dubio dimittenda non sunt.
 Nam imprudentis fuerit hominis consuetudinem in pe-

Stilentiali constitutione demittere . Nam eius demissio-
 nem efficacissimam morborum causam esse à peritissi-
 mis medicis ostensum est . Aegrotandi autem occasione
 dare in pestilentiali constitutione stultissimum est . Quod
 si ex ijs fuerit qui alijs aliquoties utatur, & quandoq;
 non (ut sæpe accidit) neque capitis gravitatem, nec præ-
 ter solitum se calidiorē ab eorum usu sentiat, huic
 profecto ad præseruationem pestilentis contagij allia ad-
 ministranda fore prout eis alias usus est censeo, præser-
 tim si hyems sit . Hoc ut ostendamus experientiam
 aliorum in medium adducere non ab re erit . Messeres
 æstate feruente incalescente sole post meridiem allia cū
 pane vorant, ut minus ab æstu offendantur, & in sudo-
 res eorum minus soluantur corpora . Nam allij vi con-
 tinentis ætui fortius obsistunt, quàm ij qui eis usi, non
 fuerint . Adde quod ab externo frigore idem corpora
 tuetur, & ei minus obnoxia ea reddit . Hos effectus al-
 lium sola ut agat qualitate fieri non potest . Nam in
 symbolizantibus facilius est transitus . Necesse est ergo
 hoc inesse allio ob id, quia calidum roborat naturale .
 Quo fit ut corpori validius dominetur . Ita ut ab ex-
 terna causa quæcunque sit difficilius vincatur . Fieri
 quidem nequit ut exterior occasio in corpus humanum
 suam imprimat actionem, calido naturali valido existen-
 te . Quod cum ita sit, quis negabit pro pestiferi conta-
 gj aut cuius vis impressionis præseruatione, ea fore om-
 ni diligentia quærenda auxilia, quæ natiuū calidum ro-
 borare queant . Cunque hoc insit allis, recte ministra-
 ri ijs qui citra læsionem eis vescuntur quilibet sanæ men-

DE VICTV FEBRICIT.

tis concedet . Iis autem qui allijs vsi non sunt, pestilenti
 constitutione incipere eis assuescere, an rectum sit, apud
 me decretum non est. Nā calidis temperaturis & ijs qui
 gracili sunt habitu, præterea pueris, & imbecilibus, in
 summa ijs quorum facile digeruntur corpora, credide-
 rim allijs in pestilenti constitutione primo vti incommo-
 dum fore . Qui autem crasso sunt habitu, aut frigido
 temperamento, & difficulter in halitus soluantur, præ-
 fertim si hyems sit, eos arbitror ex vsu alliorum votum
 consecuturos . Iis adde allium à crapula & ebrietate
 optime præseruare , vt ab Hipp. & Gal. scriptum est.
 Quantum autem crapula & ebrietas corpora ad quā-
 libet impressionem externam suscipiendam disponāt, de-
 clarant malæ habitudines quæ ijs exinde nascuntur. Qui
 ergo inordinato vtuntur victu in pestilenti commoran-
 tes aëre, allium vorare sanum esse censeo . Quod si ijs
 addas illud Dioscoridis dicentis, magnæ & allio utilita-
 tes contra aquarum mutationes, non solum via præser-
 uationis sed gratia curationis concedenda esse allia re-
 cte colliges . Huic fortasse assenties opinionem, in mentem
 si reuoces, hanc febrem adeo perniciosam esse, vt nostro-
 rum medicorum quidam dixerit , remedia in hac febre
 cum temeritate esse sumēda, alijs que curationem Deo
 committat. Cunque medicamentis vtentes medici omnia
 & si temerarie tentare non vereantur , cur nobis idem
 non licebit , qui tibi tentamus . Minori que damno hu-
 mani corporis si aliter eueniat, rem tractamus . Quod
 si eo tentemus quod longa experientia scimus naturale
 roborare validum, appetentiam ventriculi excitare, co-

4. de rōne
victus.

Etiones & reliquas naturales actiones acueri, cibumque
 corrumpi non sinere, quæ omnia in allio scimus esse, ho-
 rumque omnium contrarium corpora pati à pestilenti
 febre, non ne ob iam dicta allium cum cibus ei qui pesti-
 lenti febre laborat citra temeritatem miscere nos iudi-
 cabis. Quod si allium ventriculum exiccare ut de eo
 scripsit Dioscorides consideres, in pestilentiali vero fe-
 bre humiditatem pravam esse in ventriculo à qua omnes
 eius actiones corrumpuntur, præsertim qua cibus coqui-
 tur & ea qua retinetur, has omnes utilitates ob id nihil
 faciendas esse rectum esse existimabis? quod allium plus
 iusto calfacit. Ego sanè ob id ab alliorum usu non de-
 sisterem, sciens minus mali pati laborantes à caliditatis
 quàm à pestilentis putredinis additione. Si enim contra
 aquarum mutationes magnæ sunt allio utilitates ob id
 quod naturale calidum roborat, hac ipsa de causa & cõ-
 tra mutationes aeris pestilentes valere haud dubium est.
 Naturale si quidem calidum cum potens est, humido
 naturali validius dominatur, extranearumque causarum
 impressioni fortius obsistit. Caliditas etiam allyi in ter-
 restri parte non est, ut caliditas rei amare, sed in parte
 aquosa quæ statim in halitus soluitur, ab internis ad par-
 tes externas statim migrans. Quod in pestilenti febre nõ
 parum conducit, ut alias demonstrabimus. Neque te di-
 ctum Hip. turbet, allium flatum parere, caliditatemque
 in thorace & capitis gravitatem & cibi fastidium fa-
 cere. Nam contraria efficere, asserit Gal. ipsa experien-
 tia edoctus. Quinimmo ait capitis solvere gravitatem
 si post euacuationem detur. Omnibus igitur pestilens

In 4. de rō
 ne victus

DE VICTV FERBICIT.

ti febre laborantibus ally virtutem in cibus miscendam
 vt saluberrimum consulo. Vt exiccatione sua, natura-
 leque calidum roborando, corruptioni exicialiter gras-
 santi obstet. Et vt videlicet quod corruptum est aut per
 vias vrinæ, aut suo violento motu ad circumferentiales
 partes detrudat. Et non minus symptomatum ventricu-
 li gratia, nempe vomitus, & ciborum abominationis.
 Cæterum scire oportet, omnibus nec similiter nec quan-
 titatem eandem fore exhibendam. Sed cuilibet pro con-
 suetudine & vehementia febrilis caloris, pro ætate, tẽ-
 peratura, & anni tempore. Sed vt ijs morem geramus,
 qui cum de aliqua re plura commoda & magni momẽ-
 ti audierint, ob aliquam & si leuissimam qualitatem cõ-
 trariam, eam tanquam infestam damnant, nõ consideran-
 tes difficile esse aliquid inuenire quod citra læsionẽ ma-
 gnifice profit, vt Gal. prudenter scripsit in libris de me-
 thodo medendi, libet igitur ea quibus ally caliditas re-
 frangitur referre. quam ob rem illos ob id bona esse mẽ-
 te hortamur. Ally caliditas coctiõne plurimum euane-
 scit, vt scripsit arabum præcipuus medicorum Auicēna.
 Quare qui allio integro vti vult, citra aliam præpara-
 tionem simul cum cibus coquat. Quod si frangere quis
 velit, in acetum aut in succum acetosę die vna infusum si-
 nat, postmodum vtatur. Nec silentio prætereundum
 est, commodum quod ab allio ij qui pestilenti febre de-
 tinentur habent. Formidinem pellere de ea proditum
 est, præcipue in decoctiõne oliuarum & nucis vt tradi-
 dit dictus vir, qua vt ait vtuntur christiani. Pro com-
 perto est eos qui pestilenti febri detinentur, ab hor-

rida concuti formidine quæ omnium maxime animi motuum spiritus absumit. Quod inhibere modo quo possit curabit pius medicus. Iudico igitur allium in omnibus edulys quæ pestilenti febre laborantibus offeruntur commode misceri. Opinor quæ non solum fore innoxium, sed ex eo quàm plurima sequi commoda. Ad natiui caloris robur, & grassantis pestilentis contagij inhibitionem, & ad corrupti humoris ex omni parte cutem versus expulsionem. Vnus è nostris medicus sal comendat, dummodo tantum non sit vt sitim inferat. sed paucis agendum est cum nostro medico. Si sitim inducere noxium est, similiter ea cefenda sunt noxia quæ hanc nata sunt efficere. At talia sunt omnia quæ qualitate exiccant. Cibos igitur qualitate exiccantes dāna bit. Quapropter humidos laudabit. quos & ratio & experientia in pestilenti febre noxios esse monstrāt. Cum igitur periti medici cibos exiccantes laudarunt, necesse est vt quod ex ijs necessario sequitur non damnent. Quinimo si rem exactius tractemus inueniemus, ea fore exhibenda quæ ventriculum exiccare, & sitim inducere valeant. Exiccatio enim quæ effatu digna est, & sensu percipitur, sitim infert. Quæ citra hanc sit, parui aut nullius momenti est, vt pote ob imbecillitatem sensum immutare non valens. Humectum autem & nimis laxum ventriculum prout in hac febre est, non vt cunque exiccare oportet, neque paulatim id agere tentandum. Nam ægritudo maxime exitialis (vt hæc est) præsentaneum exigit remedium. Exiccandi igitur eorum ventriculi adeo sunt, vt exiccatio sitim valeat in-

DE VICTV FEBRICIT.

ducere. Per hoc enim humiditates quibus pestilens contagium primo concipitur & alijs communicatur exicca buntur. Humectus præterea præter modum ventriculus & relaxatione laborans, & ob id cibum cito euomens, tali exiccatione curabitur. Melius que retinebit ea quæ ingeruntur ex cibis & potibus. quod non parui momenti est in huius febris curatione. Cuius gratia salitos pisces supra concessimus, vt qui maxime ad vomitum valent. Vt scripsit rasis in hæc verba. Pisces inquit saliti calidi sunt & sicci, incidunt phlegma, & conferunt vomitui eo quod emittunt phlegma viscosum de stomacho. Et quanto vetustiores tanto magis calidiores & sicciores. Sed laudabiles ij sunt qui condiuntur cum aceto hæc ille. Actio præterea facultatis quæ potum appetit salitorum piscium siccitate acuitur. Vnde fit vt frigidam appetant, bibant & retineant, quæ non parum iis prodest. Sunt præterea huiusmodi exiccantia vt signum appetentis facultatis quæ in ventriculo est, nempe superstes sit an mortua. Si enim adhibitis iis quæ exiccant & sitim valent inducere, laborantes non sitiant, signum est appetentem ventriculi facultatem mortuam esse. Quod in pestilenti febre non raro contingit. Vanum ergo est sitim vereri in hac febre, ob id quod alijs in febribus ægrotantibus sitire noceat. Neque ideo quod contra sitim multa tradiderunt medici remedia vt Hip. in libris de ratione victus in morbis acutis, in pestilenti febre ea prohibenda esse quæ sitim inducunt opinandum est. Sed neq; obscurum erat ex præceptis medicorum intelligere, alia fore incuratione pestilentis

22. Contis
nentis.

stilentis febris methodum obseruandam, ac longe diuersam ab ea quam alijs in febribus tradiderunt. quod ex cibis exiccatis, & ex ijs quæ astringunt, & ex crasso victu, & ex eo quod in hac febre vt comedant & bibant ægris persuademus. Quæ omnia alijs in febribus diligenter prohibemus. Sal igitur tantum eduljjs miscendum est, quantū sano homini sitim inducere valeat. Vnde celsus sitim excitandam esse in hac febre recte visum est. Sunt qui vinum prohibeant, alij qui suadeant, album que consulant, sic temperantes. Vini pars vna, aquæ partes quinque. Qui exhibendum putant, dicūt familiare humanæ naturæ vinū esse, imbecillitatibus quæ subuenire, spiritus materiam abunde ministrans. Quæ propter in pestilenti febre vbi magna fit spirituum exolutio ministrandum fore. Et quia calorem & commotionem timent ob id multa aqua diluunt. Ego vero potum quem solummodo morbus ipse indicat, referam. quæ enim ægrotantis vires, & consuetudo indicent, abunde in superioribus sub vniuersali sermone tradidimus. Hic solum potū curantē indicatione solummodo ab ipso morbo sumpta apponemus, vt in singulis febrium speciebus fecimus. Cæterum quicumque potum nosse cupiat qui Socrati quauis febre laboranti conueniat, percepta virium dispositione, & viri consuetudine, habito simul potu quem in singulis febribus apposuimus, ad tabellas quas suprascripsimus recurrat. Ab eis iuxta ea quæ ibi tradidimus documenta facile conuenientem potum qui uis eliciat. Quapropter non est quod hic de potu differamus qui pestilenti febre imbecillitatis virium aut cō

DE VICTV FEBRICIT.

suæ suæ ratione conueniat . Curantem potum dixi-
 mus eum qui morbo aut eius causæ contrarius sit. Pro-
 inde cum in iis quæ supra diximus ostensum sit, curan-
 tem potum eum esse qui morbo aut eius causæ contra-
 rius sit, pestilentem' q̄ febrem immoderate calidum &
 humidū corpus humanū reddere & singulas eius parti-
 culas potum frigidum & siccum conuenire huic febre
 sumpta solummodo indicatione ab ipso morbo haud du-
 bium est . Non immerito igitur nonnulli aquam cum
 aceto in potum pestilente febre laborantibus concesserunt.
 Ego succum mali granati acidi defæcatum, potū
 huic febre conuenientem esse arbitror . Cui si aquam
 plantaginis aut acetosæ miscere velis nihil nocueris . Mo-
 dus sit vt aquæ partem vnā, succi duabus misceas .
 Quod si succi mali granati non detur copia , sic agi-
 to . Capillorum veneris aut politrici mān. duos, berbe-
 rorum tres, coquito in decē libris aquæ ad tertias ægro-
 tanti propinato. Cæterum scire oportet in pestilenti fe-
 bre laborantium virtutes semper vrgerē, tum ob inceps-
 santes vomitus, tū maxime ob ingentem spiritus exolutio-
 nem . Hanc medicorum nonnulli respicientes vinum mi-
 nistrandum suadent . Vt celsus qui vinum calidum me-
 ratius dare iubet . Qui uero ad morbum magis men-
 tem dirigunt, vinum recte prohibent, aquam q̄ mixtam
 cum aceto ministrant . Cæterum cum vrgentis virtutis
 aut consuetudinis ratione, vinum ministrare oporteat,
 cum succo mali granati aut aqua berberorum miscebi-
 mus. Aut cū aqua plantaginis, aut acetosæ si illorū non
 detur copia . Modum iuxta rationem indicantium ex

tabellis inuenies. Cæterum quia in pestilenti febre acci-
dit laborantibus nauseantem vt plurimum habere ven-
triculum, ita vt statim quæ deuorant aut bibant vomitu
eijciant, incassum nostræ forēt de cibo & potu lucubra-
tiones, nisi ea addiderimus quæ extra posita ad retētio-
nem ciborum & potuum iuuent. Hæc autem sunt fri-
gida astringentia, quæ non solum ad id, verum ad infe-
ctionem pestilentem à ventriculo repellendam non pa-
rum proderunt. Succum cimarum tenerimarum vitis,
aut vuae acerbæ, partes tres, succi semper viuæ ma-
ioris partes duas, aceti decoctionis absinthij & men-
tæ partem vnā, & semis, cinamomi parum, misceto.
Apponito multoties spōziam diētis succis frigidis ma-
dentem ventriculo, ante cibum.

Panem assum vino odifero madentem modico cinamo-
mi super asperso, ventriculo apponito. Lintheum mul-
tipliciter plicatum succo vuae acerbæ madentem desu-
per imponito. Præterea aceti acerrimi partes tres, olei
rosarum ex oleo immaturo partes duas, succi citoniorū
partem vnā, misceto tandiu donec crassescat, & per-
mixtum sit, vt ere vt supra, efficacissimū est. Vsum cam-
phoræ in ijs epithematibus quæ ventriculo apponuntur
non laudo. Ea si quidem quæ præter modum refrige-
rant citra astrictiōnem, principi parti apponenda non
esse, rationalis docet methodus. Sed de his alibi. Ace-
ti acris vntiam vnā, pulueris reubarbari tosti drachmā
vnā, misceto & ita esse finito per diem & noctē. Post
modum vt ere cum aqua rosarum vt supra. Nec præ-
termittendum est eisdem epithematibus multoties vten

DE VICTV FEBRICIT.

dum non esse. Cunque nouum epithema apponere vo-
lueris, exiccare ventriculum linttheo oportet vt vesti-
gium præteriti non sit medicaminis.

CAP. XXI.

Febbris colliquantis victum infrigidantem & mo-
dico astringentem & crassiorem quàm pro mor-
bi ratione esse oportet. Id sicut & reliqua ab
Hip. discimus qui cum de febrium curatione ageret cū
alio liquida absumente & contabefaciente corpus, ijs
sorbitiones frigidiores & crassiores exhibēdas docuit.
Potus que vinosiores & astringentiores delirio non ob-
stante propinare iubet. Vnde colligimus, eum esse in col-
liquante febre victum exhibendum, qui corporis disso-
lutioni valeat subuenire, & si in morbum aut eius sym-
ptomata addere videatur. In tertio cum de mulsæ agat
nocumentis, signa liquefacientium febrium in hunc mo-
dum scribit. Biliosa quoque alui deijcit magis interdū
quidem bona sed interdum quam decet redundantio-
tiora, spumātiorāq; quod biliosis magis, & his quibus
tumefacta sunt viscera contingit. Magis præterea que
dilutior est sputum educit, magis que pulmonem lenit.
Meratior vero spumosa excrementa atque plusquam
conuenit valde biliosa calidiorāque quam dilutior agit
magis. Deiectiones autem huiusmodi habēt quidem &
alias que graues sunt offensas neque enim hypocūdris
extingunt ardorem sed excitant, inquietationemq;
& membrorum iactationem faciunt, intestināq; & se-
dem exulcerant. Qui ergo in morbis huiusmodi reli-
ctis sorbitionibus mulsā potius alterius vice, vtetur, is

In 4. de rō
ne victus

si multa feliciter consequutus fuerit, nonne & multa
 ei succedent præter animi sententiam. Quibus in ver-
 bis Hip. duplici nomine taxauit antiquos medicos, tum
 quia sorbitiones liquefacientibus in febribus demitte-
 bant, tum quia alterius potionis vice, mulsæ utebantur.
 Quod autem alias in huiusmodi acutis febribus exce-
 ptis liquefacientibus sola mulsæ ad iudicationem vsque
 ægrotantes alat, Gal. docet in hæc verba. Significauit
 & nunc manifestissime ad morbi vsque iudicationem, so-
 la uti mulsæ consulens, nempe in solis qui colliquefaciunt
 morbis, vel in quibus hominum virtus ad morbi vsque
 iudicationem sufficere non possit, ad ptisanæ cremorem
 perueniemus. In alijs vero sola mulsæ est commodius.
 Quod autem fluxus ventris syncere biliosus spumofus &
 liquefacientem febrem indicet, asserit Gal. in expositio-
 ne illius, quæ dilutior est sputum educit magis, cum inquit.
 Hipp. igitur non immemor cum vel ex mulsæ epota vel
 absque ipsa quis spumosa simul & syncere biliosa de-
 iecerit, febrem sciueris esse quæ liquefaciat & ad tabem
 perducatur &c. Quare hos tali cibo nutries. Sumpta
 in presenti à sola corporis dissolutione indicatione. Vi-
 etum vero iuxta febris acumen conuenientem, ex ijs quæ
 in superioribus diximus colliges. Quæ dissolutioni
 corporis obstant triplicia sunt, nempe quæ corpus &
 quæ humorem respiciunt, & quæ utrunque. Ad pri-
 mum modum spectant ea quæ multum præstant cor-
 pori nutrimentum, & facilis coctionis sunt. Quæcumque
 potestate infrigidant, secundum. Infrigidantia vero ci-
 baria quæcumque astrictoria participant vi, tertium, opti-

DE VICTV FEBRICIT.

mus igitur in colliquantibus febribus cibus fuerit is, qui corpus nutriat infrigidet & modice astringat. Caput igitur iuuenem crassum ita coquito. Hordei excorticati man. tres, vnae acerbae, portulacae, plantaginis, viridis coriandri, singulorum vnum, bulliant simul, deinde collato ius, cuius accipe partes tres, succi granatorum acidorum partem vnam, sorbitionem cum pane crassam conficito. Panis infusus in succum granati acidi conuenit.

Ptisanam hordei non collatam parato in hunc modum. Duos pullos crassos coquito cum tribus hordei excorticati pugillis, portulacae vno, modicum antequam ab igne amoueas, immittito granorum mali granati acidi pugillum vnum, finito vt coquatur tandiu quod rumpatur hordeum & tenerimum fiat, extrahito deinde hordeum, & adiecto pauco Zucaro administretur iis quorum virtutes ob imbecillitate laborant. Conuenientissimus cibus fuerit iis qui colliquantibus febribus laborant. Infrigidat, roborat, & facillime coctionis est. Aqua frigida comodissimus iis potus & remedium est, vtrunque respiciens & corpus & humorem. Ad quam exhibendam exiguae coctionis signum spectandum esse nos docet Gal. quarto de ratione victus & in libris de

In fine 10.
de Metho. Methodo. Mel iis aduersissimum esse ab eodem didicimus. Sciendum praeterea rectam victus administrationem & frigidae potum, praecipuum esse ad liquefacientes febres remedium, parumque auxilii praestare medicamenta. Quare diligenter obseruandum est, vt boni sint nutrimenti, & facillime coctionis cibaria, quae

is offeremus. Quibus cum admiscere ea quæ refrigerare & parum astringere valeant vtile erit. Optimus quoque omnium quem sciam, his cibus est, ptisana hordei teo quo diximus modo parata. In ea si quidem omnia quæ necessaria sunt, insunt. Boni nutrimenti est, facilis coctionis, in frigidat, parumque astringit. Quæ enim insigniter astrictoria vi pollent, ex eo incommoda sunt, quod causam morbificam intra corpus detinent, cum ad omnem euacuationem vias obstruant.

CAP. XXII.

Morbillus & variola differunt, morbillus incute est instar morsus pulicum, à sanguine nimis bilioso ortum habens. Variola cutem magis in tumore attollit, diuersique coloris est. Albæ visuntur vt plurimum, quandoque citrinæ, raro nigræ plumbeæ. Morbilli consimiliter non vnum seruant colorem. Proinde variolæ à sanguine nimis aquoso fiunt. Inter morbillos & variolas in eo cõuenit, quod vtraque pustula ab ebullitione sanguinis fit, natura prauum ab eo quod purum est separante, & ad cutem detrudente. Quapropter à tali expulsionem naturam, crasso cibo aut multo aut duræ coctionis, tunc temporis distrahendam non esse recte quis colliget. Vt vero opus melius compleat, & ab internis ad cutem versus commodius noxios humores depellat, & ne in aliqua interiorum partium humor detineatur, cibum parum in frigidantem leuiter astringentem his ministrare oportet. Qui enim huiusmodi est, particulas roborat, vt validius à se quod contristat depellant. Vim præterea repellendi calidum humorem habet.

DE VICTV FEBRICIT.

Quapropter ius Hispanarum lentium cum acetosa herba viridi coriandro, oleo, aceto, & sale, & modico crocijs conuenit.

Cocurbita etiā cocta cum portulaca acrestia, oleo, aceto, & sale.

Ptisana prout parauimus supra in colliquantibus febribus commodissima his sorbitio est. Fugienda omnia ea sunt quæ aut sanguinis copiam augeant, aut in eius ebullitionem addant. Quare inter initia dummodo vires constant, gallinaceorum iura vitanda sunt, & omnia dulcia & vnctiosa. Facta euacuatione totius nisi copiose erumpant, bonum erit in cibis minuere ea quæ astringunt, & eorum quæ aperire valeant, aliquid imponere, vt folia apii, aut petroselini. At cum eruptio subsidere iam incipit, bonum est in cibis ea quæ ventrem leniunt miscere. Vt prunas, violas, borraginem & similia. Prunis autem quæ astringente participant facultate, cuiusmodi gallica sunt & Hispana, per omne tempus vti licet decoctis cum politrico plantagine aut portulaca. Potus autem ijs qui patiuntur morbillos aut variolas, sit aqua hordei cum politrico & malo granato cocta. Sunt qui lactucas decoctas in aceto, medullam citruli, & anguriæ ijs qui variolas aut morbilos patiuntur exhibeant. Sunt & qui aquam anguriæ in potum ministrent. Sed quantum sentio, huiusmodi cibaria his damno potius quam iuuamento sunt. Quandoquidem expulsiōni naturæ obstant, & eruptionem pustularum retardant sua vehemēti frigiditate. Nam huiusmodi ab intro ad cutem expulsiōnes à natura fiunt, ma-

teria ob ebullitionem eo inclinata, vt pote iam in vapore transcunte ob substantiæ eius tenuitatem. Quapropter sicut ijs quæ calida & fumosa sunt augenda ebullitio non est, sic nec ijs quæ valde refrigerant extinguenda. Solum igitur ea ministranda sunt quæ modicum refrigerent & astringant. Vt per hæc roboratis siue in se collectis particulis melius fiat ab intro ad extra expulsio. Quapropter ficuum aridarum exhibitionem in ijs qui morbillis aut variolis laborant, vt pluribus nostrorum medicorum visum est, ob id quod malas materias extra pellunt, nõ probo. Nam ob id ipsum quod caricas commendant, ego damnarẽ. Aiunt earum vsu materias ab intro ad extra pelli. Cuius argumentũ esse scabiẽ ex earũ imodico vsu euenientẽ aiũt. Sed profecto vt opinor ipsa decipiuntur experientia. Nõ enim id agunt caricæ quia malos humores ab intro ad extra pellunt, aut quia sanguinem mundificant vt opinantur, sed quia eum nimis calfacientes, ebullitionis modum ei præstant. Vnde accidit vt id quod in fumum aut fuliginem ob calfactum sanguinem versum est ad cutem à natura detrudatur. Quare non immerito vulgus fert, caricas scabiẽ & pruritus peculiariter inducere. Quapropter eas pueris & iuuenibus prohibent. Quod autem nimis calfaciunt, docet Dioscorides qui eas sitim inducere asseruit. Rasis etiã tertio Almasoris ex multo earum vsu fieri pruritus & pediculos affirmavit. Nec id alicui admirationi sit. Nam in ipsis est occultũ lacticiũ vt recte sensit Auicẽ. Haliabas ẽt s. theoricg, cap. 19. eas i colericos mutari humoris scripsit. At

DE VICTU FEBRICIT.

si in ventriculo humores superflui fuerint, inquit ille dura fit ad digerendum carica, & ad corruptionē mutatur. Et inflationem ventositatem que generat, & pessimum sanguinem. Auicenna similiter idem asseruit in hac verba. Et sicca quidem inquit in suis operationibus laudabilis est, verum tamen sanguis generatus ex ea non est bonus. Verum id est, aridas ficus nimis abstergere, aperire & incidere. Quapropter commendantur à Gal. secundo alimentorum cap. VII. præcipue cum nucibus & amigdalibus. Ut cunque res habeat caricas ob earum superfluam calfactionem vitandas esse in morbillis in caloris febrilis præsentia opinamur. Senibus tamen frigidis natura, vbi eruptio nimis diminuta est, vtiles sunt & secure concedi possunt, præsertim in remissione caloris febrilis. Sua enim arida ficus apertione, subtiliatione, calfactione, humores adeo attenuat vt ad cutem facile ferantur. Vnde variolas tunc temporis absque latione euocare solet. Quod Petrus aponensis vir disertissimus asseruit, de morbillorum & variolarum curatione agens.

CAP. XXIII.

ET vt speculationi huic nihil desit, non ab re fuerit de eo victu differere quo vulgus vtitur in variolis & morbillis, nempe salitis piscibus. Siue enim ab ipsa experientia percepto cōmodo, siue ratione id ostendente, apud lusitanam plebem salitorum piscium vsus longæuus obtinuit, vt parua aut nulla medicis fides adhibeatur contrarium suadentibus. Aliud tamen vnus è nostris medicus natione Italus sentit, piscium salitorum.

vsum in morbillis & variolis reprobandus. Nam ut ille
 ait apud non nullos è plebe Itala aut scholares opinio-
 nem esse, in variolis recte ministrari. Verum si ab Ari-
 stotele recte dictum est, non vanam esse omnino famam
 quam vulgus ferat, non vanum utique erit inquirere
 an rone aliqua qui salitis piscibus in variolis utitur ini-
 tatur. Percipimus ex quottidiano vsu salitos pisces pru-
 ritum inducere. Siue id salitorum piscium substantie
 cocedas, siue caliditati & siccitati eorum, quibus ebu-
 litionem sanguinis excitant. In omni autem ebulitio-
 ne constat crassos humores in tenues solui, tenues in fu-
 mum digeri, fumos & fuligines ad cutem migrare.
 Hunc que esse modum quo generatim salita edulia pru-
 ritum ob qualitates inducant manifestas. Siue id eo-
 rundem substantie in vaporem digeste, rapide ad
 cutem lationi ob salis incisiuam qualitatem & acu-
 tam penetrationem tribuas. Quod non nulli caris-
 sis in esse firmiter credidere. Siue vtrunque simul in
 causa sit. Verum est salitorum piscium vsu, ab inter-
 nis corporis partibus ad externas non nullorum excre-
 mentorum lationem fieri. Quod cum ita sit, dubium
 non est quin aliquando in iis morbis salitis piscibus lo-
 cus sit. Nempe vbi natura segniter opus expulsionis
 aggreditur. Id autem si præter nature imbecillitate ac-
 cidat, aut deferuescente ebullitione fiet, qua inuatur natu-
 ra ut melius excrementa ad cutem detrudat, aut ob cras-
 sos & lentos humores ad expulsionem talem ineptos,
 aut ob viarum occlusionem. Quodcunque horum trium
 adsit, aut omnia, pisces salitos prodesse ratio demonstrat

DE VICTV FEBRICIT.

& ob caliditatem & siccitatem salitorum piscium, &
 non minime ob eorum incisionem & acutam penetratio-
 nem. Cum ergo in frigido natura corpore non satis va-
 riolæ erumpant ob aliquam trium dictarum occasionū,
 febrili calore non obstante, dandos esse pisces salitos cū
 plebe sentio. In succo tamen acetosæ per diem inte-
 gram eos prius macerare oportet. Si que mediæ æta-
 tis salitura, quanto enim antiquiores sunt, eo calidio-
 res & sicciores euadunt. Vt supra ostensum est. Ad
 hæc pisces saliti partes corporis ob salis compressionē
 in se inuicem collectas roborant. Quod siccis ficibus
 non inest, quinimmo contrarium. Id vnum est ex iis quæ
 cūmulatiorem efficiunt expulsionem. Quod cibus inesse
 qui in variolis ministrantur, supra optauimus. Præterea
 si eueniat vt fit, pustulas intro erumpi, profectò nullo
 medicamine efficacius rumpes, saniem purgabis, exicca-
 bis, putredinem que inde emanantem nullo alio citius
 castigabis, ne vltiorem concipiat corruptionem, sanas
 tandem particulas nullo alio quàm ex salitis piscibus ci-
 bo incolumius, ne emanantis corruptionis contagio affi-
 ciantur, seruabis. Nec ab re fuerit, vt cum intro erum-
 puntur, pro earum maturatione ficus aridas primo vo-
 rare, deinde piscibus vti. Meminisse tamen oportet in
 morbilis cauendum esse piscium salitorum vsus. Et in
 iis qui calidi & sicci sunt natura. Vt igitur summatim
 dicam vbicunque eruptio incompleta est, si crassi &
 lenti humores, aut viarum obstructio in causa sint, fe-
 bre non obstante, nec calido & sicco hominis tempera-
 mento, ficus aridas & salitos pisces audacter ministra-

to. Nec audienda est illorum sententia qui salitorum piscium usum agris non conuenire scribunt. Nam absurdum est putare contraria salitorum piscium qualitate agros affici non posse. Præterea tertio Almanforis scriptum est salitos pisces nullo modo fore ministrandos nisi in die quo aliquis sibi medicari voluerit, hoc est non cibi sed medicinæ gratia commendandos esse salitos pisces. Quod Auicenna asseruit cum dixit vnum est quod ipsorum nutrimentum est malum, vnde plus via medicinæ sunt accipiendi quam via cibi. Et piscibus salitis laudauit Gal. sardam cum ait in tertio de alimento rum. Pretiosissima est sardæ salitura.

CAP. XXIIII.

Hemitriteus verus, nempe quotidiana continua, & tertiana interpollata, mediæ rationis victum exposcit. Hunc dico qui subtilior sit quàm qui febribus interpollatis conuenit, crassior vero quàm cõtinuis ab vno simplici humore. Cum singularum qualibet longior sit. Cunque naturæ duobus qualitate & substantia contrarijs humoribus pugna sit, viribus & tempore indiget vt ambos vincat. Vtrius, ue igitur causa, nempe vt ad longum seruetur tempus, & vt vires contra vtrunque hostem habeat, ampliori opus habet alimonia. Cunque in superioribus in singulis febribus cibus ea miscuerimus quæ peccantis humoris qualitates reprimant, oportebit in hemitriteo aut simul ea quæ contrariarum sint qualitatatum, miscere, aut cibus vti temperatis. Ea quæ alterum illorum solū respiciūt administrare non licet. Nam vtriusq; febris medicus sit sollicitus oportet

DE VICTV FERBICIT.

tet. Cibum temperatum dico qui à naturali calido so-
 lum patitur. Hunc hemitriteo laborantibus idoneum
 non esse ex eo intelliges, quod sanguinem qui ab eo in fe-
 bribus generatur vitiosæ fore qualitatis necessum sit.
 Nam in tertiana febre ob bilis putrescentis calorem &
 acridinem, pars effectiua sanguinis extra naturalem tem-
 periem est, nempe calidior & sicior. Quapropter cibus
 temperatus ob id quod à naturali calido solum patitur,
 nec particulæ intemperiem contrarijs qualitati-
 bus valet corrigere, eisdem afficietur. Quare sanguis
 qui ab eo generabitur calidior & sicior euadet, pro-
 visceris intemperie. Qui statim paulo momento in bi-
 lem vertatur. Simile iudicium in febre quæ à pituita
 corpus præter naturaliter humectum efficiente, ortum
 habet. Quapropter miscenda sunt in cibo, quæ contra-
 riarum sint qualitatum, aut id accipiendû in quo vtraque
 qualitas reperiatur, quod magis probo. Quod si præ-
 ter hæc incisuum id sit, ante alia eligendum. Simpliciti
 medicamentorum vnum est acetum, quod præfatis sit
 facultatibus insigne. Vtrique enim conuenit humori,
 partibus insuper tenuibus præditum est, quibus incidit.
 Quapropter si id cum eo quod abstergere valeat mi-
 scueris, habebis id quod quærimus. Moderate abstere-
 gentium Zucarum vnum est, quod febricitantibus plus
 conuenit. Quare mixtionem ex Zucaro & acri aceto
 quam syrupum acetosum medici nuncuparunt, hemetri-
 teo maxime conuenientem esse putato. Quo vteris in
 hunc modum.

Thymi, petroselini, hordei ab vno cortice exuti, singulo

rum mañ. vnum, passularum enucleatarum vnum, corti-
cem vnum raphani linguam vellicantis, solis parum, bul-
liant cum pulla crassa quantum satis, huius decocti acci-
pito lib. vnam, syrupi acetosi acris quantum tolleraue-
rit ægrotantis palatus. Iterum bulliant quousque mi-
sceantur, dato vt bibat cum oportuerit, ex reliquo fac
sorbitionem. Hac vttere ante accessionem vehementio-
rem, & in eius inclinatione, in die vero mitiori eisdem
vtitor, pullæ que extremitates ægrotanti ministrato.

Siluestrem capum qui escam pererrans quæritet, coqui-
to cum hordeo, radicibus apij, aceto, & sale, fac vt
supra. Succi violarum mediæ magnitudinis vntias tres,
piperis nigri grosso modo contusi grana triginta, insun-
dito in succum violarum & ita esse finito quousque tran-
seât dies tres, postmodum cum iure misceto ita vt ad vn-
tias decem iuris, vntiam vnam succi imponas. Et quia
violarum succus omni tempore haberi non potest, suc-
cus simul cum pipere coaguletur, & ad formam troici-
scorum reddatur, vt singuli drach. vnam contineant.

Mixtionē ex pipere & succo violarū magni esse inua-
menti in hemitriteo in quo pituita & bilis pares habēt
vires compositio ostendit. In eo enim in quo alter hu-
morum superat, nec verus, nec certus hemitriteus dici
potest. In quo vero bilis & pituita pares sunt robore,
quem verum & certum vocamus hemitriteum, meminit
Hip. in libro de morbis vulgaribus, horrificam febrem
hemitriteum vocans, quia multoties in accessione vna fe-
bricitantes horrescant. Nam horror medius est, inter
rigorem quem bilis, & frigus quod pituita inducit.

DE VICTV FEBRICIT.

Cunque alter humorum superat, ita rigoris vel frigiditatis plus sit horror particeps. Quod si humor qui præualet in hemitriteo pituita fuerit, hoc cibo utere. Pullam aut capum cum hordeo, radicibus apij & ciceribus, aceto & sale coquito, fac vt supra. Ptsanam cum radicibus apij coctam, pipere & oximelite optimam ijs esse sorbitionem iudicato.

Quod si bilis superior fuerit, ita vt horror plus ad rigorem accedat. Pullam aut capum cum hordeo epatica thymo petroselino & apij radicibus sale & aceto coquito. Aqua hordei cum radicibus apij cocta, conueniens potus est verum patientibus hemitriteum. Iis vero in quibus pituita superior est, aqua decoctionis radicis apij & seminis fœniculi dulcis. Potus vero qui hemitriteo laborantibus ratione virium & consuetudinis competat, ex potus tabellis quærendus est. Iis vero qui hemitriteum pituitosum patiuntur, si temperamento sint frigidus, non ab re erit radiculam Zinziberis in cibis & potibus addere, vt simul integra bulliat. Est vnus ex arabibus medicis qui hemitriteum patientem alit in die accessionis cucurbitis, spinacis, attriplicibus; & similibus. Sed errat quantum sentio duplici ratione. Altera ab ipsa natura corporis sumpta, altera ab ipso cibo. In hora in qua natura intenta separationi est, frigida exhibenda non sunt cibaria, ne separationi naturæ obstant, & ne expulsionem periodicam quæ ab internis partibus ad exteriores fit, ad contrarium repellant poros que occludant. Quorum causa paroxysmus longior efficiatur. Vt ijs, qui diligenter cibariorum

Eariorum naturas quid singulis horis valeant efficerere
 scrutantur, manifestum est. Iis adde cibos qui ex hærbis
 oleribus ue parantur corruptioni ob noxios esse, ex eo
 quod aquosum generent sanguinem, qui promptissime
 calorem extraneum concipiat. Prudentis consilij igitur
 non est, huiusmodi cibos tunc ministrare, cum causa cor-
 rumpens validior est. Non aliter q̄ si ignauum & im-
 becillum militem strenuæ inimicorum cohorti obijcias.
 Sed de hoc abunde supra diximus, vbi ostendimus ci-
 bum ex hærbis aut oleribus inutilem esse acute febricit-
 tantibus. Eos que in ægotantium damnum errare, qui
 citra occasionem hærbis in cibos frequenter vtuntur.
 Grauius que eos peccare, qui ante accessiones hærbas
 aut olera ministrant, putantes se scopum attigisse. qua
 in re nostrorum medicorum plurimi quottidie labûtur.
 Quando autem hærbis & oleribus in cibo vtetur in
 fra deo inspirante dicemus.

CAP. XXV.

Febri in qua exteriora frigent & calent interio-
 ra, à bili putrescente ortum habet. In qua febrili
 calore pblegmata crassa in exterioribus existêtia dis-
 soluente, accidit, partes externas infrigidari, æstuatibus
 internis. Subtili ideo indigent victu, quia febrilis ca-
 lor multoties in seipsum reduplicatur tràspirazione pro-
 hibita. Quapropter periculo non vacat hæc febris,
 sicut cum à reuocatione natiui calidi exteriora frigêt.
 Cibus ijs conuenit refrigerans. Cui misceantur ea quæ
 aperire & valenter incidere valeant. Post calidam &
 asperam totius corporis fricationem, hunc febricitanti

DE VICTV FEBRICIT.

cibum ministrato.

Ptisanam cum radicibus apij & petroselimi & lenticula aquæ parato, coquitóque sufficienter. Et cum syrupo acetoso, aut oximelite ægrotanti si frigida sit natura ministrato.

Alium, coquito pullam eisdem hærbis, folijs raphani, hordeo & aceto fac potionem & tenuem sorbitionem. Præterea infundantur in libra vna aceti acerrimi, sicuû siccarum lib. vnius tertiam, finito per diem & noctem, postmodum colletur. Huius aceti vntias tres accipito, aquæ decoctionis radices apij lenticule aquæ vntias quatuor, Zucari quantum sufficit, coquito & fac syrupum acetosum ijs conuenientem. Cûq; hæc febris ab vno simplici accidit humore, vt à pituita valde crassa, quæ putrescens exteriora non valet calfacere, aut suæ crassitie aut leuis putredinis occasione, ad febres phlegmaticas aut melancolicas aut colericas pro victu eliciendo recurrendum est. A singulis enim prædictorum humorû originem posse habere, doctissimis viris placitum est. Vnde bene dixit arabs, tu vero inquit non debes ad paroxismos respicere, nam potest esse quod sit quottidiana, tertiana, & quartana, & quæ quinto, & septimo periodicant. De ijs vero quibus à reuocatione caloris ad intro, accidit infrigidari in febribus extrema, alibi nobis sermo erit. Est alia febris in qua exteriora calêt & interiora frigent. Quæ ab aliquibus empiala nominatur, à non nullis liparia ab aliis tenedos, sed nomina secundum Platonem contēnere oportet eos, quibus aliarum rerum incumbit inuestigatio. Hæc accidit cum

à putrescente bile calorem que febrile excitatē, phlegmata crassa in interioribus concreta dissoluantur. Accidit ut iis solutis partes internæ frigesiant. Victus iis copiosioris alimonie exhiberi potest. Minus enim periculosâ hâc ægritudo est, ut pote præternaturali calido in externas solum sc̄uiente ptes. Miscēda igitur ea sunt quę valenter incidat & abstergant cū mediocri calore. Quapropter ijs cibis utere, quos hemitriteo phlegmaticæ conuenire diximus.

Gallus antiquus post lōgam dimicationem cum altero, occidatur. Coquatur que cum hordeo, passulis enucleatis, pulegio, hyssopo, thymo, & violis, temperetur q̄ cum oximelite acri, propinato quantum vno hauſtu sorbere possit, sorbitionem ne facias.

Præterea in aqua hordei conficito sorbitionem ex fursure & fermento ut supra docuimus in febribus phlegmaticis. Sunt qui hanc quoque febrem à simplici pituita quæ non putriuit secundum totum euenire affirmēt. Sunt & qui à melancolia. Quorum victus sunt ex supradictis petendi. Hoc tñ proprium ijs febribus inest. Oia nēpe quæ aperiendo exiccant ijs febribus incōmoda ideo esse quod materiam crassiorem reddunt. Quę magis tenues sunt partibus, in halitus digestis. Cunque febrium quæ calorem & frigus simul operantur materias, crassos humores esse medici asserant, fit, ut qui ius cicerum & muriā ijs concedunt, febricitantibus parum salubriter consuluisse. Rectius profecto fuerit, ijs uti, quæ humida existentia, abstergere & incidere possint. Cum igitur huic febrī à simplici pituita dependente ob

DE VICTV FEBRICIT.

uiaueris, præsertim in homine frigida naturæ hunc cibum ministrato.

Senescentem gallum prædicto modo defatigatum parato ad hunc modum, chamemeli mañ. vnum & semis, ficuum aridarum, passularum enucleatarum, singulorum mañ. vnum, hordei ab vno cortice exuti mañ. tres, coquito sufficienter et collato. Accipito iuris libram vnā, adipis anatis recentis vntias tres, aceti albi è pulegio vntiam vnā, salis parum, bulliant iterum donec permisceantur. Dato calidum quantum vno haustu sorbere possit. Efficacissimum est ad crassos humores & lentos febrem generantes. Idem cum capo & pulla efficere possis sed inefficacius. Dicatur hæc sorbitio ex adipe anatis. Superest de ea in qua simul calor & frigus per totum sentiuntur, febre sermonē facere. Hæc à bile putrescente similiter ortum habet. Calore febrili crassa phlegmata partes internas & externas occupantia dissolvente, accidit, vt ægrotantis sensus minimas non percipiens differentias, calorem & frigus in eadem parte esse iudicet. Victus ijs conueniens est, qui incidere, & abstergere, & exiccare vtcunque valeat. Phlegmata si quidem in hac febre facilius dissoluuntur q̄ in prædictis. Signum est frigus intro & extra perceptum, quod latio nem materiæ per omnes indicat partes. Latio vero, eius liquefactionem, liquefactio obedientiam materiæ dissoluenti. Phlegmata igitur cum induritiem non occalueret, aliquali indigent exiccatione. Quapropter talem ijs victum ministrato.

Gallum senem vt supra defatigatum coquito cum hor-

Sorbitio ex
adipe anatis.

deo, radicibus apij, petroselini, passulis enucleatis, ciceribus. Hora vna antequam ab igne amoueas, projicito aceti albi è pulegio quantum satis, salis modicum, sicut vt supra. Potus omnibus ijs sit aqua hordei cum semine fœniculi & radice apij cocta. Iis vero qui intus frigent & extra callent, vinum album prædicta aqua dilutum administretur.

CAP. XXVI.

Sed quos nam victus exigant singulæ febres, indicatione sumpta ab affectu, & ab eius causa ab eodem quidem dictum est. Nunc vero quos nam victus symptomatum simul habita, ratione adhibere conueniat tempestiuum est percurramus. Nam quemadmodum symptomata curationis quandoque indicationem ad se trahunt, sic & victus rationem. Victus enim administratio pars curationis est. Id etiam sicut & reliqua ab Hip. didicimus, quem à symptomatum etiam natura & vehementia, victum conuenientem inuestigare obseruamus. Vt in eo vbi autem dolor aliquis vexauerit, oximeli bibendum dabis, hyeme calidum, æstate frigidum. Quod si multa sitis fuerit melicrato vtendum & aqua. Gal. in expositione ita ait. Nempe quantum ad morbum spectat, oximelite magis est vtendum. Verum si æger accepto multo oximelite adhuc sitiuerit, melicratum dare oportet. Quod si ab ea re sitiuerit, aquam offerendam putato. Et si aqua per se pota culpa non careat. Præterea infra ratione symptomatis superuenientis sorbitionis modum mutare iubet, cum inquit. Postea si dolor quispiam vel periculum comparuerit sorbitio

I. de ratione
ne victus.

DE VICTU FEBRICIT.

nem dare oportet neque multam neque crassam &c.
 Sed inuestigare diligenter oportet, qua symptomatis
 magnitudine mutare victum oporteat. Initium huius in-
 uestigatiōis ab Hip. etiam sumendum est, viro sapien-
 tissimo. Ille enim victus rationem in sola effatu digna
 symptomatis magnitudine immutare videtur, vt cum di-
 xit. ἐὼν δὲ πολλὴ δίψα καὶ μελιχρῆτος καὶ ὕδωρ
 π. Hoc est si multa sitis fuerit melicrato & aqua. Ra-
 tio id quoque suadet vt non à symptomatum quac-
 cunque magnitudine sed ab ea quæ effatu digna est,
 curationis scopus mutandus sit. Nam cum symptoma-
 ta, morborum effectus sint, ablatione causarum euane-
 scunt. Quapropter vt effectus sunt nullius sunt ca-
 pacia indicationis. Cum vero ad effatu dignam accre-
 scunt magnitudinem, indicationem curationis præstant.
 Proinde cum effatu digne symptomatum magnitudines,
 sicut & cuius vis rei innumeræ sint, sola ipsius magni-
 tudinis ratione differentes, nisi aliquo signo magnitudi-
 nem symptomatum diffiniamus, incompletus & omni-
 no inutilis noster sermo esset. Sic igitur symptomatum
 magnitudo diffinienda est, vt eorum ratione victus mu-
 tetur. Nempe cū alicuius præter naturalis dispositionis
 sint causa. Quæ aut in morbum addat, aut naturæ vi-
 res exoluat. Quodcunque horum in corpore eueniat
 symptomatis magnitudinis causa, iusto tunc symptoma-
 ta victus rationem, & curatiuam indicationem suppedi-
 tāt. Vt pleurítico parum sitienti oximeli aut melicratū
 quæ ipsæ morbus exegerit offere. Quod si multa siti ve-
 xetur, nō ijs quæ morbū & eius causam respiciunt, sed

his quæ sitim mitigant vteris. Nam multa sitis sputum exiccat, & morbum incohibilem reddit. Febris que calorem auget. Quapropter melicratum & aquam exhibebimus à symptomate indicatione sumpta. Nam aqua morbi gratia exhibenda non esset. Ob id quod doloris maturationi aduersa est. Sic ergo symptomatum magnitudo diffinienda est, vt ab eis ratio curationis & victus indicationes sumantur. Cæterum huiusmodi symptomata cum ad dictam perueniunt magnitudinem hoc est vicem habent causæ ad morbum relata, aut vrgentis aut causæ sine qua morbus curari non possit vicem habent. Quapropter potior est quæ ab eis sumitur indicatio quam à morbo. Vt ex dogmate de complicatis affectibus colligitur. Hoc etiam manifestum est ex eo quod Hip. pleurítico valde sitienti aquam concessit. Quam si potiozem à morbo indicationem faceret nõ exhiberet. Manifestum igitur est ex doctrina Hip. vt cū symptomata ad eam magnitudinē perueniunt vt in morbum addant, aut vires naturæ exoluāt, ab eis potiozem sumendam victus esse indicationem. Dāda nihilominus est opera, vt ea ministremus quæ aut morbo si fieri possit conueniant, aut saltem incommoda non sint.

I. de rōne
victus.

CAP. XXVII.

Febriticanti patienti vigilias à bilioso hūmore ortum habentes hunc cibum ministrato.

Ex aqua hordei lac amigdalarum conficito mediocri crassitie, cunque semicoctum fuerit, mañ. vnum coriandri viridis in mortario conterito, addito modico croci simul in ollam projcito. Zucari quantum satis ad.

DE VICTV FEBRICIT.

dito. Fac vt decenter coquatur ad lentum ignem semper cum cocleari agitando quousque mediocriter crassum reddatur. Extrahito ab igne & linteis circum voluuto, & tepidum ministrato. Hac sorbitione vsus fui olim in Anglia. Erat Anglus dicturus coram Henrico Angliæ Rege inuictissimo, & regni primoribus. Curabat que vt suo cum honore rem ageret. Cunque tempus instaret, paucis ante diebus in moderato studio, vigilantia cura, cerebrum adeo exiccavit, vt in vigilias incideret. Cunque apud amicos de ea re quæreretur, nec diacodion, nec syrupo de papauere nec alijs id genus quæ ei in remedium miserant somnum sibi conciliare posset. Tertius que dies instaret, qua sibi sano capite opus erat, cunque ob imbecillitatem quam vigiliæ induxerāt parum sibi crederet, in maxima erat sollicitudine quid ageret. Accedens forte amicus hominem salutandi gratia, rem audiens, consuluit vt mea vteretur opera. Repente ipse veniens, hominem inueni præter modum calfactum. Cunque arteriam tangerem, conieci parum abesse hominem à febrili dispositione. In eam que lapsurum nisi præsentaneo remedio ad propriam reuocaretur temperiem. Cunque hæc ei retulissim, acclamauit vt omni diligentia id præstare voluissim. Cunque hominem bono esse animo iuberem, abij, sero rediens, sole iam occumbente hominem in capaciſſimo labro aquæ tepidæ sedere iussi. Ibi que hora vna immorari permissi. Exiens lectum petijt, ibi cum parum quiesceret, homini lac supradictum exhibui, abij que. Pueris admonitis, vt strepitum vitarent. Sequenti die mihi acce-

denti occurrerunt famuli gratias agentes quod heri vigilias & famulorum vno remedio sanassem, inquietabat enim eos, referentes herum solidam dormisse nocte. Quod si inconsciendo lacte micam panis in aqua rosarum infusam simul cum amigdalibus teras, crassiorem efficies sorbitionem magis nutrientem & humectantem. Quod si crassiori vti velis sorbitione hoc modo conficito.

Panem purissimum mediocris ætatis in exiguas abrađe particulas, tribusque aquis lauato, deinde amigdalarum succum ex aqua hordei extrahito, simulque cum pane coquito, ad lentum ignem semper agitando, cunque semicoctum fuerit, coriandrum viridem quantum manu capi possit in mortario cum pauco croco conterito, & cum sorbitione quæ ad ignem est dissoluito, adiecto Zucaro, simul omnia coquito, quousque permisceantur, cocleari panem ad ollæ parietes atterens. Conueniens hic cibus est exiccato & super calfacto cerebro, frigidos & humidos halitus ad caput mittit, naturæ cerebri nimium familiares. Lusitanarum quæ in ægrotantium cõmodum diligentiores sunt fœminæ, cum somnum conciliare student, sorbitionem sic parant.

Micam panis post ablutionem in aqua hordei coquunt, butiri recentis parum pro panis portione, aut oleum purissimum oliuarum eius loco injiciunt. Cùmque ferè coctum est. Coriandrum viride & croci parum conterunt, & in mortario cum sorbitionis modico dissolunt. Oui recentis (in aqua frigida horis tribus infusi) vitellum, cum sorbitione quæ in mortario est coclearis conquassatione

DE VICTV FEBRICIT.

permiscēt, in ollam reijciunt et cū Zucaro simul coquūt, semper agitando cum cocleari donec percoctum sit. Valens hic cibus est ad conciliandū somnū. Attamen quia multi nutrimenti est, continuis febribus et acutis non cōuenit. Nisi facultatis imbecillitas id suaderet. Febribus ijs quæ periodice intermittunt & quiescunt bono temporis interuallo concedi posset.

Lactucas quæ mediæ sunt ætatis in aqua coquito, cūq; percoctæ fuerint, aquam ab eis forti compressione extrahito, cultello in exiguas portiunculas percutite, oleo, aceto, sale, & Zucaro pro portione inspersis, vigilias patienti dato vt cum pane deuoret. Qui vero vigilias ob doloris vehementiam patiuntur. Cibis somnum inducere ne speres, sed confestim relicta ea artis medicæ parte quæ victus rationem docet, ad vtranque & quæ de medicamentis agit, & quæ circa manus operationem versatur te confer, ab illis quo hominem à dolore leues, auxilium petas. Sciens in hora doloris cibum quæcunque culpa non vacare. Præcipue qui facile acefcunt aut in fumum abeunt. Vtraque enim causa dolorem auget. Nam ptisana quæ ab Hip. vt conuenientissimus cibus acute febricitantibus receptus est, in vehementia doloris ab eodem damnatur in primo de ratione victus in morbis acutis, in hæc verba. Nisi quis inquit dolorē vel alui subductione, vel infecta vena, pro vtriusuis exigentia soluerit, ptisanam ita affectis dederit, precipitem aget in mortem. De reliquis cibus in hora doloris ita ait. Præhendunt hæc non solum si ptisana in tempestiue vtantur, verum & multo magis si quippiam

aliud quod ptisana inconuenientius sit, vel ederint vel biberint. Sed fortasse quis nobis obijciat Hip. in prædictis locis ptisanam prohibuisse sicuti & cibos alios, non doloris sed inflammationis membranæ succingentis constat ratione, de qua ei sermo erat, quam dolorem appellauit. Vere ita res habet, non ob id tamé aufertur quæ diximus, nempe in hora uehementis doloris, cibum quem cunque & si leuissimum culpa non vacare. Quinimo magno esse nocumento assero, hac ductus ratione. Dolor est ex ijs quæ maxime virtutem corporis profertunt ut Gal. visum est. Ita ut nec ventriculus cibū recte coquat, nec epa aut venæ hunc insanquinem commode mutant. Nec distributio præterea, nec appositio, nec excrementorum expulsio, nec vlla naturalium actionum commode peragatur. Tum ob dolorem actiones lædentem, tum maxime ob id quod intenta natura ad id quod contristat, sanguinem & spiritus qui commune ad omnes actiones instrumentum est ad locum doloris mittat. Vnde fit ut loca coctioni deputata indigentiam patiantur. Quæ causa est ut cibus perperam coquatur in ventriculo, epate, & venis, facileque inde extraneum concipiat calorem. Et tandem additionis doloris causa fiat. Cum igitur loca coctioni deputata influentis calidi indigentiam patiantur, & obiectum in quod agunt calido extraneo obnoxium ob id (natura alio intenta) maneat, consulte medici agunt sanguinem in forti dolore mittere. Ut quantum natura à consueta deficit cura, tantum sanguinis imminuatur. Iuxta illud minori curæ minus quod curet. Nec solum mittendus

DE VICTV FEBRICIT.

est sanguis, vt qui in iocinere & venis est, succum ab extraneo calore incolumē tueamur. Sed & cibo qui in ventriculo est consulimus, vomitum prouocantes. Cūq; hæc ita se habeant, dementis consilij fuerit, cibum ea hora ministrare, qua eius à corpore eductio doloris remedium est. Qua in sententia Gal. est in expositione illius maius quidem malum est &c. Vbi ad hunc modum scribit. Cōtra autem qui ob dolorem vel morbi acūmē, euacuatione interdum mazis quam repletionē indigent. Immo qui cibum his exhibet, maximum operatur malū etc. Cæterum cum dolorū plures sint differentiæ, ita vt alij alternis inuadunt temporibus & remittant. Alij perpetuo torqueant. Horum nonnulli talem consecuti sunt vehementiam, ut in vigiliis laborantes deducant. Alij in inquietationes. Nō vna victus ratio ab omnibus sumenda erit. Dolores igitur quicumq; laborantes inquietant omnem cibum & potum abscindunt. Vt in ijs quæ in primo libro disseruimus abunde dictum est. Vbi ostendimus morbum cui continua coniuncta est inquietatio intra dies quattuor terminari ob cuius vehementiam. Omnimodam ei abstinentiam conuenire. Vehementissimi quidem dolores sunt, qui laborantes in inquietationem deducant. De hoc locutus est citato loco Gal. cum dixit qui alimentum his ministrat, maximum operatur malum. Quod manifestum est ex ijs quæ in initio expositionis scripsit vbi vehementissimum dolorē ad hūc modum describit. Propter dolores sæpe quidem laborantes sine pulsu fiunt, & animi deliquia incurrunt, & in nullo motu moueri possunt. Similia his ab acumine

morbi eueniunt. Sunt autem quibus non propter id vir-
 tus laborat, sed ob vasorum quomodolibet factam eua-
 cuationem. Siue igitur ob excretionem sensui manifestā.
 Siue ob διαπόρευσις id est in halitus digestionem, siue
 ob inedia, hi quidem alimento indigent & quā ce-
 lerrime refici. Contra autem qui ob dolorem, vel morbi
 acumen, euacuatione aliquando indigent magis, quā
 additione. Immo qui alimentum his porrigit, maximum
 operatur malum. Validum ex verbis Gal. sumitur argu-
 mentum, laboranti vehementissimo dolore cum robore
 virium, nullum exhibendum fore alimentum. Cum in
 eos qui ob dolorem imbecilles admodum facti sunt, ita
 vt absque pulsu fiant & animi deliquio capiantur, ma-
 ximum operari malū scribat. Ob dolores qui proxime
 à vehementissimis degenerant, vnam decubitus formam
 seruare queunt laborantes. Somnum tamen capere non
 possunt. Quare talis visus ministrandus est, qualem
 morbis qui ad septimum terminantur conuenire dixi-
 mus. Vigiliæ enim continuæ vt in primo libro ostendi-
 mus, vnum est ex tribus symptomatibus quæ morbum
 ad septimum terminant. Iis igitur qui ob dolorem per-
 petuas patiuntur vigilias, victus per pocula cōuenit. Sic
 Hip. vti vero potu oportet, si dolor aliquis affuerit, oxī
 melite, hyeme quidem calido, æstate vero frigido. Si ve-
 ro multa sitis fuerit, & melicrato & aqua. Quo in loco
 Hip. victus formam à ratione duorum symptomatum
 diffiniuit, nempe à dolore & à multa siti. Dicens. κρε-
 εοδοι δὲ ποτῶν, ἢν ἀλγυμῶτι ἔχη, ὀδυμέλιτι, χαμαί-
 vos μὲν θερμοῦ, θεροῦ δὲ ψυχροῦ. ἐὰν δὲ ποτὴ δὲ

DE VICTV FERBICIT.

Φαη, καὶ μελικρήτω καὶ ὕδατι. Vbi perperam quā-
 dam in hunc modum vertit. Vbi autem dolor aliquis ve-
 xauerit oximeli bibendum dabis. Non equidem id solū
 vult Hip. vt oximelite cū dolor aliquis affuerit vtamur.
 Sed duo nos in dictis verbis docet. Nempe cum dolor
 aliquis affuerit victu per pocula vtendum esse. Secun-
 do declarat nobis conuenientem potum oximeli esse.
 Si enim eadem fuisset Hip. mens ac traductor intelligit,
 breuius quidem sententiam protulisset ad hunc modum
 χρῆσθαι δὲ δξυμέλιτι ὡς ἀλγυμάτι ἐχθ' εἰς. Hoc
 est vti vero oximelite si dolor aliquis affuerit. Id præ-
 terea facile erat ex mediæ quietis signo quod dictioni
 ποτῶ, coniunctum est elicere. Sed quod semper dicere
 sum solitus hic præterire silentio haud æquum censeo.
 Solius Hip. scripta de verbo ad verbum trasserenda fo-
 re. Vt incorruptam grauissimi viri sententiam habeamus.
 Nullo quidem breuiloquus vir ocioso vsus est ver-
 bo. Quicumque igitur in vertendo Hip. curant elegan-
 tiam sermonis, caueant ne diuinas viri sententias corrū-
 pant. Ad propositum redeundo. Cum dolor, tali sit
 vehementia vt vigilias inducat, victum per pocula indi-
 cat, sorbitiones que tunc temporis ministrandas non
 esse. Sed forsā quis nobis obijciat. Hip. cum in dolo-
 re assiduo sorbitiones & cibum subtrahit, non doloris
 sed inflammationis & acute febris ratione prohibet. Vt in
 primo de ratione victus cū scribit. Ad hæc si adhuc la-
 teris dolor continuus fuerit &c. Non solum vbi dolor
 acute febris coniunctus est, victus qui poculis sit crassior
 incommodus est, sed vbi dolor absque vlla sit febre.

Quod cum ostendemus, manifestum erit in dolore acu-
 te febrī coniuncto, cibum & sorbitiones Hippo. ratione
 symptomatis potius quā morbi prohibuisse. Ille igitur
 in de victu sanorum ita scribit. Quibuscunque dolo-
 res sūt in visceribus vel ex exercitatione vel alia quap-
 piam ambulatione his confert sine cibo recreari. Potio-
 ne vero uti &c. Ex ijs quę statim subiungit & apertius
 ex Gal. in expositione manifestum sit, de ijs qui absque
 febre fiunt doloribus locutum fuisse. Si igitur scripta
 Hip. vigilanti lectione percurramus, nō solum cibum ijs
 prohibere qui cū robore viriū doloribus infestantur re-
 periemus, sed in eos qui imbecilles ideo effecti sunt, si
 quis victus formam aut quantitatem ad maius auzeat,
 magnum operari malum affirmat. Vbi ad hunc modum
 scribit. Ingens si quidem malum est, si ob dolorem &
 acumen morbi imbecillitate porrigat quis potum vel
 sorbitionis plus, vel esculentum, imbecillitatem eam
 ex vasorum inanitione contigisse arbitratus &c.
 Quo in loco potum, sorbitionem, & esculētum nō asse-
 rit male ijs exhiberi qui ob dolorem aut morbi acu-
 men imbecilles fiunt, vt quidam opinatus est. Sed solū
 damnat additionem victus formę aut quantitatis qui-
 bus ante imbecillitatem æger utebatur. Vt si tri-
 bus aquę mulsę cyathis Socratem acuta febre, vehe-
 menti capitis dolore, laborantem nutrias, ob dolorem
 autem aut morbi acumen in magnam incidat imbecillita-
 tem, ita vt moueri nequeat & absque pulsu fiat, caueas
 vt huic aut sorbitionē, aut plus tribus cyathis mulsę mi-
 nistres. Nā hoc quidē magnū malū eē affirmat. Quibus

DE VICTV FEBRICIT.

autem signis imbecillitatem quæ à dolore aut morbi acumine & eam quæ à vasorum inanitione euenit discernere possimus supra ostensum est. Potus igitur quæ ijs concedemus talis sit vt aliquod præstet corpori nutrimentum, & doloris etiam causam respiciat. Vt oximeli quo vititur in lib. 1. de ratione victus ad lateris dolorē, vt quod eius causam respiciat. Et in libro de victu sanorū ad dolores viscerum absq; febre, qui ab obstructione ortum habent, potione vititur cuius minimum in corpus ingrediens plurimum educat lotium. Et quia hæc inuestigatio ad eam artis medicæ partem quæ morborum speculatur remedia (Σεραπεία græce dicitur) spectat, nō est quod hic longiorem faciamus sermonem. Illuc te confer si quod reliquum huius speculationis est, queris. Nos interim reliqua prosequamur præpositi. Vigilia interdum ex penuria vaporosi halitus cerebrum humectantis euenit, & si quando ex defectu alimenti in ventriculo accidat, vt plurimum inclinante morbo fit. Iis præcipue qui bona valitudine multum ingerere sunt soliti. In morborum incrementis aut vigore, raro ob hanc solam causam vigiliæ accidunt. Difficileque tunc id percipere, vi morbi vigiliarum magis perspicua causa, illam obscurante. Cum ergo hanc esse vigiliarū occasionem intellexeris, cibū dato qui facilis sit coctionis & substantiæ, quæ dulces ex se emittat halitus. Vt pisces petrosi qui in hora vigeant, cocti cū aneto, petroselino, sale, & aceto, oleo, aut butiro recenti, & succo vuæ acerbæ, aut eius loco berberibus. Hūc cibum ministraui cum essem in Anglia præclarissimo viro domino

ro domino Guilelmo cidne serenissimi principis Anglo-
rum magno cubiculario dignissimo. Cū enim inclinante
iam morbo vigilias pateretur, multaque in huius gratiā
apparata nil quicquam proficerent, rogavi hominem an
vellet fluuiatiles ad cœnā pisciculos, quos gudions vul-
gari sermone Argli appellant. Annuente inducētoque
coquo modum apparandi imposui. Permissique vt eis-
dem ad libitum vesceretur. Abij, in crastinum re-
diens percepi hominē nocte dulces cœpisse somnos. Ad
huius cognitionē me potissimū induxerunt hominis ha-
bitus & eius assuetudo. Iis accessit quod inclinante iā
morbo nulla videbatur ad vigilias inducendas iuxta oc-
casio. Quapropter diligenter oportet medicum con-
templari aētionē singularum corporis partium, quan-
do imminuuntur, aut deficiunt, ratione indigentie nutri-
menti, & quando acuminis morbi. Cunque primum
contingit, cibus illico dandus est. Si secundū, maxi-
me prohibendus. Qua in re sæpe labuntur nostræ
ætatis medici, non discernentes alterutram aētionū no-
xæ causam. Quod antiquis medicis prior Hip. obiecit
in libro secundo de ratione victus in morbis acutis in
hæc verba. Neque sanè horum ita peritos video medi-
cos qui vt oportet dignoscant eas quæ in morbis conti-
gunt virium infirmitates, quæ ob vasorum quæ κενεαγ-
γελω græci dicunt. Et quæ ob aliam quampiam irri-
tationem, & quæ ob πόνον, id est laborem & quæ ob
morbi acumen fiant.

DE VICTV FEBRICIT.
CAP. XXVIII.

Sitis febricitantibus quandoque tali est vehementia vt indicationem curationis suppeditet. Id hoc modo discernas. Cum igitur sitis morbi materiae remoratur coctionem, aut nimia sputum exiccatione inhi bet, aut ab ea corpus ardeat, rationabiliter ab ea victus ratio sumetur. Quare tunc dare operam medicum oportet vt sitim leuet. Idque fiet cibo & potu qui actu & potentia frigidi & humidi sint. Omnium maxime quae sitim vincunt aqua frigida est. Praecipue quae a medicis probatur. Secundo loco est aqua hordei. Tertio syrupus violaceus multa aqua dilutus, quae sic praeparabis.

Aquam coquito in olla recenti ad vnus quartae partis absorptionem, ab igne amouens residere finito. Deinde aquam a sedimine separato, cuius accipito partes viginti, syrupi violarum depurati aut eius iulep partem vnam. Bulliant ad lentum ignem, donec permisceantur. Deinde sub dio exponito ad Septentionem. Et frigidum exhibeto. Simili modo confici potest aqua Zucari qua nostri recentiores multoties vtuntur. Sed considerare diligenter oportet ne in vehementi linguae totiusque corporis squalore vtamur ea nec abstergente villo. Nam talia corpus ficcius reddunt. Vt me experientia olim docuit. Cū essem in Anglia, Hispanū puerū periodica febre laborantē inuisi, habitu gracili & praeter modum squalido, eius lingua praenimio squalore

arida vltra modū erat, vt vis loqui posset, indomitam q̄
 sitim patiebatur. Frigidam puero exhibere mihi visum
 est. Zucarum que imposui vt aquarum crassitiem cor-
 rigeret. Cunque a potu frigida non leuaretur sitis,
 vitio aquæ illud tribuens, aquam distillationis buglosæ
 vt pote in qua nil crassum est cum Zucaro ministravi.
 Cunque a copioso & crebro illius potu siccior etiam
 euaderet, intellexi tandem in vehementi squalore, ni-
 mium aduersa esse quæ abstergendi facultatem habet.
 Ex eo quia corpus & humores sicciora reddunt. Nā
 non aliter corpori quod vehementer exiccatum est, ea
 quæ abstergunt adhibentur, quam si lintea sordida
 absque aqueo humore sapone deterforio vnguento dili-
 genter perfrices, vt sordes detergeas. Quanto enim
 plus deterforij adhibueris eo nihil proficies. Nam sor-
 des magis tenacius impinget. Oportet enim lintea
 aqua prius macerare vt sordities quam abstergere cu-
 pis humecta fiat. Vt cōsueuerunt fœminæ quæ doctio-
 res in ea arte sunt, vt minores faciant expensas, diutius
 lintea in aqua macerare permittunt, rem illis vsu mon-
 strante. Cum igitur hominum corpora vehemēter exic-
 cata sunt, cauendū est ab vsu abstergentium. Non sunt
 enim eo tempore detergendi humores, sed potius hu-
 mectandi. At cum humectos satis reddideris, abstergē-
 tibus secure vti poteris. Hoc postea ab Hipp. intellexi
 in primo de ratione victus in morbis acutis vbi ita scri-
 bit. Verum dandæ sorbitionis quantitas hoc obserua-
 bitur modo, nempe si morbus siccior quam vt quissiam

DE VICTV FEBRICIT.

existimet fuerit, non multum dare oportet sed præbibe
 re ante sorbitionem vel mulsam vel vinum. Alterutrū
 magis conueniat. Gal. in expositione signa commemo-
 rans quibus cognoscitur siccus affectus, ita scribit. Et
 sanè inquit superfluitatum nihil excernere, siccorum
 omnium morborum nota est. Non immerito igitur
 Hippoc. humectantium aliquod ante ptisanam adsumi
 iubet, &c. Nec solum ea quæ abstergunt in dicto
 affectu fugienda sunt, verum & quicunque cibus &
 sorbitio. Nam solo potu humectante vtendum est
 in ijs quorum linguæ totumque corpus vltra modum
 arida sunt. Si enim ijs cibum aut sorbitionem dederis,
 partes sorbitionis quæ crassioris sunt substantiæ ventri-
 culi tunicis præ nimia earum siccitate adhærentes à fe-
 brili calore deurentur potius quàm coquentur. Non
 aliter quàm cibus ollæ adhærens comburi solet, humore
 aqueo deficiente. Hęc vt arbitror fuit mens Hip. supra
 citato loco, cū morbo vltra modum sicco exñte, ante sor-
 bitionem præbibere mulsam vel vinum ægrotantes iu-
 bet. Volens in tali affectu solo potu humectante prius
 nutriendos esse laborantes donec ariditas soluat. De-
 inde ad sorbitiones deuenire. Et hoc est quod intellexit
 cum dixit ἂ μὲν προπιῖναι πρὸ τῆς πόφικας, id est
 sed præ bibere ante sorbitionē oportet. Nec ideo quod
 Hip. mulsam exhibere consulat, quæ mellis ratione ab-
 stergere valet, in hispani pueri affectu aquam Zucari
 præter rationem prohibuimus. Quæ longæ inferior
 est quam mulsam in abstergendo. Nam cum Hip. in mora

bo ultra modum squalido nec sorbitionem nec cibum alium quemcunque recte exhiberi ob iam dictam rationem opinaretur, potum concessurus magis nutrientem elegit. Sunt autem quattuor de quibus agit in libris de ratione victus. Nempe aqua hordei, mulsæ, vinum, oximeli. In sicco affectu nec oximelitis nec aquæ hordei mentionem fecit. Alterum quia nimis incisuum est sicco affectui non conuenit. Aqua hordei prout potus est, parum nutrit ob tenuitatem. Mulsæ autem & vini meminit tanquam ea quæ magis nutriunt & humectant. Electionem vero alterutrius medico relinquit, ac si intelligat in sicco affectu posse aliquando alterum lædere & eorum alterum conuenire. Si enim à bilioso humore ob eius indomitam qualitatem siccus eueniat affectus vitanda magnoperæ est mulsæ, vinum vero exhibendum quod citra abstersionem incisionem ue humectat. Et vires naturæ ministrat. Quod si à nimis crasso humore coëtrici facultati repugnante, morbus sicciior euadat, mulsæ potius quàm vinum ministranda est. Tum ad humoris extenuandam crassitiam, tum ad humectandum corpus. Plus enim humectat mulsæ quàm oximeli. Hanc fuisse Hip. mentem opinamur. Sed & illud certo scimus quod siccitas quæ linguæ & toto corpori aduenit ob bilis ardentis qualitatem multo validior est, quàm quæ à crassitie sola humorum prouenit. Quapropter recte supra additum est in vehementi siccitate vitandam esse aquam Zucari & quæ abstergerendi vim habeant. Potuque solo humectante vtendū esse.

Sentis ne studiose lector q̄ dicta mea cum Hip. consue-
 hiant scriptis. Quem vnum virum vnde quaque sapient-
 tissimum admiror. Sed rectius mihi quis obijciat, me in
 curatione pueri hispani fuisse lapsum, febrem tertianā
 patientis cum validissima & linguae & totius corporis
 siccitate, qui ei aquam Zucari ministrassem, nam manife-
 stum erat vehementem illam siccitatem à qualitate bis-
 lis acerrime ortum traxisse. Quapropter vino diluto
 non aqua Zucari nutriendus erat. Sed bene valeant me-
 dicorum errores quibus à tergo morosa coniuncta est
 poenitentia, vt in posterum illud caueant attentioriq; cu-
 rare remedium qualitates & affectus examinent. Ego
 vero vt moris est lusitanorum genti, errorem meum inze-
 nue fateri piū esse iudico. Eundem que scriptis man-
 dare. Vt posteros rei cautos reddam. Id enim est à vi-
 tio virtutem, bonum à malo, ab obliquo rectum elicere.
 Scio enim hominis naturā talem esse vt facile elabi pos-
 sit. Quod si cum Homero sentiendum sit, intellectum
 hominis in terris talem esse qualem pater deorum atque
 hominum induxit in diem, medicorum errores profecto
 digni sunt venia. qui secretos corporum affectus rimantur.
 Quapropter cum erroribus maxime sit medicus
 obnoxius, py hominis officio eum vti iudico, qui H p. in
 primo de morbis vulgaribus adimplere conatur præce-
 ptum dicētis. In hoc te exerceto vt saltem si non prophis
 nequid noceas. Sed ad reliqua propositi reuertamur.
 In febre quæ cum validissima siccitate est, cibis parcē-
 dum est, solo humectante potu nutriendi sunt ægrotā-

tes. Vinum^{us} que ijs exhibendum, quod natura aquosum sit. Item pullam crassam cum epatica hordeo ab utroq; cortice exuto, prunis passulis floribus borraginis & violis in copiosa aqua coquito, vt ius tenue fiat. Cūque percocta fuerint, collato. Ius ægrotanti tenue exhibeto, statim^{us} que vinum dilutum in quo super natet frustulum panis quantum vno haustu bibere possit, dato. Ventrículo aliquid extra, qđ humectare possit apponito. Quod si siccitas remissior fuerit, ijs quæ infrigidant & humectant in cibis et potibus vtemur. Cucurbita cocta cibus est qui sitim compescit. Lactuca etiam eo quo supra parauimus modo utilis est, cruda etiam cum eisdem deuorata maxime sitim reprimat. Oleum purissimum oliuarum immaturi partem vnā, aceti albi partes duas, Zucari tres, simul misce & cum pane vtor. Ad sitim sedandam & ad alios quamplurimas vsus confert. Panis præterea refrigerans conuenit prout parauimus supra cum de victu qui tertianę purę competit ageremus, cibus est maxime aptus sitienti febricitanti. Sed & sorbitio ex pane & aqua hordei & Zucaro quam communiter panatellam vocāt, confert. Conferunt & cibaria ea quæ ex hærbis fructibus parantur. Quorū omnium melones primum locum obtinent. Sunt qui ad sitim sedandam aquis distillatis endibiæ cichori buglosæ cū syrupo rosarum vel violarum aut iulep vtuntur. In febribus quæ à causa calida ortum habent absque pituitæ mixtione, æstate præcipue communis vsus amplectendus est. Cæterum latere non oportet vbicunq; crudi

DE VICTV FEBRICIT.

humoris de pituitæ genere coctionem quærimus, vt fe-
bri medeamur, magis ledere potum aquæ distillatæ quã
aquæ naturalis. Illa quidem si frigida offeratur du-
plici nomine infrigidabit, actû & potentia. Magis præ-
terea penetrat in corporis interiora ratione qualitatis
igneæ. Vnde ab huiusmodi aquis magis pati nativũ ca-
lorem q̃ à naturali manifestum est. Quapropter in
causa frigida & ijs qui alicuius interiorum viscerum im-
becillitatem patiuntur, vitandas esse distillationũ aquas
opinamur. Sed non prætermittendũ est sitim quandoq̃
à ventriculo, quandoq̃ ab iocinere & pulmone & re-
nibus euenire posse. Vt à Gal. in libris de locis affectis
scriptum est. Quæ à pulmone ortum habet, aqua hor-
dei cum syrupo violarum sedat. Ab hepate aquæ dis-
tillatæ frigide. À ventriculo, potus aquæ frigide.
À renibus, aqua decoctionis liquoritiæ comp. s. it.

CAP. XXIX.

Patiuntur febricitantes aliquando deiectionẽ ap-
petentiæ vt eorum corpora arescant atrophia.
Cunque multiplices habeat causas nullus cibus simpli-
citer commendandus est ad inducendam appetentiam.
Sed prius causa inuestiganda est, vt quod vtile ægrotã
tibus sit inueniamus. Cæterum omissis primarijs causis
appetentia deijcitur deficiente aliquo eorum quæ ad in-
ducendam appetentiam necessaria sunt. Appetimus se

cundum naturam homines hoc causarum ordine. Corpora nostra à vi continentis in halitus perpetuo digeruntur. Huic effluxui vt remedium restauratio à singulis nostri corporis particulis quæritur. Restauratur vero id quod effluxum est, ab ea substantia quæ singularibus partibus apposita vnica transmutatione in substantiam simplicis mutatur. (Cambium medici vocant) hæc rursus ab ea quæ in osculis tenuium venarum est, instauratur. Non à rore vt aliqui opinati sunt. Quæ in exilibus vasis est, à sanguine qui in magnis continetur vasis renouatur. Vasa ab iocinere, hic tandem à ventriculo per meseraicas venulas quas manus hepatis recte quidam nuncuparunt fugit. His trahentibus ad os ventriculi succus peruenit. Huc partium eius aliqualis constrictio excipit. Huius constrictio sensus, fames est. Tres igitur summam causam consequentes in fame naturali apparent. Attractio, constrictio, & sensus oris ventriculi. Appetentia igitur quocumque horum deficiente diminui & prosterni potest. Cæterum prima causa è tribus deficiente, remedium ab ea artis parte quæ morbos curat petendum est. Minimam scias vim tunc inesse cibi cum naturalis totius corporis attractio deest. Aliquam sed exiguam si tertia. Magnam vero si secunda. Non solum igitur intemperies oris ventriculi cibi appetentiam deiecit, sed & humor quicumque sit qui aut sensum oris hebetet, aut constrictioem partium eius prohibeat. Intemperies autem quæ vt in pluribus cibi fastidium generat calida est, cum vtraque contrarietas

DE VICTV FEBRICIT.

te sicca & humida humori coniuncta & absque eo.
 Cæterum cum caliditas & humiditas causa sunt deiectionis appetentiæ, capbares cum aceto & conditæ oliuæ, ius lentium, profunt. Sed cum siccitati coniuncta est caliditas, & appetentiam deycit, aqua frigida maxime iuuat. Nisi quid prohibeat. Lactuca, cucurbita, citruli, melones, & id genus fructus maxime profunt. Qua de causa æstate his prius ad mensam vtimur, vt calorem & siccitatem ventriculi reprimamus. Vnde ab ijs nosmetipsos ad cibos promptiores sentimus. Multa præterea sunt frigida & humida cibaria huic proposito conuenientia quorum supra meminimus. Sed quæ à fructibus petuntur & ad appetentiam inducendam & ad sitim sedandam efficaciora sunt. Deycitur etiam ob defectum constrictionis partium oris ventriculi. Huic contraria dispositio est quam quidam recentiorum medicorum ventriculi remolitione aut relaxatione dixerunt. Hæc non solum actioni facultatis appetentis sed & reliquis uentriculi actionibus aduersatur. Ortum habet ab humore pituitoso diu ventriculo insidente, & eius tunicas irrigante. Cuius meminit Gal. septimo de methodo, vbi in remedium huius vitij absinthij potionem concedit. Hæc relaxatio superficiem ventriculi læuem reddit. Vnde appetentiam deycit. Hæc. n. aut sensus exasperatis rei est, aut ex eo nascitur. quam ob rem absinthium recte appetentiam inducere dicitur. Nam sua siccitate laxum ventriculum corrigat, amaritudine & astrictione læuem eius superficiem

exasperat . Quam ob rem cum ob relaxationem ventriculi deiciatur appetentia, absinthio utemur . Vnde ad hunc sensum recte à Dioscoride commendatum est, ad discutienda fastidia . Sed & cappares & oliuæ hoc modo appetentiam excitant . Pisces quoque saliti efficacissimi sunt ad deiectam appetentiam suscitandam . Vnde supra cum de variolis nobis sermo esset & de pestilenti febre salitos pisces appetentiã excitare asseruimus teste rasi . Fit & aliquando vt humor crudus ventriculi tunicis diu inhaerens fastidium inducat . Quæcunque ergo hunc excernendi & ventriculum exasperandi facultatem habent , appetentiam proprie inducere dicuntur ob id , quod vt plurimum à iam dicta causa nascuntur cibi fastidia . Talia sunt in calidis alium & cepa . Allium si quidem excernendi vim habet . Vêtriculum q̄ mordet, & exiccat vt asseruit Dioscorides . Vanum est quod de eo dicitur flatuosum esse, & cibi fastidia inducere . Nam experientia quotidiana scimus, aduersus flatum non leue remedium esse, & appetentiam excitare . Cui sententiæ astipulatur Gal. quarto de ratione victus in morbis acutis . De allio supra à nobis habitus est sermo , vbi ostendimus omnes naturales ventriculi actiones roborare . Quicunque igitur à crudis humoribus diu ventriculo insidentibus cibi fastidium patiuntur , allio in succo vix acerbæ aut acetosæ macerato efficacissime utentur . Sed & cepæ expurgandi vis inest, inxta Dioscoridis sententiam, ventriculum que mordet . Qua de causa appetentiam inui

DE VICTV FEBRICIT.

tat. Quicumque igitur ob exercitij defectum, aut ob debilem expultricem, obdormientem oris ventriculi sensum habet, hacque occasione cibum fastidiunt, cepa cruda vtiliter vti possunt. Cum aqua sale & pipere in tenues laminas incisa, vnde apud hebreos in proverbio est cepa absque pane cor scrutatur. Sinapi etiam aceto & pane contusum sensum ventriculi acriorem reddit, excrementa eius transferendo. Petroselinum cum cibo coctum aut in visceribus capi qui ad ignem coquitur immissum, citra eam quae a manifestis sumitur qualitatibus actionem, appetentiam excitat. Crudum item cum aceto & pane in mortario contusum mirum in modum prodest. Vnde angli petroselini carnibus assis infixi nidore delectantur. Recte quidam ex recentioribus de eo sentit, calido & frigido conuenire ventriculo. Cum ergo a calore & siccitate prostrata est appetentia aqua frigida summum est remedium. Olei immaturi partes duas, aceti partes tres, simul misceto. Mixtis vtere cum pane. Cum a calore & humiditate ortum habet, oliuae cappares vna acerba & similia profunt. Cum vero a relaxatione partium oris ventriculi, saliti pisces, cappares, & reliqua cibaria quae ventriculum exiccantia exasperant. Allia vero ferue facta cum succo vnae acerbae aut acetosae relaxationi frigido humori coniunctae non inutilia sunt. Quod si ob hebetem ventriculi sensum, cibum fastidiant egrotantes, cepa cum aqua sale & pipere iuuat. Sinapi praeterea cum pane aceto contusum prodest. In summa omnia quae discutere va-

teant, & mordendi facultatem habeant. Est vnus ex arabibus medicis qui ita scribit. Et ex eis quæ conferunt illis quorum appetitus prostratus est, propter debilitatem, sicut conualescentium aut propter materiam humidam viscosam, est vt comedant oliuas & aliquid de piscibus salitis. Sed re vera sicut oliuæ lesioni sunt ijs, quorum ventres humido & viscoso humore abundant, ita & pisces saliti conualescentibus ijs, qui ob debilitatem cibum fastidiant. Nam iuxta huius medici sententiam propter sanguinis penuriam ijs deicitur appetentia. Et subdit statim vt conualescentibus accidit aut ijs qui euacuantur plurima euacuatione. Vtrisque cum cibum fastidiunt, piscium salitorum vsus potius incommodo fore, quàm adiuumento opinor. Sed neque oliuæ conditæ hos meliores reddent. Sed si succum perdicis ijs obtulisset, offim^{us} que panis in vino odorifero madentem & similia, citius his appetentiam reduceret, cum à prædictis causis cibum fastidirent. Sed indistincte admodum multa postmodum connumerat quæ fastidium discutunt adhuc modum. Ex prouocantibus appetitum sunt cappares præparatæ menta cepa oliuæ piper zariophili galanga acetum acetosa almuri allea cepa opoponacū & mel. Hæc ille, quibus in verbis multa absque vlla methodo connumerat re media, quibus conueniant dispositionibus ea non adaptans. Quorum allia ex eo quia exiccant & exasperant appetentiam inducunt. Vt cappares præparatæ & menta. Alia ob id quod astringendo exiccant, vt ace-

DE VICTV FERBICIT.

tum acetosa muria & conditæ oliuæ. Alia quia exic-
cando excrementa à ventriculo excernunt vt allium
piper. Alia quia mordendo oris ventriculi sensum
acutiorem reddunt, vt cepa, si quando ab excrementis
expultriciis facultatis aut coëtriciis vitio redundantibus
• hebes fiat. Hoc profectò docere est, remediiorum nem-
pe vnumquodque singulis causarum à quibus morbus
ortum habet contrarietatem obseruantes adaptare.
Sed inter ea quæ indistincte numerat mellis meminit.
Quod nec ratione nec experientia appetentiam posse
inducere comperio. Nisi id melli concedas ob id quia
abstergendi vim habeat. Hoc'que modo plura sunt
quæ appetentiam inducunt quàm quæ experientia
ostendat.

CAP. XXX.

TVssis in febribus cum à caliditate & siccitate
absque humore ortum habet, hoc victu vtere.
Aquæ hordei libram vnam, syrupi violarum aut eius
iulep partem decimam, misceto & vtere.
Portulaca coëta cum aqua & Zucaro confert. Valde
etiam prodest panis in aqua frigida infusus, mucharo
violarum super asperso.
Fiat ptisana hoc modo. Hordei ab vtroq; cortice exuti
mañ. quinque, violarum recentium portulacæ & pru-
norum ana mañ. vnum & semis, coquantur in aqua co-

pioſa cum duobus pullis craſſis paruulis, donec rumpatur hordeum & tenerrimum fiat. Colletur tandem & modico ſucaro penidiarum addito, bullire hordeū cum decocto iterū finito donec permisceantur, vtitor cum oportuerit. Sunt qui hunc cibum hordeatum nuncupent. Multum prodeſt calidæ & ſiccæ intemperiei iocineris, & pulmonis. Multum etiam his conuenit expreſſio quattuor ſeminum frigidorum (emulſionem medici vocant) ex aqua hordei cum ſucaro penidiarum & modico coriandri viridis integri in ebullientem ſucum proiecti. Cum vero à phlegmate craſſo ortum habet. Sorbitione furfuracea vtere. Vtere & iure galz ſi antiqui prout ſupra parauiſimus.

CAP. XXXI.

AD obſtructionem iocineris ſorbitionem è fure Sorbitione
furfuracea.
fure ad hunc modum parato, capillorum verneris recētis man. tres, aquæ è fonte libras tres, coquito in teſta recenti quouſque aqua fuluum naſta ſit colorem. Collatoque & in collaturam furfuris è recenti tritico man. tres linteo excepti inſundito, & toties exprimito donec decoctum albescat, fermenti trium dierum in æſtate & vnus hebdomadæ in hyeme vntias tres ſimili modo in decoctum inſundito, & toties exprimito quouſque aqua candidior appareat. Cum ſucaro tandem coquito tandiu quod ad craſſitudinem ſorbi-

DE VICTV FEBRICIT.

tionis perueniat. Obstructionibus iocineris plurimum
 valet & lienis, præcipue addito scolopendrio vt si-
 mul cum capillari hærbæ coquatur. Valet & ad alios
 plurimos vsus. Tussi à crassa pituita ortum habenti mi-
 rum in modum prodest cum hyssopo. Febris etiam
 phlegmaticis & ijs qui colico dolore vexantur, cum
 chamemelo. Aluum ciet, renes mundificat, calculos
 & arenas potenter pellit. Hoc vnum huic sorbitioni
 incommodum est, quod appetentiam deicit creber eius
 vsus. Confert & ius cicerum vt supra parauimus, adie-
 cta epatica si hepar afficiatur, aut cæterach si lien.
 Sorbitio præterea ex capite arietis decocti cum chame-
 melo passulis & reliquis cuius supra meminimus ma-
 xime prodest ad antiquas & induratas obstructio-
 nes.

CAP. XXXII.

Fluxus ventris si statim inter morbi initia eue-
 niat, sistendus ideo videtur esse, quia eo tem-
 pore vi morbi potius quam naturæ actione regulari-
 ter agentis euenit. Proinde cum speculatio hæc ad
 curatiuam methodum spectet, solum ea quæ ad victus
 rationem attinent dicemus. Cæterum cum aliud li-
 quida inter febris initia à vi morbi irritata natura fiat,
 necesse est vt ex eo labor & virium iactura sequan-
 tur. Quarum enim natura per seipsa auctor est es-
 fluxionum

fluxionum non morbi initio sed post crisim fiunt. Roborare igitur naturam à morbi violentia oppressam expedit cibo crassiori, quam pro morbi acuminis ratione. Nam symptomati illud indulgendum est. Ut si Socratem ponas causo laborare cum aluo liquida, non potu solo (quem victum alias causus exposcit) sed sorbitiuncula ex ptisanæ cremore hunc nutries. Hoc voluit Hippocrates quarto de ratione victus de causi alio genere agens, quem nothum Gal. appellat, vbi sorbitiones attractorias dari iubet. Idem ab eodem in tertio cum de deiectionibus biliosis puris & spumosis ageret discimus. Sed de ijs satis in primo libro diximus. Sic ergo manifestum est ex dictis Hippocr. & Gal. quibuscunque in febribus aluus ab initio liquida est, crassiori victu febricitantes quàm morbi acumen exposcat, alendos esse. Nam vt plurimum huiusmodi uentris fluxus inter morbi initia euenientes si permanent, corpus absument cõtabefaciunt que, quam ob rem colliquantium febrium inditia sunt & effectus. Quod à Gal. in quarto de ratione victus in expositione illius quibus aluus per febres &c. Scriptũ est in hæc verba. Nam vt cætera omittam cum aluus liquida esse possit, tum propter pblegmonem, tum propter contabefacientem colliquantem que febrem, frigida potus pblegmoni contrarius est &c. Sed forsã quis nobis illud Hippocr. secundo de ratione victus obijciat. Ingens si quidem malum est, si ob laborem morbi que acumen imbecillitato porrexerit quis potum vel sorbitionem &c.

DE VICTV FEBRICIT.

duplicem imbecillitatem in febribus contingere posse dicimus. Altera que ex sola spiritus substantiæ resolutione fit. De qua intellexit Gal. cum loco citato dixit. Ob dolores sæpius ægri sine pulsu animique deliquia incurrunt & nullo pacto queunt moueri. Altera vero ex defectu materiæ ad eorum generationem, quam tetigit loco citato sub ijs verbis. Sunt autem inquit quibus non ob hæc virtus offenditur, sed ob vasorum quomodolibet factam euacuationem. De primo imbecillitatis modo intellexit Hippocr. cum dixit in gens si quidem malum est &c. Vbi ostendimus secundum mentem Galeni, qui laborantibus huiusmodi imbecillitate cibum exhibent, maximum operari malū. Eos vero qui ob defectum materiæ ad generationem spiritus infirmiores sunt, cibari quàm celerrime oportet. Immo si quis tenui victu hos alat, non parum lædet. In febribus autem quæ cum aluo liquida imbecillitates, sunt, eas partim ab euacuatione illa ortum habere suspicari medicum æquum est. Quapropter quantum euacuationi occasio dat, eo tantum tenui victui parcendum est, & crassiori indulgendum. Sed non ab re fuerit Anglæ mulieris curatione referre, quæ ad iam dictorum intellectum non parū proderit. Pharmacolæ hispani vxor ardenti febre correpta est. Aluus perpetuo liquida erat, vigilias patiebatur, & ventriculi immoderatum ardorem. Deiectiones febrile æstum non extinguiebant. Huic aquam hordei solum propinãdam fore aliqui suadebant, morbi namq; acumen crassio

rem victum non exposcere iudicabant. Alij medicaminibus peracuti morbi vim compescere melius esse. Alij immoderatum ventris profluuium, ijs quæ astringerent sistendum fore existimabant, ea de causa quia nullum ex eo ægrotans leuamen perciperet. Mea quidem præualuit sententia, vt nec astringentibus fluxus ventris cohiberetur, nec ad nulla medicamina tunc adesse occasiorem, nulloq; alio eos tempestiuus vti posse remedio, quæ cassiori pro morbiratione victu, laborantis naturam roborare. Posse siquidem eo modo citæ alui symptoma minori ferre incommodo. Quapropter crassa sorbitione ex pulla gallinacea conuenientibus hærbis temperata, mulierem per aliquot dies nutriui, nullo alio vtens remedio. Sic quidem illa acutum morbum euasit, solo competenti victu. Vnde collegi in febre acuta cum immoderato ventris fluxu, saluberrimum esse id solum medicum curare, vt naturam crassiori victu roboret. Sed quando astringente cibo & potu vtendum sit, deinceps considerandum est. In acutis febribus morbi effetricem causam extra corpus pellere modis omnibus damus operam. Cum autem aliqua euacuatio sponte euenit & si intempestiue fiat, ideo sistenda non est, quia noxi humoris superabundantis excerni portionem suspicandum est. Et si in huiusmodi intempestiuis alui deiectionibus multum eius quod utile & naturæ conueniens est euacuari certo sciamus, non ob id compescere aluum citam oportet. Nam maius ex retentione prauis humoris solet incommodum sequi, aut febre & increfcentibus ob id symptomatibus ro-

DE VICTV FEBRICIT.

*bur virtutis deuorantibus, quàm sit imbecillitatis
 damnum, quod contrarium operantes vereri possent.
 Quapropter cõsulentés febrí & eius symptomatibus
 fluxum ventris non sistimus, virium robori crassiori
 victu prouidentes. Intelligendũ tamen est, quã in solo eo
 qui ob liquefacientes febres fit fluxu, sorbitiones frigi-
 diiores & crassioris substantiæ offerimus, potus que
 qui astrictoria participant facultate. Vt liquefactio-
 ni plus obstant, non vt aluum sistant. Quod enim iam
 dissolutum ex membris est à violento febris incendio,
 retinere intra corpus consilium non est. Ob id diui-
 nus Hippocrates cum in libris de ratione victus mul-
 tis in locis meminisset fluxus alui in febribus, semel
 tantum potus astringentis, & crassioris substantiæ sor-
 bitionis meminit. Nempe cum aluus liquida fuerit & li-
 quefaciens. Videtur mihi inquit, sorbitiones frigidiores
 & spissiores offerendas esse & potus qui sistant vino-
 siores vel etiam astringentiores. In reliquis autem ali-
 quando purgationem adhibere suadet, tantum abest
 vt fluxus eos inhiberi consulat. Vt in eo liquidam aluũ
 habenti &c. Præterea in eo sorbitiones attractorias.
 Quandoque pedes calefacere iubet cæromatis & fa-
 scijs ob voluens, ita vt reliquo corpore frigidiores non
 sint. Cæterum scire oportet omnem ventris fluxum à
 duabus euenire causis, nempe à noxa facultatis expul-
 tricis aut retentricis. Vbi igitur aluus liquida ab irrita-
 ta expultrice fit, fluxum astringentibus cõpescere haud
 tutum est, in morbis præsertim acutis. Cum vero ab im-
 becillitate retentricis aluus liquida fit, cibo & p*

astringentibus cohibenda est in omni febre & in omni morbo. Incolliquantibus igitur febribus ob id quod liquefactio retentricis imbecillitatem magis quam expultricis fortitudinem aut irritationem arguit, non immerito Hip. crassiores sorbitiones frigidioresque & potus qui consistant vinosiores astringentioresque ministrare iubet.

Quibuscumque igitur in morbis alius liquida ob retentricis imbecillitatem fiat, astringenti cibo & potu uti oportet. A symptomate potiore quam a morbo sumpta indicatione. Cum is tamen prius experiri oportebit, quae moderate astringant, non penitus neglecta ea quae a morbo sumitur indicatione. Iis igitur cibarijs potissime utemur, quae laevissime sint coctionis, & bonum praestent corpori alimentum, parumque grauent ventriculum. Ob defectum primi, carnes bouinae non competunt, ob secundi, lentes, ob tertij, risum utile non est. Hepata galinaceorum satis assa in vino austero infusa non inutilia sunt. Diu tamen in ventriculo immorantur, quapropter assa in vino infusa in sorbitiones dissolvere expediet. Sic enim efficacius retentricem facultatem roborabunt. Succus perdicis satis asse omnia quae exegimus habet, eo tamen uti cum pane aegrotanti commodius erit. Phasianus similiter optima caro est, & magis nutrit quam perdix, minus tamen imbecilles particulas roborat. Caro enim phasiani media est inter perdicem & pullam gallinaeam. Quae nam victus forma & qualitas is qui liquefacientibus detinentur febribus conveniat, supra dictum est.

F I N I S .

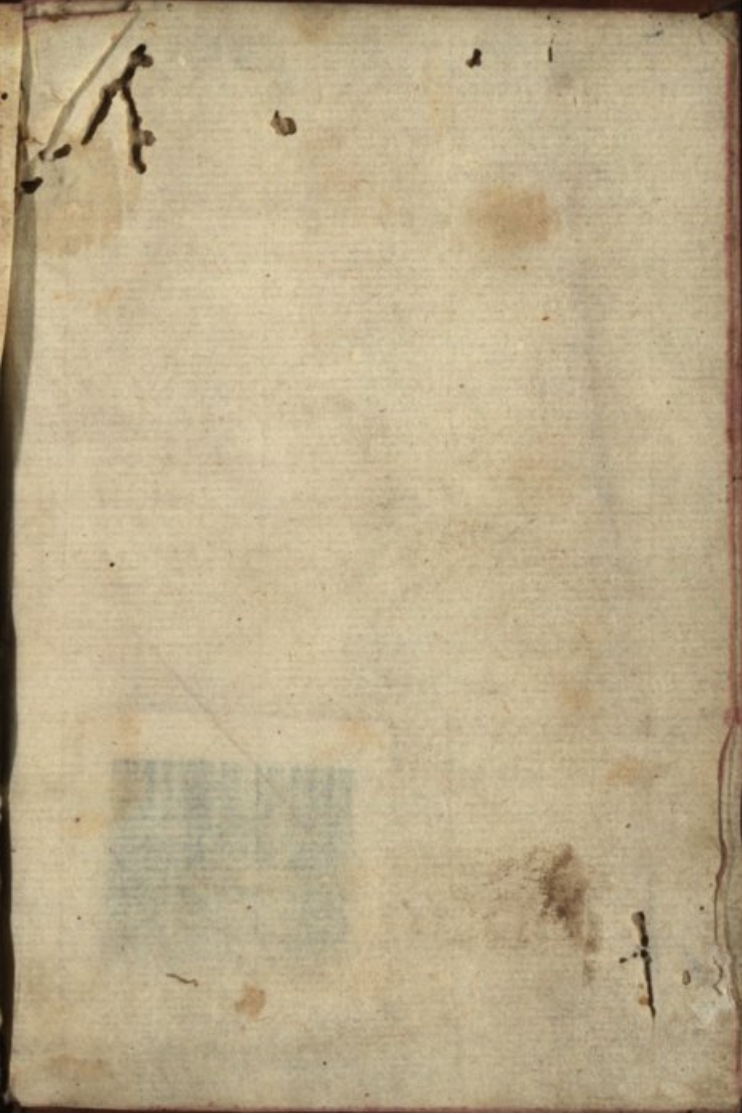
Series literarum.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X.

Omnes quaterniones, præter X duernionem.

Venetijs, apud hæredes Petri Rauani & socios.
Mense Aprilis. M. D. XLIIII.

A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V X

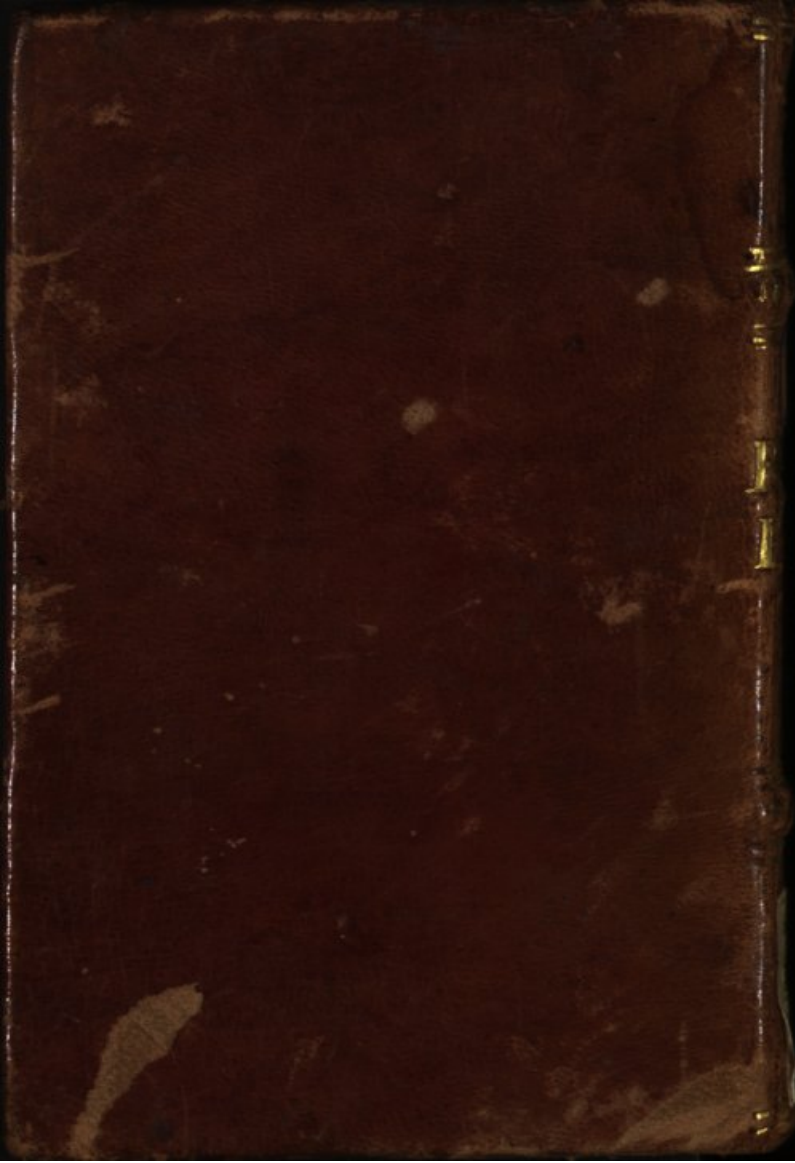
Omnia sunt bona, prout a deo dantur.

Printed by J. B. R. in the year 1811.
No. 11. in the year 1811.

60984 81800

BRVDO
LVSI

Sala **R**
Gab.
Est.
Tab. 5^a
N.º 20